

വിധുവംശം

(ചംബുപ്രബന്ധം)

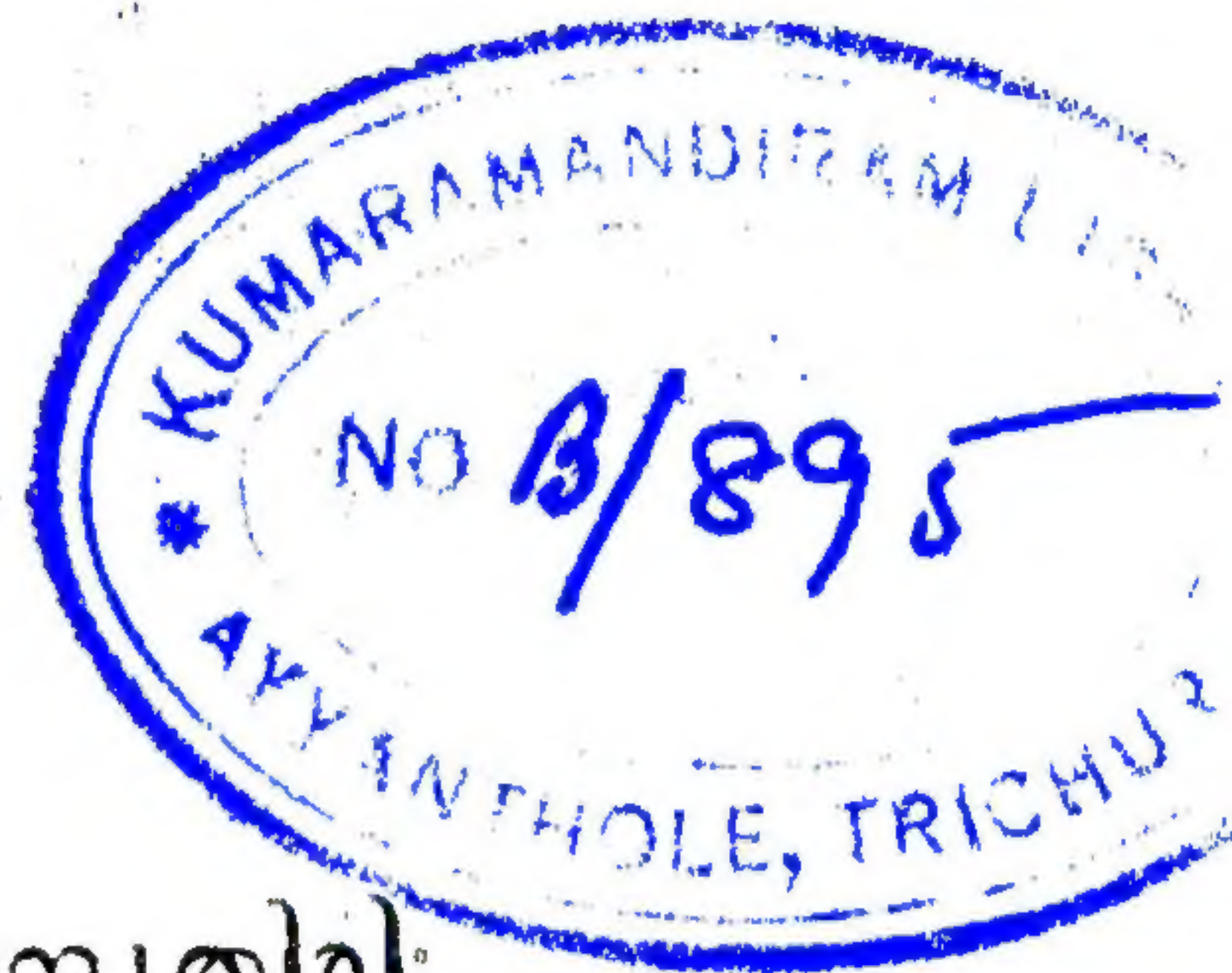

ഗുരുവകുന്തം,
ബ്രഹ്മശ്രീ ഇഞ്ചുരില്ലത്തു
കേശവൻ നമ്പൂതിരി.

വിധുവംശം

(ചംബുപ്രബന്ധം)

ഗ്രന്ഥകർത്താ,
ബ്രഹ്മശ്രീ ഇഞ്ചുരിപ്പുത്ത് കേശവൻ നമ്പൂതിരി:

തൃക്കാരിയൂർ.

പ്രകാശകൻ,
പി. കെ. നാരായണപ്പണിക്കർ.
തൃക്കാരിയൂർ.

(കോപ്പി 200)

The Premier Press
Kothamangalam.

1931

വില ൩ രൂ

ശുദ്ധിപത്രം.

വശം	വരി	അബലം	സുബലം
1	2	ഋഷ്ടം	ജൃഷ്ടം
1	9	അധവാ	അഥവാ
4	2	ത്രേധിതയൈവശോഭയാ	ഖലപിതിമോഹനതപി
4	17	സുഹൃഭി	സുഹൃതഭി (ഷാ
9	22	പരഷാഭി	പരഷാഭി
20	15	നിഷ്ട്വാ	നിഷ്വാ
23	9	സ്തപസ്വിനാം	സ്തപസ്വിനാം
35	10	ജ്വാന്നിജാഗ്രമം	നിജാഗ്രമംസഃ
41	9	ക്ഷീവി	ക്ഷീരവി
48	11	ജ്ജീതനന്തീ	ജ്ജനന്തീ
50	3	സാരിണ	സാരിണീ
62	24	യാഗയക	ഗായക
63	12	മമു	മമേമു
64	1	പമത്യ	പത്യ
66	26	ഭഭാ	ഭഭാ
67	5	കദാചിവി	കദാചിഭവി
68	8	യുധിരാ	യുധിധരാ
68	20	ഭിപ്രാതി	ഭിപ്രാന
69	24	ചാകര	ചകാര
72	8	ഭോദ്യാംവലി	ഭോദ്യാംവല
74	21	ശ്യാമം	ശ്യാമം
83	12	വാതേനനിഷ്ഠൃതമി	ചണ്ഡോമതപാനിവ
		വാഞ്ജസാഭം	വാരിവാഹാൻ
87	13	സരേണ	സാരേണ
87	22	ഭക്ത	ഭക്താ
88	18	സേവ്	സേവേ
93	7	മനോ	മാനോ
99	18	മേഘകാരി	മേഘകവാരി
107	6	നാസി	നാസ
115	14	വിയന്തുമ്പം	വിയന്തുമ്പം
116	27	സേഭേരൈഃ	സോഭേരൈഃ

N. B.—അപ്രതീക്ഷിതമായി അച്ചടയയിൽ നേരിട്ട പല കഴപ്പങ്ങളാൽ പല തൊറുകളും ഈ പുസ്തകത്തിൽ കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ വായനക്കാർക്ക് നിഷ്പ്രയാസം കണ്ടുപിടിക്കാവുന്ന പല തൊറുകളും ശുദ്ധിപത്രത്തിൽ ചേക്കാതെ വിട്ടുകളഞ്ഞിട്ടുള്ളത് സദയം ക്ഷമിക്കണമെന്നു അപേക്ഷിക്കുന്നു. നാലാം സറ്റത്തിലെ 46-ാം ശ്ലോകം

ഏതാൻ കിശോരൻ വനദാരുപുഷ്പ
തല്ലേശയിഷ്ണൻ ജനകേനസംകം
അശീശയേയം കഥമദ്രിപ്ദശ്വേ
സതപാധിചാഃസവനദേവതേവ,

എന്നും അഭാഷത് എന്നതിന് അഭാഷത എന്നും അധവാ എന്നതിന് അഥവാ എന്നും തിരുത്തി വായിക്കണമെന്നുള്ള അപേക്ഷയോടുകൂടി ഞാൻ ഈ പുസ്തകം സൗജനസമുക്തം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തൃക്കാരിയൂർ, }
15-1-197 }

എന്ന പ്രകാശകൻ,
ചി. കെ. നാരായണപ്പണിക്കർ.

ശ്രീ വിധുവംശഃ

പ്രഥമ സ്കന്ധഃ

ഈശാനായ നമഃ

കീർത്തി കവീനാമമൃതാംശു നിർമ്മലാ...
മാകല്പഭൂഷാമനഭോക്തൃമാശയാ
മനുഷ്യികീഷ്ഠഃ കവിതാം യതഃ സ്വയം
ഭോമി സാസ്യാദിതി കിം യശസ്കരീ. (1)

നന്ദനം നാരാണാം കവിതാ സോലയ
പ്രവേശ സന്മാഗ്ധ വിലോക നൈഷിണം
കാവ്യാനി ഹൃദ്യാനി കൃതാനി സന്തികിം
ശൃംഗാടകാനീവ ബഹുനി സൂരിഭിഃ (2)

അഥവാ

ഏതദ്വ്യ വിജ്ഞാത കവിത്വ പദ്ധതി
പ്രയാണ ജാത ശ്രമ കർശ്ശിതാശയൈഃ
ബലാൽ കൃതാസാ കവിതാ ഘൃണാക്ഷര
സ്തോയേന സിലേതി ജനൈർനി രസ്യതേ (3)

തഥാവാ കുർവ്വാം വിധുവംശഭൂ ഭൂതാം
ചന്ദ്രം കഥാം സമീദതി സൗഖ്യദാസുസാ
വാണീ ശുകസ്തേവനി രാശിതാക്ഷര
വൃക്ത്യത്ഥമാധുർയ്വ പദ ശുഭേരവി (4)

അസ്തിത്വിയഃ സ്വൈര വിഹാര മംഗള-
 പ്രസൂനവാടീ പരിചാടി ധാടികഃ
 അയം സ്വയം വിശ്വ വിദമാഹന ക്ഷമ-
 പ്രഭാതരംഗഃ സകരംഗ ലഃഘനഃ (5)

ചാരുതപ സാരോപചിതാമലാഃ യ-
 പ്രതിഷ്ഠിതാ സേചന വസ്തു വിഗ്രഹഃ
 വസ്മായയന്നിഷ്ടതഃ ധ്രി സംസ്ഥിത-
 സ്തേജോഭിരാഹ്ളാഭ ധിധായകൈർജ്ജനാൻ. (6)

കാലേഷുഃഗാഭിഃ കളഹംസകാന്തിഭിഃ
 പ്രോത്സാരയന്നപിശ്വ വിസൃതപരം തമഃ
 ജനേഷ്വമയ്യാദമരാജ കൈധിതം
 രാജേവതാരാവളിഹാര ഭാസുരഃ (7)

സന്ധ്യോമുഖേ/സാവു ദയാദ്രി സാനുഷു
 പ്രകീർണ്ണതാ പ്രതി ബിംബിതാകൃതിഃ
 പ്രഗുഹ്യതേ തത്ര കിരാത ബാലകൈ
 രഞ്ജൈഃ പ്രവഞ്ചഃ സ്മൃതിഭജാപിസന്നിച. (8)

ഗുണൈക ധാമാനമമം സുധാകരം
 നിദ്രാഷ്വ വസ്ത്രാംശ്രി രിതി പ്രദർശയൻ
 സ്വയം നിധത്തേ ശിരസൈവയൽകലാം
 പ്രസൂനമാലാ മിചനീല ലോഹിതഃ (9)

ആലോകനാനാസ്യ ഹിമതപിഷഃ സമൃ-
 പ്ലയോധയഃ സൂര്യ വിശോഷിതാംഭസഃ
 ഖലിം ശ്രയന്തേ സഹസൈവ മാനവാഃ
 സംസാര തന്മാ ഇവ സൽ ഗുരോരുവ. (10)

ത്രിധാ സൃജന്മതി വദന്തിസുരയഃ
കേചി ദ്വിരാജഃ പുഷ്പസ്യ മാനസാൽ
അത്രേ രവിസ്തിഗ്ദ്ധ കടാക്ഷ വിഭ്രമ-
പുഷ്പയോധേർധിതമൃതാംഭസഃ (11)

ബാഹ്വീയസിഷ്വസ്യ വധുഷു രോഹിണി
പുണ്യ ഗുഹർക്ഷാഭി യുതെ ശുഭേ ദിനേ
അസൃത റിദ്യേഷ വിശേഷ ലക്ഷണം
ബുധാ ഹി വദ്യേവ യശാമയം സുതം (12)

ഗുഹാബുധാ വംശ ജമാദധുർവധോ
രലപ്രവസ്തുപനു ലബ്ധി ജാതയാ
മദാ ദ്രാഗാ ഇവ മാർഗ്ഗസംഗതം
മുക്താമണിം കേവലമതർ ലോലുപാഃ (13)

ബുധസ്തതഃ കർമ്മനന്ദനാമിളാം
വിധിച്ചുത സ്മി കൃതി വസനായിതാം
പര്യഗ്രഹീ ദൈനവ രാജകീം ധരാം
കർത്തുവിതഃ പ്രീതിമിവ സ്വരൂപിണീം (14)

കേ ചിത്ത സുദ്യമ്നമിളാവൃതശ്രിത
ശ്രീകണ്ഠ ശാപാഞ്ച വധുകളേബരാം
ഇളാം തദോ ചർമ്മമിളാം തഥാ പിതാം
വദ്യേബുധോ ജ്ഞാന കലാ മിചാത്മനഃ (15)

കാലേഥകസ്മിന്ന മൂനാ വിസർജ്ജിതം
രേതോ ജഗത്താപ വിനാശകാരണം
ഇളാദധാപ്താവുധിഖണ്ഡ പ്രഭാ
വിദ്യോതമാനാ നവ മേഘമണ്ഡലം (16)

ഗർവ്വമിതോന്യഃ സകുമാരകഃ ക്രമേ
ദേധിഷ്യതേ ത്യേധിതയൈവ ശോഭയാ
അബോധി പൗരെ രിച ബാലചന്ദ്രഃ
പ്രാച്യഃ പയോദൈവി സംവൃതോദിശഃ (17)

അഭൂത ചേദീ ചപനവാഗതാസുസാ
മൃദം കപചിദ്രോഹദ ചേഷ്ടയാ രഹഃ
ക്ഷാമനപഭോക്ഷ്യന്മഗർഗോഭകഃ
സം സുചയന്തീവ ദിവം പുനഃ (18)

അസ്യാന്ത ജ്ഞേത നവതിഃ പുത്രാവഃ
ക്ഷാത്ര സ്വഭാവൈശ്വ നയാദി ഭിർഗ്ഗുണൈഃ
അധൃഷ്ട തേജാ അപി സംശ്രയോചിതഃ
ശുച്യാ മരണ്യോ മിച യജ്ഞ പാവകഃ (19)

വംശസ്സധാംശോരവന്ത പ്രതിഷ്ഠിതഃ
ക്ഷാത്രസ്സതാം ത്രാതുമഥാബ്ജ ജനനാ-
മഹന്തസ്മാഷ്ടി മഹോത്സവാഗമ-
പ്രോന്നിജമാനസ്രിദശൈരിവാങ്കരഃ (20)

ഗദ്യം—തദിന്നൈപതഃ സരാജകുമാരഃ വിത്രാ സഹൃദീ രാചാ
ജ്ഞാദ്യൈസ്സഹ യഥാകാലം ജാതകമ്മാരഭ്യ വിധിപൽ ഷോഡ
ശാബ്ദഃ പ്രാഗുപനീതഃ ആചാര്യോദധീതശാസ്ത്രശ്രുതിഗുണഃ പു
നത്രാധയൗവനഃ തേന മേദിനീ പരിപാലനായനപയുജ്യത്.

ആരഹ്യ തുംഗം സഃമഹീ പതിമ്ഹ-
സ്സിഹാസനം കാഞ്ചന രത്ന നിമിതം
ചകാസ മാത്താഭ്യ ഇവഭണ്ഡ സംശ്രയ
പ്രഭാ കലാപഃ കല ശൈലമൂലനി. (21)

അരാജക ഗ്രീഷ്മനി പീഡിതാം മരീം
യശസ്സിത മരത്ര നിവാരിത ക്ലമം
ജഗോപ സമ്രാഡ് ഭജ വിക്രമൈരസൗ
പുത്രവാഃ സ്വർഗ്ഗമിവാമരേശ്വരഃ

(22)

ഗോപ്തമുഷ്ണിനവനേ: കരോല്ലസ-
മിചിമുഖഃഗ്രപ്രവിദാരിതാ' ഹിതെ
യഥോചിതം യസ്യ ജനാസ്സമചരൻ
കർമാണി വണ്ണാശ്രമ ചോദിതാസ്തഥാ

അലം ന സംശ്യാ തമമുഷ്യ സൽഗുണാ
നഹീശ്വരോഽപ്യുജനഃ കന്തേഹ്നി
യദപംശ രത്നാകര രത്നാത്രചയുക്ത
ജ്ഞേണ ഹി ധന്വന്തരിത്ര യദ്ധരിഃ

ഗദ്യം—ഏവ മേതസ്മിൻ സാർവ്വഭൗമേ പുത്രവസ്തു
ധർമ്മേണ സത്യവതി, അഥകദോചഭൂർഗ്ഗീ മിത്രാവരണയോഃ
ശാപ നിവാരിതാമരസ്ഥാനം, നമഃലോക നിവാസ ഭുഖ പരി
ജ്ഞാ മുഖാരവന്ദേ, ശാപരൂപ പിശാചീഗ്രസ്ത സർവ്വസൗഭാ
ഗ്യസാരം, കളകണ്ഠസ്വരാവി ഖേദജാത ഗൽഗദകലകണ്ഠം,
അവ്യക്താക്ഷര മുച്ഛരന്തീ നയന ദീർഘികാസ്രവദശ്ര ധാരാ
ക്ഷാളിത കച കങ്കമ രക്തായിതസലിചാർദ്രചസ്രം രജസ്സപലേ
വരജസ്സപലാവയവാ, മേഘാന്തരിതകൗമുദീവ അവ്യക്താവയവ
ശ്രീഃ ശാപരൂപിണൗ മേഷപരൂർവ്വകൗ പാർശ്വയോരൂപഹ
ന്തീ ദപാവല് മ്ജാവിവ മന്ദപവന ചിരപരിചയ വികസൽ
ബകളമുകള പരിമള ബഹുളമിളിതാന്തരാളെ ഉന്നത തര ച
ന്ദനതന്മനികരനിരന്തരാന്തരെ വിവിധ കസുമ മകരന്ദലവാ
സ്വാദ മധുര രവമധുകര സ്വരമുഖരിതെ തുഹി ന കര വിസ്ര
വത്തുഷാരകണികാജാലൈ നാനാ തന്മ ഹായാസുഖ നിവാസം
ഗത കോകകോകിലഭൂമര കളഹംസ കാരണ്ഡപാദിനിനദ

കാകളിനെ നന്ദനവനേ ആളീകരസ്ഥോളായമാനയോമനോ
 ജികാരായാ യഥേഷ്ടം ലോളയന്തീ തദധഃക്ഷോണ്യം ദോഷഃ
 ശിഖരഇവകാഞ്ചനമയെ പരാമാസനെ മതകശിലാ രചി
 തമിവ അല്യോസീനം നിജരമണ ചരണ പരിചരണ പരി
 ചിത മന്മഥമധഃകുർച്ചാണം ആക്രാന്ത നാരിഹൃദയം ചാരമസ
 നദരം സകതുകം പ്രേക്ഷ്യ ക്രമേണ വാപര ഇന്ദ്രിഷ്ണായ
 സ്തരാവിഷ്ടാഹൃദയം സഖീജനാവജ്ജിതം, ഗുരുജനതഞ്ജിതം സ
 രലോകാന്നരലോകമവതരന്തീ യക്ഷ കിന്നര കിം പുഷ്പ
 ദിസ്ഥാനാസ്തപരിഷ്കാൽക്കർവ്വന്തി അവതരണ ചേഗ സഖ
 ലിത ചികരഗളിത കസുമൈഃ പ്രിയ ചരണരവിന്ദമിപാരാ
 ധയന്തീ പഥിപഥികാൽ തന്നയനാഞ്ജലിഃ സ്വ ലാചണ്യോ
 സവ മാസ്വാദയന്തി, താൻമദയന്തീ നരലോക വനിതാ സൗ
 നദ്യമധഃകുർവ്വന്തീ മന്ദാക്ഷ മുറ്റ മന്ദമാസ ലിതചന്ദ്രികാ രം
 പുരുവസമഭിസസാര.

ഉപസ്ഥിതാം താമവലോക്യരാജാ

പുത്രരവാഃ പുണ്യപരമ്പരാമിവ

മന്ദാക്ഷ മന്ദിക്രത മന്ദമാസ-

പ്രസൃന്ദി മാധുര്യ സുധാം സമഗ്രഹീൽ.

(25)

ഗദ്യം—അധവാ ഭാരതാഭിപ്രായാനുസാരേണ ദേവജാഹ്വ
 താം ആഹുതാശേഷ വിശേഷാവസ്ഥാം ഗ്രഹദാസി മിവതജ്ജ
 ന തർജ്ജന ഭജ്ജനാധിഷ്ഠപാദ്യനേക ഭസ്സമാവസ്ഥാവ
 സ്ഥാ പിതാം അശരണാം ശരണ്യം സംക്രന്ത മേവക്രന്തന്തീം
 ഇതി സ്തതഃ പരിധാവന്തീം ഭഗ്ഗാന്തസ്ഥാം ബഹിർത്ത മദ
 ഷ്ടമാഗ്ഗാം കരിണീ മിവ ദീനസ്വര ശ്രവണകരണാലോലാഹൃദ
 യഃ പുത്രരവാഃ ആത്മത്രാണായോർദ്ദൃതകാണ്ഠകഃ സ്വരാധ്യു
 രോപിതതദ്ദേശഃ അരണ്യോപാഞ്ഞ ശുഭഗാമ രസമൃത്തി മിവ
 പ്രതീക്ഷൻ സദയ മിത്യഭാഷത്.

കിം നശ്വരായഃ സുരരാജസൽസഭാ-
സംഗ്ഗാഘിതഃ ശക്തമവൈസ്സരൈശ്ചേ!
ഐ,ളോന്ധി സോഹം ഹിഭയേനതേദ്യലം
ത്രാതാ നൃണാം ശക്ത ഇവാമൃതാസ്വസാം. (26)

കാതപം രതിച്ചാ സവിതു: പ്രഭാവധോ:
ജ്യോസ്സാസിസുഭോ നയന പ്രിയാകൃതി:
ദിത്തം മന്ദരതൈ ക്കതുകാദിദം വപു:
ഗൗരൈശ്ച ഭവേനേവ നൃണാം പ്രിയോത്തരം. (27)

ഈഷ്ണാസ്തമേ നിത്യമനായ് ദർശ്വഭാ
തവൈവ ശൃംഗാര രസാങ്കുരതപിഷ:
പുംസാമിധം ജനഫല പ്രഭായിനീ
കല്പദ്രവപ്ലി പ്രപഞ്ചതൈ ജനൈ: (28)

ഗദ്യം—ഏവം മന്ദഗമമിത ഹൃദയാമാത്മാനം വ്യാകുന്തമമു
മുർവ്വശീ ച വൃഷസ്പന്തി ബഭോഷെ.

നാരായണസ്യാങ്ക സമുതഭവമുനേ-
മ്മാമുർവ്വശീം ശാപനിഃയാജിതാം തപയി
ജാനീഹി സത്യാമച ശാപസംസ്ഥിതൗ
ത്വക്തും ഭവൻ നാഹ്തി സത്യവിത്തമ! (29)

കാതപം നകരംക്ഷത്യ ബലാഭേതസവ-
സ്വരൂപമവ്യാഹത ബാഹു വിക്രമം
രാജൻ വദന്ത്യാ നത പാദപല്ലവം
ഘനം ത്രധാത്വം ഇവ ചാതകീനവം. (30)

അജാവി മൗമേമനജേശ! വത്സലൈ
ശരീര ജീവാവിച മത്ത്യജനന:
ത്രായസ്വ ചോരാത്സമവത്തി ബന്ധനാൻ-
മുകണ്ഡ സുനോരിച ഫലലോചനഃ (31)

പശ്ചാതി യാവൽസുരതവൃതികമ-
 പ്രശാന്തമാരോപചിതാലീമ വിക്ടബം
 തപാ നഗമൽസൃജ്യാത ശ്രിയം പ്രിയം
 യാസ്യാമി രാജൻ കലഭേവ ഗേഹിനി. (32)

അസ്മിത്യവതേ കണ്ഠരസായനം വചഃ
 സംക്രമമാരാർത്ഥിത യൗവന സ്യമേ
 വാമോത! സന്ധ്യാമ മനേക വത്സര-
 പ്രമോച്യ ശാപാവധിമത്സമം വസ. (33)

ഗദ്യം—അഥൈതം പരസ്സാ ജ്ഞാതാഭിപ്രായൗ അനുഭിനാ
 മേധിതാനുരാഗൗ അന്യോന്യാവയവ ലാവണ്യോ സഖമാസപാ
 ദയന്തൗ തജ്ജാതമദി ജ്ജിത വിവേകൗ വിചയ ശൃംഖലാ
 ഗ്രന്തൗ അപി സ്വേച്ഛം നരലോകാ സ്വർല്ലോകാവധി സഞ്ച
 രന്തൗ ചൈത്ര രഥാഭ്യുദ്യാന ക്രീഡാനിർവൃതൗ അജസ്രമശ്രുത
 പ്രമോദസിന്ധു പ്ലവതമാനസൗ, അവിജ്ഞാതകാലാന്തികമൗ
 ചിരമനുഭൂത മദനക്രീഡാ വിശേഷൗ അപ്യക്ഷീണരാഗൗ ബഹു
 വത്സരാനേവം നിന്ത്യതഃ

ശാപേ നിവൃത്തേകപചിദിനുകിങ്കരൗ
 തൽപ്രേരിതൗ മേഷശിശു ച ജഹ്ഠതഃ
 നീലാംബുദി പ്രാവൃത പുഷ്പര ശ്രയ-
 ത്തമിസ്രവത്തുരം നിശി നിഷ്കരാശയൗ (34)

ശുക്തപാദ് ജയോ: ക്രന്ദനമാത്മ പുഷ്പയോ
 ജനീതയോഽപ്യേമ്നി വിഷാദ വിഹപലാ
 തം ബോധയന്തീ നൃപതിം ഹതപ്രജാ
 രജോദസാ ഗൗരി വഗലീഗദസ്വപരാ. (35)

ജ്ഞാതസ്തയാശാപനിയുക്ത വത്സരഃ
 സന്താപിതശ്ചേത്യജരോദനൈ രഥ
 വിദയാഗ ഹേതോ കലാരം മഹീചന്തേഃ
 സന്ധാര സാ മാര നിരോധിതാ അപി. (36)

രതി ശ്രമ ശ്രാന്തി ഏതേസ്യഭയോന്മദ-
 പ്രജാത നിദ്രാബലമുദ്രിതേഷണം
 സാ ക്ഷോഭയന്തീ ശ്രുതി ഭിസ്സഹോക്തിഭിഃ
 ഭൂപാലമേവം തമമാബ്രവീദുഷാ. (37)

തപം പുശ്ചലീരംഗ വിഹാര നാടക-
 പ്രശിക്ഷിതം വേദി വിദൂഷകം വിടം
 മൃഷാ ന കേചിത്പുരുഷർഷഭം ജനാഃ
 വദന്തി നഗ്നം ചൂതരേതസം പഥി. (38)

ഉത്ഥായയാഹ്യാശു-രിപും-പ്രജാമുഷം
 നാരിവശേഷേ രതി കർഷിതാഭശം
 ലിംഗൈക ചിദഹ്നനപുമാനസാവിതി
 പ്രശംസിതോ വാര വധു ജനൈർവാൻ. (39)

ഗദ്യം—തതശ്ച സസൗമ്യ സുനസ്കന്ധാഃ സ്രീതപ നിഷ്കര
 ഹൃദയ ശാണോല്ലേഖനശാതൈർദ്ദയാഗിഷ്ടഭിർവ്വിവിധവിധഃ
 കിരാതവിധഃ സുകരഃ ശാഡപലാദിവ സ്വപ്നോത്ഥിതഃ പഞ്ച
 കാദിഭേദഗന്ധാനാം പ്രാണപ്രിയ മദ്യശീ മുത്സർജ്ജ്യ നിദ്രാഗ
 തിത കൗപീന മധ്യനന്ദ സ്മരൻ കരധൂതകരവാളശ്ചോരഃ പന
 സ്വന പരഷാദിർവ്വചോഭിരേവം നിസ്സാരയന്നഭിജഗാമ.

ക്ഷോണീമിമാം മതുജ ദണ്ഡതണ്ഡവ-
 പ്രവീണകോദണ്ഡ നികൃത്ത തസ്കരാം
 കാ/വാഗതൗ ചൗരപരൗസ്ഥ മൽ പ്രജാം
 ഞനം ഹനിഷ്യാമ്യപി കാല കിങ്കരൗ. (40)

ശുഭം വചസ്സസ്മിന്നവംബുഃ ശഞ്ജിത
 പ്രചണ്ഡ ശബ്ദേഷുത ഗർഭകോർഭിന്നം
 വിസ്മയേഷുത ഭദ്രപതു വിഹാരസാ
 മേഷു മൃഗേന ധനം നേച വരണേ (41)

ഗദ്യം—അഥ നൃപതി രസകാരാന്തരിതേ മേഷു മൃഗേ
 നിതസ്തതഃ സഞ്ചരണേകത്ര പാദസ്പർശം വീക്ഷത വപീലുത്യ
 സ്വയഞ്ചരംഗനാ ക്രീഡാ മൃഗഃ ഇവനാഭ്യം ചിരമാകൃഷ്ടഃ ക
 മഞ്ചിൽ പ്രശ്നേ ശയനാലയ മുചവിശ്വേനാമേവമ ഭാഷത

വരോത! മേഷുപ്രശ്നാണതേ പ്രിയോ
 വേ ഹിത്യ മുഷ്ടിൻബീദവതി പ്രഭേഗപരേ
 ക്ഷണപ്രഭോഭ്യമഥോച്ഛി നൃപം
 നഗ്നം സമുത്സ്മയയ വിഹാരസാ (42)

അസന്നിശിഷ്ടായ മമർത്വ മഹിനീ-
 മകസ്ഥിതാം ശങ്കിത ചഞ്ചലപ്രഭാം
 പ്രേമാനുകൂലാം വിചലാപ ബാലകഃ
 ക്രീഡാ മരാളീ മിവ ഹസ്ത നിർദ്ദരം. (43)

അയം നമേ സ്വപ്ന ഉപാഗതോ ബലാ-
 സങ്കല്പജോ മാനസ വിഭ്രമോധവാ
 അഭ്യുച്ഛ്വാ മഹാമംഗനോത്തമാ
 മഭൂഷിതക്ഷിം സ്വപനാഗതാ മിവ. (44)

ജായേ, പ്രിയേ, സുന്ദരി! ദേഹി ദർശനം
 മാദാസ്തനം മേ വൃകഗുരൂവിരഭജാം
 ജീവാതുമേതം ജഗതാം സുധാ നിധേ-
 വംശാങ്കരം മാം കരു ദീർഘ ജീവിനം. (45)

മത്സൗധവാതായന മാഗ്നി നിർദ്ദത
 ജോത്സനാപ്രസംഗേന ച ഭൂയതേ വപുഃ
 അസ്ത്യാഃ ശീരിഷാധിക കോമളം കപസാ
 ശേതേ ശിലായാ മിവ മൃത മഞ്ജരി. (46)

രതി ശ്രമസ്തേപദകണ്ഠപ്ര ത്രുഷിതം
 ലാവണ്യസാരം സ്മിത സുന്ദരം മുഖം
 കദാന്നു പശ്യാമിതവാൻ നിർദ്ദിത-
 ക്രിഡാകരംഗാർദ്ഭമിച്ഛേന്ദു മണ്ഡലം. (47)

അഹോ വിധിഃ കിം വിചരീതമാചര-
 നാവദ്യ മീഷൻ മയിമനരാധസി
 ആ ലക്ഷ്യതേ ചണ്ഡകഃ കരംഗധൂഷ്
 മാദോപി മാതപമുച്ഛന്തി വാനിച (48)

ഗദ്യം—ഏവം പ്രിയ വിരഹേ ഞായം മഹീപതി: ബഹു
 പ്രലപൻ നാനാ ഗിരി കന്ദരസരിസ്സരോ വരാനതികൃത്യ മദോ
 ചാപിത നിർദ്ദിത പ്രസ്താവ മാർദ്ദ്വി വിടവി സമുദയ: ഉച്ഛൈ: ക്രോ
 ണമാന തലടാടോപ സ്വന്ത ശ്രവണ ഭയനിസ്സര കിരാന
 വിചിന്ത: ഉദ്യുഷീ വശീകൃത: ചിരമവനീം പശ്യൻ കപലിൽ
 സാസ്വതീ തീരൈ ചതസ്രഭി: സഖീഭിരനപിതാം താമാലോ
 കയാമസ.

ചതുരദശാംഭോജം കണ്ഠികാസ്മിദ-
 നരനധാരാ മിവ ഹൃദ്യ ത്രുവിനീം
 ഐഷ: പുരസ്കാനായന ദ്വയാമൃത-
 പ്രസക്ത സഞ്ജാത സുഖം ദദർശതാം. (49)

ആനന്ദ ദാമഗൃഗൃഹസ്വ വിസ്മയ
 പ്രരോഹ ഭൂമിം ഹൃദയസ്വ ദേഹിനഃ
 ശൃംഗാര ലക്ഷ്മീം രതി ഭൂഗൃസമ്പദം
 താമംഗ നാനാ മിവ മാതൃകാം നൃപഃ—യുഗ്മകം (50)

അഥസ്മിന്നൈഷദപി വൃതാധരാനന്തര-
 സ്ഫുടരദ്ദഭംശകൃത തന്മനസ്കരഃ
 സമ്മാദയൻ ചാഭി ത്രുഡ മന്മഥഃ
 പ്രമോദ ഗർഭാമിദമബ്രവീൽ ശുഭം. (51)

വജ്രപ്രഹാരം ഗജദന്ത ഭേദം
 നൃസിംഹഭോർ ദണ്ഡ വിദാരണം വാ
 ഉരഃ ക്ഷമം സോഽസ്മിമിമാംസുമേഘോ
 രിഷ്ടാർത്ഥം നാപ്യരവിനഃകാട്ട്യഃ (52)

അതഃ സുവർണ്ണാചല ശൃംഗ കർശ-
 സ്തനാന്തരേ സാധുപിധായമാം സ്മരാൽ
 ശ്രായ സ്വ ചന്ദ്രാനപയ ജന്മ സഞ്ചിത-
 ശ്രേയസ്വിനാം ബീജമമന്ത്യ സുന്ദരി! (53)

ഗദ്യം—ഏവം ശ്രുതിമധുരൈർവ്വചോഭിതമുഗ്രാശ്ചിത്ത സ
 രോരുഹമുന്മീലയൻ ചിരമയാചത് സാച.

വാണീം നിശ്ശ്വാസ്യ സരോരുഹോരുവ
 പ്രിയാപ്രസാദാതി മനോഹരാം രഥഃ
 സാവിസ്മൃതാശേഷ നിജ സ്ഥിതിഃ സ്ഥിതാ
 ഗീതം കരംഗീവ കിരാത വേണുജം. (54)

വിമുക്ത ശാപാപ്യ ചിരേണ ഭൂയഃ
 സുരാംഗനാ സാ ചകമേസ്വ ജാരം
 പ്രസൃതി ബാധാന്തര മുക്തകാന്ത-
 പ്രസംഗവാഞ്ഛാ മനുജാംഗനേവ. (55)

പ്രായഃ പ്രിയേണ ഗണികാ കനകാർച്ചിതാപി
 തം നേക്ഷതേ ഭൂമിതാപ്ത കൃപാരംഭസന
 ജാരേണ രേണുരപികാപി വരാടികായാഃ
 ക്ഷിപ്താതയാമുദമിദവതി സുരഭുവാട്ടാ. (56)

ഗദ്യം—സാപുന രവിതൽപ്രേമ വിചശാസ്വ പ്രേമ നിധാ
 നം പുത്രരവസ മേവമഭാണീൽ.

പുസാംഗുണൈഃ ഷരഭിരു ഭൂധജന-
 നാർച്ചിപതേ സഞ്ചിത സാധു കീർത്തി
 കാതപാം വൃണീതേ വനിതാ നമന്ത്യാ
 വൃണീ മഹോഽഹം ന തഥാ സുരസ്മി. (57)

തഥാപി,

സംവത്സരാന്തേ ഭവതാഭികാമയേ
നിശാമശാന്ത സ്മരസങ്കടാത്മനാ
ഏകാഃ പ്രണേതും സ്മരസുന്ദരീ രതി
പ്രധാന ചിന്തൈരപി മർത്യ ജനനാ. (58)

ഗദ്യോപസോ വതസ്ത്വോ: പ്രതിചാക്യ മനു ശ്രുണപന്നിദാ
നാം ഗഭിന്നീം വിജ്ഞായ ആ പ്രസവാമ്മനസ്സമാധാന: രൂപ്യ
ഭൂമപി പരാഭൂമിചസ്തംഭം കഥഞ്ചിൽ കാലം നയന്നനന്ത
രം തന്ത്രൈവതാം പൂർവ്വവദാലോകയാമസ.

ജിഹ്വൻ കപ ചിൽ പുഷ്പധിയാലിഹനയോ
മുദുയ്ജ ബദ്ധ്യോ ച പിന്നൻ സുധാസ്മരതേഃ
തത്പ്രേമ നിമുക്ത വിചേക ധീരസാ
വചേഷ്ടതോന്മത്തഇവാഹതത്രാഃ (59)

തത്സ്യ മന്ദീകൃത മനമക്രമഃ
പ്രബുദ്ധലോകാചരിതസ്സാരാഗനാം
സ്വകീയ ദുഃഖേഷ്ടിത സംഗതത്രാപാ
മാശ്വാസയൻ താം നിഗഭേവദാസ്ത്യരാം (60)

സംസർഗ്ജ്ജന്യ മദനഃ കളേബരം
സന്ദാഹയന്നജപലതി പ്രിയ മമ
ഹിതാനുവൃത്തോ പരയാച പാവകഃ
സ്മര്യോ ഇവാജ്യസ്യഹവിസ്സമുദ്ധയാ. (61)
അഥൈവ സപദ്യേഷ്യേന മേവമ ഭാഷത്.

യദ്യസ്ഥിവാഞ്ചരാമയി തേ ദുരന്ത്യയ
സ്മരന്തി നഷ്ട സ്മൃതി കഷ്ടചേഷ്ടിതാ
ഗന്ധർവ്വ യുഗ്മം നനു സേവ്യതാമിദം
താം പ്രാപയിഷ്യത്യയിമാം ഹസ്ഥിതാം. (62)

തജ്ജാര കൃത്യം നിഖിലൈശ്വ നിന്ദിതം
 ധർമ്മ പ്രഗോപ്താകല ഭൂഷണം പ്രിയേ!
 അഹം ന കർത്താമിവ ഗേഹഭൂതനം
 ഹരേ സ്തപയത്താജ്ജിതമപ്യ സമ്മതിഃ (63)

തഥാ വിചിത്രപ്രജ്ഞതനോസ്കന്തം ഹരേ -
 മ്മാമുർവ്വശീ മാജ്യമയീ മിതി സ്മരൻ
 സ്ഥാപ്താ മമഷ്ടാം വനസംഭവൈഃ ഹരൈഃ -
 യ്ജ്ജൻതപ മായാസ്യസി മൽപദം നൃപ! (64)
 ഗദ്യം—ഇത്യുർവ്വശീ തമഭി മന്ത്രപ്ര കാഞ്ചനമയീ മാജ്യസ്ഥാ
 ലീം ദിതപാക്ഷണ പ്രഭേവ തത്രൈ വാന്തര ധീയത്.

ജ്യോത്സനാഹ നിന്ദം വിഗതാത്മരോചിഷം
 ഹായാ ദിനേശം ചാമാദ്രി സംസ്ഥിതം
 അസ്തേഹകാ ദിപ ശിഖേവ ഭാജനം
 വിഹായസാ ഭൂവ മയാദപിഹായസാ. (65)

അരക്ഷി താരം നൃപതിം നിജ പ്രജാ
 ഹൃതശ്രീയം വൃദ്ധ മിവാസതീ പതിം
 അദാനിനം കീർത്തിരിവേന്ദു നൃമ്മലാ
 വിഹായസാ ഭൂവ മമം വിഹായസാ. (66)

ഗദ്യം—തത ശ്വായംപുത്രരവാഃ താമേവോർവ്വശീം വിഷ്ണുമാ
 യാം മന്ത്രിമാനഃ തത്സരയുജ്യ പരിഹ്സയാ സാതപികാവലം
 ബീ നിജ രാജ ചിഹ്നാനി ഗജതുരഗ രഥവാഹിനീ സിതാ
 ത പത്രവാമര വ്യജനാദീ നിത ദർശകീർട കടകാംഗദ കേയുര
 ഹാരാംഗുലീയ വലയന്ത്രപുരാദ്യോഭരണാനി അമര പരിവൃ ഡപു
 രന്ദര കരകേളിലമ്പടഭംഭോളീധം ഭസ്മഭന ചതുരം അരിഗള
 വിഗളദന്ത്യേഷ് ക്ഷാളനസ്താനനിയമം ഉരഗഭോഗപീനായതദോ
 ദ്വണ്യ മണ്ഡനം കാരവള ബോത്സംജ്യ ജടാ ചീരാജിന ഭസ്മ
 ത്രിപുണ്ഡ്രം തദ്രാക്ഷ കഃ ശേയാദിഭിരാത്മാനമലംകൃത്യമൃദം

ശരണാഭാവോപരിധാകരണ പട്ടജംബുനദ വിരചിതാം ചതു
മർമ്മാഭിതാമ മരമാജ്യ സ്ഥാലിം വാമഭാഗേനോദപഥൻ
സരരാജ.

അങ്കേവഥൻ കാഞ്ചന നിർമ്മിതാം ശുഭാം
സ്ഥാലീന്തു വാമേ ഭസ്മിതാംശു പാണ്ഡരഃ
ചകാസജംബുനദ ഭാസ്വരത്നപിഷം
ഗിരിന്ദ്ര കന്യാ മിവ ചന്ദ്ര ശേഖരഃ (67)

ഗദ്യം—പുനശ്ച, ബന്ദിഭി സ്തംഭുഷ്യമാണ പരക്രമ ശബ്ദാ
ക്രാന്ത ജഗന്തരാളഃ പരദിജ പുരോഹിതൈസ്സഹ വിധി
വൽ സുരലോകാതിക്രന്താം സ്വരാജ്യലക്ഷ്മീം പരായ്ത്ഥനമാ
ത്മജമായുന്മാമകം നിയുജ്യ പുനശ്ച സരസ്വതീതിരെ കശ്ചിത്
വിപ്ലവമാശ്രിത്യ മനസ്ത്വനാഗതാംത്രയീം ത്രേതായുഗ പത്മ
ന്ത മദ്യഭജൽ.

ത്രേതാമുഖ മുഷ്യ മനസ്ത്വ വൽത
ത്രയീ. മയീ ജ്ഞാനകലാ മഹാത്മനഃ
പ്രാസസ്ത്വ യദപ്യാസവി ധാന സങ്കീർട്ടപ
സ്തമാധി പൃത്വേരിവ കാലചോദിതാ. (68)

ഗദ്യം—പുനശ്ചായം ത്രയാവിദ്യയാ യഥോപദിഷ്ടം യജ്ഞ
തനോഭഗവതഃ ആജ്യമയീം തനമുച്ഛീം തസ്ഥാപ്താം സം
സ്മൃത്യ വന്യൈഃ ഫലമുലാഭിഭിച്ഛജമാന സ്കന്ദാകാശാദവ
താരിതം കിഞ്ചിദപിമാന മാലോകയഥാമസ.

സ ഉർവ്വശീനീതമഥാ വരഹ്യതം
ജപന്മണിസ്കന്ദ സാമന്ത്രശോഭിതം
അവാപഗമ്യം കൃതിഭിശ്ചിരേണതാം
ജ്യോത്സീനാലസന്തീം ശരഭീവ ചന്ദ്രമാഃ (69)

ഇഞ്ചുർഗൃഹേ കേശവശർമ്മണ വിരചിതേ വിധുവംശ
ചംബുപ്രബന്ധേ പ്രഥമസ്തോത്രംസമാപ്തം

പ്രതിയ നാള:

തസ്മാന്നപയേ കീർത്തി ജിതാമൃതാഞ്ചൈധവ
രാജ്ഞാം നിജാജ്ഞാപസ്യതാമി ഭൂതാം
മധ്യേ യയാതിൻരരാധഥാസിൽ
ഷീരാംബുരാശാവിവ പൂണ്ണ ചന്ദ്രഃ (1)

ദോഷാഭജംഗ ദപയ ഭോഗ ലക്ഷ്മീം
ഭൂഗ്ഭൂതം സരോജ ഹദയഗ്മ മ ശോഭാം
സ്തസ്യേന സാഗ്ഗം കങ്കഭോദ്യഷസ്യ
യയാതി നാമാസമവാപരാജാ. (2)

ധാതാസ്തീരജദ്യം പുരുഷാത്മ സ്തീരാജി
പ്രധാന സമ്പാദിത സമ്പദേവ
അംഗാനിയസ്യേഷ്യകവിഃ ശുഭാന്നി
സാമുദ്രികാം കശ്ചിദുതാംഗ മദ്രാം. (3)

സബ്രഹ്മചര്യം സമതീത്യ ഭൂമതി
ജ്ജഗ്രാഹ നിച്ഛാഹ കുതുഹലി വധൂം
ഹൃദസ്ഥധർമ്മാൻ സദശാദമാനപയാ
ദപിജതപ ശുദ്ധാക്രതുരാധ്വക്രിയാമാവ. (4)

ഉത്താനി തേ യസ്യ കൃപാണ കൃഷ്ണത്
കിരീടജ്ജ ഷാരി ഗഭേഥ ദോഷ്ണി
സമാഗ്ര സീത്തസ്യദിഃപാഃ പ്രതാപം
തപ്ത പ്രജം രാഹുർവ്വോഷ്ണഭാനം. (5)

ചതുർഭി രാജൈർവ്വിഹിതൈരുപായൈഃ
പൗരാൻ നിജാജ്ഞാനസ്തീരതാൻ സകർവ്വൻ
പ്രതാപ സാഗ്ഗ ശ്രിതഭാസ്തരോഷ്ണ
ചകാസ മാത്താണ്ഡഃ ഇവ ദിപിതീയഃ (6)

വസന്തയുഗത്തിനിജ രാജധാന്യം
മാതാതിഥിം ധൗമ്യമതീച ഭൂമൽ
കദാചി വ്യക്ത വാശേഷ ചിഹ്നം
ജ്ഞാനാത്മഭാവം മുനിമാലു ലോകൈ. (7)

സുതുംനലേന്ദ്രാദി വിമോഹനീയ
സ്വധാമ മധ്യാനമിത സ്വരൂപം
പുരംസമവ്യക്തി മിചാത്തലംഗം
വൈരാജ മന്തർമിത ചിദ്രികാരം. (8)

ഉത്തംഗ സന്ദാനിതവിംഗകേശം
ഭൂശമിവാജാലമിവാശ്രയാശം
ദിഗ്ധാവശിഷ്യൽ കുടിലാമ്രവല്ലി
പ്രഭോതമാനം പവനസംഖലന്തം. (9)

ഭസ്മംഗമാഗം ഘനസാരശുഭ്രം
ശരൽ സ്മരത്താര വിശേഷ ഹരം
മനസ്സിതപ്രശ്വി മരീചി ജാല
ജ്യോത്സനനപിതം ചന്ദ്രമിവച്ഛതാങ്കം. (10)

കുമാഭമം സ്പഷ്ടവിലക്ഷിതാംഗം
ധൗമ്യം കലാപാതുമവേക്ഷ്യ ഭൂപഃ
നനാമദൂരദപി മൗലിരത്നം
പ്രഭോജലക്ഷാളിത പാദയുഗ്മം. (11)

ആസ്ഥാനഭൂമ്യം സ്പടികസ്തൂതായം
യ സ്പ്രാ സ്മരന്ത്യ പ്രതിബിംബനായുഃ
തയാ പ്രണേമഃ സഹരാജപത്ര്യാ
തം ഭക്തിനമ്രാണവ പൗരകന്ത്യാഃ (12)

ഗദ്യം—തദനു നീലനീരദ നിരന്തര ചാരു ചികരാഭിഃ ബാ
ല ശശാങ്ക ലീലാ വിധംബമാന ലലാടാഭിഃ ഭൂ ചാതുരി ഭൂരി

കൃതാമര സുന്ദരീ വിഭ്രമാഭിഃ ഇന്ദീവര ദ്വന്ദ്വ സുന്ദരനയനാ
 ലോകലോലായമാന തരുണ ഹൃദയാഭിഃ മർതക ശിഖാ ചാരു
 കപോല യുഗളകാന്തി പ്രതിബിംബിത കണ്ഠാഭരണാഭിഃ തില
 കസുമ സമന നാസാഭിഃ മന്ദാക്ഷ മുദാമാസ ദർശിത ദന്തര
 ചി നിന്ദിത ചന്ദ്രികാടോപാഭിഃ ദാവരദമദ നിപുണ ഗളമി
 ത്തിത ഹാരാഭിഃ കച കുന്ദധന്വേ സ്തോഭിത കുന്ദി കഭാഭിമാനാഭിഃ
 ഉദര ചാരു താ നിർജ്ജിത വിപ്ലവദലാഭിഃ നാഭി ജാത രോമ
 രാജി ശ്യാമളിമാപരാജിത തമാലലതാഭിഃ ത്രിപുരാനതക ഭ
 യേന്നത സ്ഥാനരോഹണ മന്ദമ രചിത സോപാന ശങ്കാവ
 ഹത്രി വലീവിരാജ മാനാഭിഃ തജ്ജന്ത്വം ഗൃഷ്ണത ഗ്രഹണീയ
 മദ്ധ്യപ്രദേശാഭിഃ കരീന്ദ്രഹസ്ത ചാരു തരോരു യുഗളാഭിഃ ലാ
 വണ്യ സംഗ്രഹണ മാത രചിത സമുദഗ യുഗള ഹൃദ്യ ജാന
 വിരാജിതാഭിഃ കദളിക മഞ്ജരീ രചന ജംഘാഭിഃ പ്രവദരോ
 പിത കൂർമ്മ പീഠാഷ്ട ഹാരാഭിഃ ചരണ ജിതാരണ നളിനാര
 ണിമാഭിഃ മരാളികാഭ്യേയ സഞ്ചാരാഭിഃ കാഞ്ചന മയ സ്ഥാ
 ലീകലിത നീരാജന ഹസ്താഭിഃ തത്രത്ത്യാഭിർവ്വാര നരീഭി
 സ്താഭ്യം യയാതിര രണാരണ സരോരുഹ കേസര ഭാസപര
 കേശഭാര പരിവേഷിത സ്ഫടികാക്ഷമാലം അഭ്യംശശങ്ക ത
 ചിര ഹാലാലംകൃത ഭസ്മത്രിപുണ്ഡ്രം കണ്ഠാലംബമാന ഹാര
 ജാല ഭാസപര വക്ഷോദേശം കൗശേയകൃതോ ത്താരാസംഗം ശു
 ഭ്രാംബരധരം ദിനകര മിവ ജഗദന്ധകാരം നിരന്ധനം അവ
 നിം പയുടന്തം സൗമ്യ ചരിതം ധൗമ്യം ബ്രഹ്മക്ഷത്രാർഹണീ
 യൈർവ്വേദലോഷൈഃ തൗയ്ത്രികൈശ്വ പരിതഃ ശ്ലാഘയൻ
 നിജ ഗുഹാങ്കണമാനീയ ചമുരുചമ്സേതുതം വിസ്മൃതം
 ബ്രഹ്മാസ നമദ്യുരോപയാമാസ തതശ്ച.

ഗംഗാഭസാ കനക ഭാജന സംഭരണ
 തീർത്ഥീകൃതേന വിധിപൽ പ്രണവാദി മന്ദൈഃ

അക്ഷാളയൽകലഗുരോശ്വരണൗ യയാതി-
 ഭൗമ്യസ്യതമരസ ഭൂരിവവാമനസ്യ. (13)

തല്പാദേ തീർത്ഥം സസിലംസകുഡുംബ മേഷഃ
 ക്ഷീണാഘരാശിരദ ധന്നിജ മൃദ്ധ്നി ഭക്ത്യോ
 നാരായണസ്യ ബലിമാന മേഷഃ പവിത്രാ
 മംഗ്രീച്യതാം പ്രമഥരധിവ നാഗ ഗംഗാം. (14)

അഥാർണ്ണൈർഭോജന പാന ധൃമ
 പ്രഭ്യോത ദീപാവലിഭിസ്സപജ്വരം
 ചകാര ഭക്ത്യോ നര രധീവേന്ദ്രഃ
 സമാഗതം ഗീഷ്ഠി മന്ത്രേധാമ. (15)

പാത്രം—“തദന്നപസാവമുമേവ മുവാച”

ഭോ! സ്വാഗതം ധൗമ്യ! തവാരംഗ്രിഭേണ
 പ്രസംഗശുദ്ധസ്യമമാദ്യസന്തി
 തൃപ്താഹതാശാഃ പിതരഃ സുധാശാഃ
 സർവ്വജനീശ്വൈവഹല പ്രഭോ f ഭൂത്. (16)

അയി കിമ കശലം വശ്യാന്തഷഡ്വപഗ്നകാനാം
 ഭവതി മുനിജനാനാ മഗ്നിമോത്ര വ്രതനാം
 ജപലതിഹതാഹതാശശ്യാന്ത ധൃമോ f പസപ്തം
 പരിതസകല വേദോൽഖോഷിതാശ്വാശ്രമാകിം (17)

യേഷാംസകൃദ്യദി ഭവേന്നനുജന്ത ലാഭഃ
 സന്ദർശനം വിഷയിണോഭഗവൻജനസ്യ
 സൽസംഗ ലബ്ധ്യുപമതാഖില മോഹബന്ധ
 സ്വഹാശയോദിത മുകുന്ദ കളേബരാണാം. (18)

കിന്നപസുഭീയ സുകൃതാതിശയാദ്യ ഭൂമർ
 സംജാതമത്ര ഭവദാഗമനം മഹാത്മൻ!

മക്ഷത്രജന്മ ഭരണകൃതി നഷ്ടധർമ്മ
 ക്ലിഷ്ടാ ജനാകി മുക്തോപി മുനേ വദസ്യ. (19)

വക്ത്രം സ്വതഃ പാണ്ഡ്യമപുണ്ഡരീക
 സ്പർദ്ധാലു ശോഭം തവ ധൗമ്യകേന
 ഏതർഹി പശ്യാമി മരിചി ജാല
 പ്രവരസനഷ്ടാഭ മിവേന ബിംബം. (20)

ഗദ്യം—അഥ ധൗമ്യസം നാഹുഷേയമനുഗ്രഹണനോവ
 മവോചത്.

മന്ദരദരേ ഗുണ കീർത്തന ജഗത്രുക
 വാചാല ജാല സന്താപ്തലസാബ ഭൂവുഃ
 ഏതർഹി പൗരജ സമാർജ്ജിത ധർമ്മകീർത്തി
 സ്വമരണവാസ വസതേ! ചിരമംഗ ജീവ. (21)

രാജൻ! തഥാപിഭജവീര്യപരാജിതാരി
 ക്ഷോണീശശയ്യമഹിമനധുനാപി കിഞ്ചിൽ
 വക്ഷ്യാമിഃനാഭ്യസദനാനിനിശാട നിഷ്ടിരാ
 സഞ്ജാതഭൂതിലസിതാസ്ത്വഭവൻ ബഹുനി (22)

കൃപ്യാഭഭക്തി വദനമ്യത സൽക്രിയാത്മം
 കൃപ്യാസ്തപരസ്സരഗണാഃ കൃതവോ ഭവന്തി
 അസ്മാകമലപര സമാർജ്ജിത ഭൈഷ്യസമ്പ
 മേരഷോപജീവിത സുഹൃദ ഗ്രഹണീ സുതാനാം. (23)

ഗദ്യം—അഥ തുഹിനരംശു വംശ നൃപാല ശിരോമണിർ
 യാതിഃ ധൗമ്യവാക് ശ്രവണാദാക്ഷസാസ്ത്രതി സഞ്ജാത രോഷ
 കഷായിത ഹൃദയഃ കടിലതരഭീദ കടീ കരോളവദനഃ തപ്തതം
 മൃതാമ്രാക്ഷി യുഗളഃ പ്രസ്പർശിതാ ധരാഭണ മായാസം
 ക്ഷീയമാണ ബിംബഫലരൂപിഃ കനക രചിത വീരശൃംഖലാ
 ഭാസ്യപര ബാഹുഭണ്ഡ വിരാജമാന കോദണ്ഡകാണ്ഡഃ കഞ്ചുക

കാന്തി വഞ്ചിത ചതുരംഗ കൾമുഖ: ദക്ഷിണകരധൃതശിഖി
മുഖാഗ്ര പ്രക്ഷിപ്ത മണാക്ഷി കോണ: സ്തനീത നിഷ്ഠാസ്വരഃ
“സുത! ശിശ്രൂം മഥമനയേത്യ ഭാഷത്.

ആജ്ഞാം സമാജ്ഞ: ശിംസാ ദധാന
സ്തുമതിഭക്തി പ്രചണാനതാംഗഃ
ബലാഞ്ജലിസ്സാമഗ്നിമിഥമഞ്ജനാം
ഗുരോരിവാക്തിം സാമന്തേ വശിഷ്ഠ: (24)

വാക്യം—“തദനുസൃതഃ മഥമനീയ മഥിനമിത്യുവാചത്”

ആനീത മാലോകയ സാവഭൂമ
മഥം തപദീയം ധവളാശ്വ യുക്തം
മയാ പുരമേരിവ വേദിവാഹം
ചന്ദ്രാക്ഷചക്രം വിപുലാപ്രകാശം. (25)

ഗദ്യം—അഥ സൗരജം സ്വ പ്രയാണ മലപ്രാപ്ത്യർത്ഥം
സുമുഹൂർത്തേ സ കരുണേന ഗുരോ സഹധൗദ്യേന മഥാന്തി
ക മാഗത്യേവമ ഭാഷത്.

ആ പാണ്ഡുരഥ്യം തപനീയ ഭാസ്വരം
മഥം സമാലോകയധൗദ്യ! മനേവം
ച്യുതം സുമേരേരിവ ശൃംഗ മുന്നതം
പുരസ്സരശ്വേന ശിഖാ ചതുഷ്ടയം. (26)

ഭൂപാല താപസവര വരുണേന ഇല്ലം
ക്ഷിപ്രം സ്വ സുതകര ലംബിത ബാഹു യുഗ്മം
ആരൂഢ്യ ത്ത വചിതം മഥമഗ്രി തുംഗം
പുഷ്പാഗ്രിമകുശശിനാവിവരേജതസു. (27)

മദ്യംസ്സ വേഗ ഗതി ദീർഘിത പൂർവ്വ ഗാത്ര
സ്തഞ്ജോലപകണ്ഠയുഗ നിശ്ചല ബാല ഹസ്തഃ
ജഗ്മു: ക്ഷണേന മഥിനോനനി വേദിയന്തഃ
വാശോപാല ദർശിത വദാത്ഥം യഥാത്ഥം ത്രവം. (28)

ഗദ്യം—ഏതസ്മിന്നന്തമെ. സൂതഃ കമപി കൃഷ്ണസാരം തപഃ
 ന്തം ഭൂപാലം ദിശ്വതി സു.

ആലോലകണ്ഠ മനയാതരഥാപ്ലിതാക്ഷ-
 മാസജ്വചാപ ഭയേ കഞ്ചിതപീഠഷ്ടഭാഗം
 ആവേഗയാനവിചുതാനനമേന സിഞ്ച
 നാഗ്ഗന്തരാജ മയിപശ്യ മൃഗം തപരന്തം. (29)

ആ ലക്ഷ്യ ഭൂപമനു വത്തിത കൃഷ്ണസാര
 മാകൃഷ്ട ഭീ മധരചാ കാസായുതാസ്രാ
 രോഷാതി ത്രക്ഷ നയനം പരഷോരപസന്തം
 ധൗദ്യോബ്രവീനയവിദിം പ്രവരസ്ക ദൈവം. (30)

പരമനുചിത മസ്മിൻ കോമജാകാരഭാജി
 പ്രസഭമനപരായേ കൃഷ്ണസാരേ പ്പസാരേ
 തവ നിശിതശരസ്യക്ഷേപ! പാത പ്രസുനേ
 പരിമള രമണീയൈ പാവകന്യേവ ഭൂയാൽ. (31)

അയം കമാദൈഃ പരിഃപാഷിതം മൃഗ
 സ്തപസിനാം സൈവ വിഹാര ലോചുധൈഃ
 ദയരലു ഭിമ്മാത്ര വിയോഗ ദിഃവിത
 സ്തപയാന വദ്ധ്യഃ കരുണാത്മനായതഃ (32)

അങ്കം സുധാം ശരേവത്രാഹ്യയോ മൃഗ
 സ്തംക്രീഡതേ പ്പാപുകന്തോ ഭയഃ പ്രഭോ
 ത പിംഗ ജാതോയമതസ്സഹൃതഭവാ-
 നപേക്ഷണീയോപ്തപൃഥുദിതപയാ. (33)

ധദ്യം—സൂത സ്തയോർധൗമ്യ നൃപാലയോരേവം സംഭാഷ
 മണയോസ്സുന്ദന മാത്രമോ പവന മനയൻ താവ വരഹ്യ
 താമിത്യവാച. അഥ തൗ രഥാദിവരഹ്യ മനിർഭൂപാലമാത്ര
 മേ ദിശ്വതിനോവ മവോചത്.

പശ്യാങ്കണാനിപല ഭൂ'ഭിവിഹാശ്രമണോ
 മുന്മുചിതാനി നൃപയാസ്ത്വപവാദപരോ
 സുസ്തിഗ്ദ്ധപല്ലവ വിതാന നിഷേവണീയ
 ഹായാന്തരാണി നിപതൽഫല സഞ്ചയേനി. (34)

ആ ലക്ഷ്യത്തെക്കുറിച്ചു ശിശുവേദനോടുകൂടി പ്രാകണസ്തി
 സാഹജതഭിസഹനതരവഃ കോടരസ്ഥഃ ശക്തന്തഃ (ന
 കംസാരാന്തേ വിചചിത ശിവാന്തേഹിദിസ്തേഹസിക്തഃ
 യുപസ്തംഭാനതുമുനിഗണൈ സ്ഥാപിതാസ്തപതുംഗഃ

ഗദ്യം—ഇതസ്തസ്തപസ്ഥിനാം പുണ്യകർമ്മ വിനാശശത
 പുണ്യ ജന ഖണ്ഡിത പലാശ്വമാണി അജസ്ര വിസ്മയദ
 സ്തിഗ്ദ്ധാരാ പങ്കിചാങ്കണാനി അനാശ്രുതാഹ്ത താജ്ജ്യം
 സമഭാണി അഭ്യുമാന ശിഖരീ ശിഖാഗ്ര പ്രക്ഷിപ്ത ചമുത
 ചർമ്മാണി എർത്ഥിഗ്ഭിരഭാരാന്ത സംഘഷ്ടമാണ യജ്ഞസ്തഥാ
 ഭി നിഗമസ്തപസ്താനി ക്രൂരസ്വഭാവ ശാർദ്ദൂലാഭ്യപദവേവ
 ട്വതൈനകണകാനിത പോവനാനി മുനിനമുനാ ദർശിതാ
 ന്യവലോക്യ രാജാ തം പുനരേവമ ഭാഷത്.

അദ്യപ്രഭൃത്യത്രതപാധനാനാം
 സ്വൈരാധി വാസോചിത സർവ്വരക്ഷാം
 കരോമി ഭീമ്മാനന്ത കൗണപേഭ്യഃ
 സുധാശനാനാ മിവ വജ്രവാണിഃ (36)

രൂപിച്ഛതം ക്ഷത്രിയ നാമധേയം
 ധിക് ധിക് ക്ഷത്ത്രാണ വിനഷ്ടഭയേഃ
 മൃഡസ്തമേർഹത്വപരാധമേതം
 ക്ഷത്തും ഭവന്തേ ജ്ഞാന നിദർശിതാത്മഃ (37)

ഏവം സ ഭൂവ പരിസാന്തപയന്തം
 വചോഭിരാനന്ദവിധായകൈകൈസ്തഃ

നിവർണ്ണധൗമ്യം പുനരഗ്രം വീർത്തൻ
പ്രവാശയത്സപാക്ഷിഗതാനിശാടാൻ. (38)

ഗദ്യം—പുനരയം മൃഗയാ വിഹാരാശയ സ്തത്ര തത്ര സഞ്ച
രൻ ശാർദ്ദൂലസിംഹ മഹിഷ സുകരാദിൻ മൃഗാൻ ഹതാ പ
രിശ്രാന്തി ജന്മയോ ദന്മയോ ജലാത്മീ കിഞ്ചിദുപാപാനോ
പാപമഗമൽ.

തസ്മിൻ തതഃ പത്മ ദളായതാക്ഷിം
കന്യാമനസ്ത്വായദു.ഖതപ്തം
അലോകയൽ സംഭൃതപുണ്യനാശ
സ്വർഗ്ഗപുതാം കാമിവ ദിപ്യനരീം. (39)

ദോഷോപസപ്യേന മഹാഭജസ്മാ
മുഖാരയദ്ദീർഘതഃമന കൂപാൽ
സമീരനിമ്ബലിതമൃലഭാഗം
കരീവരംഭാം നിജ പുഷ്പരേണ. (40)

ഗദ്യം—തദനപയം വിസ്മയവികസ ദക്ഷിമാക്ഷിക മധ്യയുഗം
മഹിളാധൗമ്യം മൈളാനപയ ജാതസ്സതാമേവമേവോചത്.

നാമീനാ യയാതിഃ ശിശിരാംശു വംശം
ക്ഷോണിശ സന്താന പരമ്പരസു
ഭാതുതപ ഭൂതീകൃതമന്തിദേവ
സ്തോത്രാത്ഥ സമ്പന്നഹൃഷാത്മജോസ്മി. (41)

കരേപം തുഷാരകരബിംബ സമാന വക്ത്ര
പ്രസ്തൂനിമന്ദ ഹസിതാഹത മന്ത്വ ചിത്താ,
ദിഗ്ദ്ധാംബുധേർമ്മനജാതവരോരു ലക്ഷ്മീ
സൗന്ദര്യസാമതുലിതാവയവാഭിരാമാ. (42)

സഫലം നയനദീപനം
സപദി ഭവതി തേ വിലോകലാഭാനേ
ഘടയമപി സുപ്രസന്നം
ഭവശൃംഖലചാക്രതാത്ഥോസ്മി. (43)

മാം ദേവയാനീം ഭൂനന്ദനാം പ്രഭോ!
ജാനിമി, ദൈതേയപതേസ്സമഗതാം
വേശ്വപ്രശസ്തം സഹവാസ കൗതുകം
മർമ്മിഷ്ഠയാതുഷ്ടധിയം കമരികാം. (44)

തദാ ജപക്രിധന മധ്യവീക്ഷിത
ശ്രീകണ്ഠ ഭീത്യാപകൃതേ തരംഗാകരം
ആക്ഷിപ്താം തദപസനാപ ഹാരിണീം
ശ്രുധേ ഽതിസാ ക്ലപതലേപ്തപാതയൽ. (45)

ഗ്രഹീതപാണിദ്വതാസ്മി രാജൻ!
തന്മേവിവാഹഃ ക്രിയതാം തപയൈവ
ക മാസ്യ ശാപേക്ഷി നിരുദ്ധ്യമാന
സ്വജാതി പാണിഗ്രഹണാദപിജാപി. (46)

രാജനഃശഷഗുണ സൗഖ്യ നിവസ യോഗ്യ-
പ്രാലേയഭാൻ കലജാത നൃപാല മൗലേ!
സതപാമിഹാശ്രിതനിരാകരണോത്ഥ ദോഷാ-
മാഭൂദിവന്ദനഘായതനം കളങ്കഃ (47)

ഗദ്യം-ഏവമുക്തവത്യാം തസ്മാ പ്രത്യുവാചരാജായതാതി:

തഥാപി പിത്രാ പ്രതിപാദനോദ്യ
പ്രഹർഷജാതാശ്രുതതോദ പുഷ്പം
ദത്താം വൃണേതപാമിവ വഭ്രവണിർ-
ദർവ്വാസസാകല്പക പുഷ്പമൗലാം. (48)

യാവന്നിഷിദാത്ര നൃപാല പിത്രം
താവസഹായാമി മുനീശപരേണ
ഏവം നൃപാലം പ്രതിബോധയന്തീ
ജഗാമ ചിന്താകല മനേസാ സാ. (49)

ശമിഷ്ടയാ ദിഷ്ടധിനാകൃതം യ-
 ത്ത ദേവതാഷ്ടപുഷ്ട സങ്കടസ്യ
 ബീജം സ്മരന്തീത്യഥഹർഷഭേദേ
 ധ്യാന ബാലപേയ ഗഭിണീവ. (50)

ഗദ്യം—തദനം സാ ദേവതാനന്യത്വം, സങ്കട സഞ്ജാത
 നായനാംബുധാരാ പരിഷിച്ഛമാന ഏകേകരിത, കർമ്മലതാ ന
 ലായിതപയോധരാങ്കരാ ദാത്യയക്ലേശവിഗളൽകേശപാശ വി
 കീർണ്ണകസുമപരമ്പരാനയാതമാർഗ്ഗം, കപചിപ്ലപചിഃദ്രോഷാ
 തിരേക സ്ഫുറ്റിതാധാര മാലേഖിമാനാങ്കക്കുശാണൈസ്സി
 ഭൗഷധ മിവ സന്താപാനല സന്തപ്ത നിശ്വാസോഷ്ണമാഷത
 പരിദ്വാനമുഖാരവിന്ദാ ജനകമുശനസംതരസാഭിജഗാമ.

ലലാടജാനപം ബ്രി കരവലംബ-
 ക്ഷോണീതലാ സാമനനാമതാതം
 പ്രലാപ മന്ത്രൈസ്സഹ സിദ്ധമന്ത്രൈഃ
 പൂരവ നാരായണ മുർച്ചശിമുനി. (51)

നിശ്ചയ ശുക്ലസ്തപഥ മോദനസ്വപരം
 പുത്രപുഃ ശ്രുതിദന്ദ കോരരംഹസം
 തപ്തശ്വപസൻ രോഷകഷായിതേക്ഷണഃ
 “കണ്ഠേശ്ചാമ ഹേതു”രിതികൃയാബ്രവീൽ. (25)

നിപാതിതാ ദനേവ രാജപുത്രാ
 ക്ലപേനിരഭസ്യ പരായ ശുസ്യാ
 ശമിഷ്ടയാ തദ്വസനാപഹന്ത്രി
 ത്യാക്ഷിപ്യ താതരൂടിതഭൂകട്യാ. (53)

ആഖേട ജാത ശ്രമകർശിതോദക
 പ്രലിപ്തസുനാ ക്ലപ സമീപ ചാരിണാ
 യയാതിനാഭൂത കൃപാർദ്ര ചേതസാ
 സമുദിഗൃതാഭൂവമഹം മഹീഭൂതാ. (54)

ഹേതതേ! നൗമി, പദയോസ്തവയോഗചർച്ച
 പ്രജ്ഞാതശാസ്ത്ര മഹിഷനധുനാവി കിഞ്ചിൽ
 വക്ഷ്യാമി ഗീഷ്യാതി സുതസ്യ കചസ്യശഃപോ
 നു കുതാഭവേയമേത വിപ്ര പരിഗ്രഹാർഹം. (55)

ഗദ്യം—തദനം, ഇതഃ സ്വപുത്രീ വിജ്ഞാപിതവിജ്ഞാതഃ
 സ്വജ്ഞാനശോതസ്യഃ ഭാവിംഗതി മനുസ്മരണിദമഭാഷത.

വിപ്രസ്യശഃപോന റിവരണീയ-
 സ്തംജാത കോപസംഹൃതധരസ്യ
 താദഗംഭിരണ്യൈഃ പ്രതിശാപജാലൈ-
 വ്യാസേഹരേഷ്യത്ര ഇവോഗ്രവീര്യഃ (56)

തഥാചേൽ,

അഹംഹിരാജ്ഞാപ്രഗ്രഹീതവാണി
 യ്യാതിനാനിർമ്മതമാസ ജപാൽ
 ഉദ്ധാരിതാ ഗൗമിഖ ഗോപഹീനാ
 താതാസ്മിദൈവാൽകല നന്ദനാഹം. (57)

അതോംഗമാമശു യയതയേവിതഃ
 പ്രയമജാത്യാനസ്യതേന കർമ്മണാ
 വിദ്യാം ദിജാഭ്യയമഹതപ സമ്മതാം
 വ്യാസസ്സസൃതായ പുരേവ ധർമ്മവിൽ. (58)

ഗദ്യം—തദനം, വിപ്രശാപാ പ്രശസ്തവിപ്രതാഭിപ്രായയാ, അപ്ര
 തിദപന്ദപ്രമദാപ്രഭാവയാ, ചികരനീലിമാനീരദശകാന്തത്യന്യ
 രന്നസംതമാഗ്യാ മത്തദിംഭയാനയാനയാ സഹദാനാവ ഇ
 ത്യാതി സവിധ മാസസാദ.

വിദ്യുദ്യമാ സ്വ സുതയാപുരതശ്ചരന്ത്യാ
 കാവ്യം മുനിം സ്വ നിക്ഷാഗതമീഷ്യ ഭൂവഃ

പ്രാതാർദ്ധ്യയുഖകലയേവഭൂവംസ്തീരഗന്ത്വാ
തുഷ്ടാനനാമസവിതാരമുദഗ്ര ഭാസം.

(59)

അഥാർഹണൈഃ കാപ്യമസൗ നൃപാലഃ
പൂജാവിധാണൈഃ കലിതപ്രസാദം
അയാചതാ മുഷ്യസുതാം ഗുണാവശ്യം
ജേതും പ്രസൂനേഷുമിവാസ്രുചിത്വം.

(60)

തഥേതിദാനുസ്തനയാം യയാതി-
ജ്ജഗ്രാഹശുകാദഥ ദേവയാനിം
ആചാര്യ സന്ദേശിത വേദമന്ത്രൈ-
വിപ്രാദിചാജ്യാഹുതിമദ്ധപരാഗ്നിഃ

(61)

സമഭ്യസന്തംവിശദേവവിദ്വാ
ധീശ്വിന്തയന്തം ക്ഷണവൽമാനാ
ഉത്സാഹീനം ശ്രീരിച ദേവയാനി
യയാതിമാസാദ്യരരാജസംധി.

(62)

ഇഞ്ചുർഗൃഹേ കേശവശർമ്മണാ വിമചിത വിധുവംശ
ചംബുപ്രബന്ധേ ദ്വിതീയസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

തൃ തീ യ സ ു ു:

ശുക്രസുരന്താപചമാത്മ ജായാഃ
 സുരാരിപുത്രീകൃത കർമ്മജാതം
 പ്രചക്രമൈക്രോധ വിമുർച്ഛിതാത്മം
 ശപ്തം തദാ ദൈത്യകലാധിരാജം. (1)

മുനിരഥ ജപമാലാംസന്ദധാനഃ പ്രകോഷ്ടേ
 സ'ഫടികമണിമയിന്താം തുണ്ണമുത്ഥായപീഠം
 സപദി.സഗതയൈഃ ക്രോധവേഗേന സാക്ഷാ-
 ത്തിരിശ്ഠവക്രൂതാന്തം മാരുന്ദുർനിചാരഃ (2)

ശാപോഷണായോദീയതതോയനിഷ്യ
 ഭദ്രാഗ്രഗർഭീകൃതപാണിയുഗ്മഃ
 ഹുംകാരകരീവഹൊപ്രഭഗ്ഭീഷ്മം
 ജഗദ്ധിസംവർത്തകവീതിഃമാത്രഃ (3)

വൃത്രാരിണാദനജ നാശകൃതാഭിചാര
 പ്രക്ഷിപ്തദക്ഷിണഹതാശന കണ്ഡജാതഃ
 കൃത്യാനഖഃ കിലദഹന്നിച ദൈത്യരാജം
 ദുർവാരരോഷാഭസാരഭഞ്ജ മുനീന്ദ്രഃ (4)

ഗദ്യം—ഏവം സശുക്രഃ ക്രോധക്രാന്തഹൃദയസ്കപ്തതാമ്രാരു
 ണാക്ഷിയുഗളഃ അഭവത്തവത്തുളഭുകടികരാളവദനഃ സന്ധ്യാ
 പദയാദോരണശൂശ്രൂജടാകലാപഃ ദാനവരാജം വൃഷപർവണം
 പാർവ്വണേനുംരാഹുരിവാഭിസരണേവമ ഭേഷത.

ദിതിസുതവൃഷപർവ്വണാത്മജാ തേ ഭവിത്രീ
 ദനജവിപുലകീർത്തി ക്ഷേമകൃത്യേഹിതൃത്വം
 യദിയമിഹനിതാന്തസ്തേഹയോഗ്യം വയസ്യാം
 നനമമതനയാം താമത്യജൽ കൂപമദ്ധ്യേ. (5)

ഏകാം വിന്യജാവിസുതാംകലായ
ജ്ജംഭാദിസംസ്ഥാഭീത ദേവഭംഭാ
രക്ഷാസുരം വാമനലിംഗിതകുജം
കനിച്ഛികാം ഗാത്രമലവരഹിദഷ്ടാം. (6)

വാചമുനേഃ കഠിനകൃത്യനിരൂപണേത-
സ്താപാതിരകുളുതൽഗദ്ഗദ ഭിന്നമണ്ണാം
ശൂതപഃ സുരരികലരാധ്വപുഷ്പർച്ചാമഃ
തത്രസനാദമിവസിഹകൃതം കരീന്ദ്രഃ (7)

ഉത്ഥായസതപമുതക്രമഭക്തവർ്യ
പ്രഥമ'ഉദേവംശ ജലധേരഥ പുണ്ണചന്ദ്രഃ
ബദ്ധാഞ്ജലിവിനയനമുദ്ഭവസ്സരോഷം
സംശോഷയൻ കലഹരോരിദമാബഭാഷേ. (8)

മാമരകുരുഷപമയിരോഷമനാഗസിതപഃ
തപല്പാദപത്മഭജനാഭിരതേസ്യ ശിഷ്യേ
ആജ്ഞാംവഹാമി തവ ദാനവവംശകീർത്തി
പ്രോദപാഹകണ്ഠകലിതാമിവപുഷ്പമലാം. (9)

ഏവം ഏദാകർഷണസാരഭൂതയാ
വാഞ്ഛാനിരസന്തമമർഷമാത്മനഃ
ദൈത്യേശ്വരം തൽ ഗുരുരോജസാബ്രവി
ദിത്ഥം പുനശ്ചാക്ഷതരോഷ സംഭ്രമഃ (10)

ശർമ്മിഷ്ഠയാശംധിയാക്രിയതാം സഖീഭി
ദ്ദാസ്യം പ്രസാദദിവസാവധിമൽസുതായാഃ
കുദ്രോഃ പുരവിനതായവ നിജാഭിലാഷ
പ്രത്യാപ്തവത്സരമത്സരമാരുദിന്ത്യാ. (11)

തഥേതിതാം ദാനവരാധയംകത
ദാസ്യായപുത്രീമഥ ദേവയാന്ത്യാഃ

സുര്യോത്തു സംഗസ്പൃദ്ധവത്ഥപംഭേത -
 ജ്ഞാതസ്സാമിവാസാരവിവാജമാനാം. (12)

നിജാഭിലാഷാപ്തിവിചർശർവ്വ
 വ്യാകോചഭക്തസംഗസ്മരമിച്ഛത്രീം
 ദേവപദോഹതിജാതമസ്ത്വ
 പ്രശ്നബ്ധചിത്താമിച്ഛതനാംഗീം. (13)

ആത്മാഭിമാനക്ഷയസംവിനശ്യ
 താമസ്യദൃഢം ഹരിഃണക്ഷണരതാം
 ദാസ്യസ്ഥിതാം സ്വസ്യാലനന്തരസ്ഥ -
 പ്രാലേയഭാനോരിചകാന്തിധാരാം. (14)

മാനന്തഃ സ്വഭൂതഃ പാപാകൃത്യേ
 ദാസീം സ്വകീയാമഥമാനയുക്താ
 അയോജയക്കാവ്യസുതാരാഹസ്താം
 തുഷാരഭാനോരിചസാചകാരിം. (15)

ഗദ്യം - തദനം, ശിശിരാംശുവംശഭൂവാലപരമ്പരപരിപന്ഥി
 ന്ന പകിരീടവചിതമാതകമണി പ്രഭാശ്യാമളിമാമിളന്നഖരണ
 കാന്തി സന്ധ്യാഗമന ശങ്കിത ജ്ഞാപുനഃ സുരാംഗനാഗീയമാ
 നാപദാന നിരസ്തകല്പദൃമാഭിമാനഃ സയയാതിരകാഗതാം വി
 ശങ്കട സങ്കട സംഖടനാകലാം അശ്രാന്ത വിസ്രവദശ്രുപങ്കി
 ലിതക ചതടി കുടിരപാടിരാം ഇഷ്ടജന വിഃയാഗ ക്ലിഷ്ടാം താം
 ശമ്നീഷ്ടാമേവമഭാഷത.

കാതപം ശരശ്വന്ത്രമരീചിമാലാ
 നിച്ഛാപ്യ മാധുര്യ നിവാസഭൂമിഃ
 ലാവണ്യധാരാകിമു സുന്ദരീണാം
 താമസ്യമാമേരിതമുഗ്ദ്ധലേഖാ. (16)

അഥാസുരാധീശ കമാരികാസാ
 ഹിമാശ്ശു വംശക്ഷിതിപാല മഃലേഃ

ശ്രുതപാവപഃ ശ്രോത്രസുഖാവഹന്ത
പ്രമോദജാതസ്മിതഃകവമൃചേ. (17)

ശർമ്മിഷ്ഠാപുഷ്പവർച്ചണസ്യ|ദശനസ്സമാജഹ്വതമജാ
ത്വക്താശാപഭയംഭൂഗോഃ കലഗ്നഃതാഃപിത്രാചമാത്രാസ്മൃച്ഛം
ദാസ്യായാത്രശശാസാരജതനയം മാരദേവയാനീ ബലാൽ
കേയംഹാവ്രതകർഷിതാവനചരീനംഗീവാസൗ ദാമിനീം. (18)

നിത്തുംമഗ്ഗ്ഗൃഹമാജ്ജനാദി ചാനംസന്ദിഷ്ട ദേവാംഗനാ
ചഞ്ചൽകങ്കണമഞ്ജു ശിഞ്ജിതകലാജ്ഞാതപ്രഭാതംസ്മിയ
സാഹംസഗ്ഗ് ദരിദ്ര വിപ്രതനയാദാസ്യായ നിദ്ദേശിതാ
വക്രാകർമ്മഗതിന്നീവാരിതുമലംധാത്രംപിനംണ്യൈഃകിമു. (19)

വാക്യം—“തദന്നപസൗഭ്രവഃ സ്വകീയ ഭിദ്ദശം നിവേദയന്തി
താമേവമേവോചത്”

അദ്വൈപ്രഭൃത്യേവ ശശാങ്കവംശ-
ക്ഷോണീപതേജ്ജ്വലസനഗൗരവാന്മേ.
ദാസ്യംഭവത്യാ പൃഥമധകത്ര പ്ര
കർത്വം സുശാത്യാനതു ദേവയാന്യാഃ (20)

ശർമ്മിഷ്ഠായായുവന മോഹനീയ-
സ്വരൂപഃചഷ്ടാദിവിശേഷലക്ഷ്യം
അഗ്രാഹിസഃ ക്ഷാഭദിവസ്ഥിരോപി
സുച്യംപ്രയസ്കാന്തജ്ജ്വലലോഹഃ (21)

അഃസാഷ്ടതാംതേഥസുതാൻയുവത്വ
വനപബ്ദിമബ്ജാനപയ ഭൂപചത്വൗ
ഉത്സാഹമന്ത്രശ്രിത രാജശക്തി
കാലശുഭാത്മാനിവഭൂപതീനാം (22))

ശർമ്മിഷ്ഠാദേവയാന്യാഃ പുനരനുഗതസാപത്യവലഭേഷ-
വത്യോഃ
സത്യോഃ കാലേഥതസ്മിൻകടിലതരമതിഭിദ്വയാനീജ്ജ്വലാസാ

ശമ്നിഷ്ഠായാം തജസ്ത്വാം ലളിതഗതിവിലാസാദിസങ്കേതഭൂമ്യം
പ്രേമാൽക്കണ്ഠംനൃപാലം നിജവരമവതത്യക്തഭൂഷാവിശേഷാ

ഭോഭോയയാതേകല ധർമ്മക്ഷണം
സ്ത്രായുത്തദംസീഗമനന്തപത സ്മവ
വംശസ്യകത്തഗുരുഭാരസംഗമീ-
ദിജാമിതുംതത്തനയോബുധോഗ്രഹീൽ. (24)

ജാനാസിമം ശുക്രസുതാംന രാജൻ
ശമ്നിഷ്ഠായ പ്രേമനിദാനഭൂമ്യം
രമസ്വകാമം കലടാവധൂട്ടം
പിതൃമുനേരാശ്രമമദ്യയാമി. (25)

വാക്യം—“ഇതിപ്രജസ്ത്വാം ദേവയാന്ത്വം യായാതിമുനി
ശാപ ഭയാദേവമചിന്തയൽ”.

ശുക്രേണസം ക്ഷത്രിയ വല്ലഭേ കി
നിഷധിതാ കിന്നശുചാമരിഷ്ടൽ
ദാക്ഷായണീവാല്യപരദീക്ഷിതേന
ദക്ഷേണഷാഠഗുണ്യമദോജതേന. (26)

സം ശാപയിഷ്ടത്ത്വധവം സ്വപിത്രാ
തപിസിനരമം ശപശ്ശമേണമനം
ദിപ്തംസസാദിവിനയേനശപ്തം
രാരേവവൃദ്ധശ്രവസംപ്രതപ്തം. (27)

ഗദ്യം—ഏവമേതസ്മിൻ വിവിധ വിചാരേന്ധനേധിത സ
ന്താപാനലദിഗേഭ മനഃസമാധാനാവിദഗ്ദ്ധേ നൃപതൗ നശ്രു
ദേവയാനീ ഭരതവിദയാഗമസഹനീ ഗന്തും സ്വപതി വിഭൂതി
ചിക്ഷസഞ്ജാതേർഷ്ടയപ്രത്യാഗന്തുമ ശക്താ . ഏകാകിനീ

ഭന്താമാമാഹപയതിഃചമേരോഷ്യാമിതി കപമിക്ഷപ ചിന്തൈ
 വേതി തത്ര തത്രമന്ധരതാം ജാലാലതാംചാധിത്യ അശ്രു
 കലാകലാക്ഷി ക്രമാദശ്രാന്ത സംഘോഷിത ശ്രുതിഗണ്ഠം ശു
 ക്രാശ്രമമുപഗച്ഛതമേവമവോചത്.

ശബ്ദിഷ്ടയാ ലളിതമാസചിലാസചത്യാ
 ദാസ്യോതയാദ്യ ജനകാസ്മിതതേവ ദാസീ
 ആസ്താംതദത്രഭവിഭാവി നൃപാസനാംഠാഃ
 പുത്രാഭജേയമിഹ കിം പദവിം ബ്രൂവസ്വ. (28)

പാനാശനാദിഷ്ടയദോഭവതാസമാസ്മി
 കന്യാ തദാ പരിചിതാ കലുഷാംബുകന്ദൈഃ
 ഏതേഭഗീരഥ ഇവാദ്യപിതഃ കമാഠാഃ
 കർവ്വന്തിവിദുവിഷഃയപയസാം ച യതാം (29)

ഇത്ഥം ബ്രൂവത്യാമഥ ദേവയാസ്യാം
 തത്താപനിശ്ചാസ സമാഗതോഷ്ഠ
 അതാപയച ശുക്രമണ്യ വഹ്നി
 ജപാലാപരീതഃ സഹസേവവായുഃ (30)

ശുക്രസ്സതായഃ പരിതാപവാണീ -
 നാമാചവിധഃ ശ്രുതിയുഗ്മരസഃഃ
 നാനാദരോഷാദിവ കേസരീന്ദ്രഃ
 കാളീന്ദ്രകംഭസ്മദസ്യകുവിപാസുഃ (31)

വപ്രാജശുക്രസ്സഹസായയാതേ -
 സ്താരണ്യദിപ്തം ശമയിഷ്ടമകഃ
 പരന്ദരസ്യേവപുരപുരാമേ
 രംശാംശജഃ ക്രോധവശോത്രാപുത്രഃ (32)

വ്രജന്തമലേകൃഗുരതം തദീയാഃ
 ശിഷ്യാസമേതാശ്ച മനഃ നിജസ്വ

വാഗ്ഭിവിഃവകാത്ഥപദാഭിരൂപ
സ്സംഭവേഗോപശമായതസ്യ. (33)

ആജ്ഞാപയാസ്താനിഥ ദുർവിനീതം
ജാമതരംയോജയിതും സുതാതൈ
മേഘംസ്വവസ്ഥാപിതഭൂകേതും
വിദ്യുച്ഛതാഭാമിചവൈ ജയന്തീം. (34)

ശു ക്രസ്തദം ശിഷ്യമുഖച്ഛതാഭി
വ്യാഗ്ഭിഃ ശുതിപന്ദസുഖപ്രദാഭിഃ
തഥേതി ശിഷ്യാനനുഗൃഹ്യശാന്തോ
നിചത്തയാമാസ ജവാന്നിജാശ്രമം. (35)

വാക്യം—“തദനു, തദന്തേവാസിനസ്താപസകമരായയന്തേർ
ദ്രാഗ്ദ്രാജധാനീമഭിസസീദുഃ”

ഏതാൻമനീൻ ചിന്തിതകാര്യസാദ്ധ്യ
പ്രത്യഹശങ്കാശമിതപ്രസാദാൻ
അലോകയൽക്ഷ്യാഭിവാശ്രയാശാൻ
കാലേഷപനജ്യാഹുതി ശാന്തമേതീൻ. (36)

വാക്യം—“താവൽസമാജാനിജാമിതിൻ കാവ്യശിഷ്യാൻയഥാ
വിദ്യുപചരൻ വിഷ്വരേഷസുഖോപവിഷ്യാൻ താനേവമുചേ”.

ഭോ! സ്വാഗതം താവസുബലകാനാം
യഷ്ടാകമശ്വയ് ചരിത്രഭാജം
സന്ദർശനം നൃത്തന നീമദാനാം
ഗ്രീഷ്മവൃപായേശിവിനാമിവാഭൂത്. (37)

വാക്യം—“ഏവം യയതിനാപീദുഷ്ടാഃ കാവ്യന്തേവാസിന
സ്തം ചൈവമബീദുവന്.”

രാജൻ ചിരംജീവവയംഭോഗമുനേ-
 ശ്ലിഷ്ടാസ്തദഭേദേശ്വശാഭിമാഗതാഃ
 തൃക്തരത്നപയാതത്തനയേതി ഫേതുനാ
 നിമാശ്രയാംയോജയിതും തപയിരാം. (38)

അസ്മാൻ മുനീനവിചിചിന്ത്യതവഃകൃശാംഗാ
 നീശാവതംസമവി വംശകൃതം ശശാങ്കം
 മൈത്രിമനസ്സരചിതാം യുവയേനേന്ദ്രേ
 യുക്താകൃതഃപവയമരൂവദാമ കിം തപാം. (39)

വാക്യം—“തദന, ഹരിണാങ്കവംശജഃ സമീപതിഃ മുനി
 വാക്യശ്രവണാദപി കിം കരണീയമിത്യ നിശ്ചിതമതിർമ്മന
 മേവാഭീഷ്ത.

വൃതപ്രയത്നാമനയഃ സലജ്ജഃ
 നഷ്ടതപിഷഃ സൂര്യരുചേവഭീപാഃ
 നിവർണ്ണശുക്രാശ്രമമലൂഃപത്യ-
 ന്യവേദയത്തഗ്ഗുരവേഥ വൃത്തം. (40)

ശിഷോകുചികാകർണ്യ ഹിതേതരാം മുനി-
 മ്ബുഖസ്ഫു മൽത്രോധരസസപരസ്സപരഃ
 അധാവദാക്രാന്തഭിഗന്തരഃ പ്രഭ
 സ്തം വീരഭദ്രസ്തപിചഭക്ഷമോജസാ. (41)

ക്ഷണാദ്യയതേമ്മണി മന്ദിമാങ്കണം
 വിവേശതഹാസന നിശ്ചിതാശയഃ
 ജിഹ്വാം ദശൻദതഭിമതീവഭീഷണഃ
 പുരപുരണാമിചധുജ്ജടിർജ്ജടി. (42)

രേജ്മണിസ്തംഭശതം നതമോനിഷ-
 ന്മുനീന്ദ്രഗാത്ര പ്രതിബിംബപംക്തയഃ

വിജ്ഞാതകരവ്യാഗമനം സമാഗതഃ

പ്രസാദകാമാ ഇവ തത്ര തപസാഃ

(43)

വക്ത്രം—“ഈയംമുനിഃപഥ നൃപഃലം മീഷയന്നിത്ഥമഭാഷത”.

മേ മേ യയഃത മമ നന്ദനാം സതീഃ

പ്രേമാനുക്തലാമനുഭക്തയഃപുനാം

ത്വക്തപഃ/സുരേന്ദ്രസ്യ തന്മജയാനിശം

സമീഹസേമന്തുനന്ത്യ ശാസനഃ

(44)

ഗദ്യം—ഇതി സഞ്ജാത സംരംഭരംഭിതാശയഃ ശുക്രഃ പ്ര
ലപൻ കാമാതരം ജാമാതരം “ജമസാഗ്രസ്ത ശരീരേഭവേ”തി
ശശഃവ.

ശച്ഛാസപകാന്തംവിതരിപ്രയാതേ

ശുക്രേതദാ ക്ലേശവിശോഷിതാസാ

അഭ്യുശമാഗത്യനിജാ വിവേക-

പ്രാപ്താവദം ദഃഖിതമാലുലോകേ.

(45)

ശാപാനഷംഗാൽബിസതന്തു വാസ്യ-

ശൂശ്രൂപദിലോമം ക്രമശഃ കൃശാംഗം

ലജ്ജാകളങ്കം നനു കൃഷ്ണവക്ത്ര

പ്രാപ്തോദയം ചന്ദ്രമിവക്ഷയംഗതം.

(46)

വൃദ്ധതപജന്ത്യാമയസന്നിതൃഷ്ട-

നാധീസമൃദ്ധം കഥയലകണ്ഠം

ആശ്വാസയന്തീ നൃപതിഃ ബഭോഷേ

പുരേവജീനം ച്യവനം സുകന്യാ.

(47)

ശൂതേതി കിം വല്ലഭേ കീം വദന്തീ

പ്രായേണനാജ്ഞവചസപഭാവഃ

തൽക്ഷണമംസ്യപരാധമേതം
മയാകൃതം പ്രേമനിധാനഭൂത്വം. (48)

ഗദ്യം—ഇത്ഥം ബീഭത്സ്യം ദേവയാന്യം യയാതിസ്സപ പ്രി
യാകൃതപ്രിയാവസ്ഥഃ ഉരുസങ്കട സംഘടിതാത്ഥാ ച കര്യസി
ലൈശ്വര്യസിതപൂർവ്വം താമേവമഭാഷത.

ത്വക്തപാശുഖം ചേതസിഖാജയം സ്കാമ
മാധുർയ്വസാരഭിമമാത്മഗോഭിഃ
അവോചദങ്കോപഗതാം നതാസ്യാം
പ്രശാന്തലീലാചിഖ സൽ കടാക്ഷാം. (49)

നാഭഭ്രമത്രാലാരിതം തടയൈതൽ
കേനാപിദൃഷ്ടമ്ബശേനജാതം
അതോനവിദ്യാമി മുഖോപജാതാ
ദൈവപുരോവാദിഖ-ദിപ്തം-സ്ഥം. (50)

വിനാശയാദ്യോർഭൂതദാസപവിത്രാ
വൃദ്ധതപമേതന്മമ ശാപജാതം
യതോനതൃപ്തോസ്കീരതാതപയാഥം
പുത്രരവാശ്ചോരുജയോഷിതേവ. (51)

യയാതിനൈവംപരിസാന്തപിതാ തദാ
സാ ദേവയാനീ നിജ കാതസന്നിധിം
ആഗത്വമന്ദാക്ഷവിഷാദവേഗ
പ്രജഡവാഗ്വക്തരിവോചദേവം. (52)

അദ്യാപ്യഥം താത വിദേവകശ്ശന്ത്യാ
നിപതിതാ ദിസ്മരദഃഖകൂപേ
പരേവ ദൈത്യാനായ രജപുത്രാ
ഭൂതവദന്തീമി വൃധാപരാധം. (53)

തപഃപവാക്യജരസം മമ ജീവനാഥം
താമസ്യയുക്തമധുനാ കരുതാവസേത്ര
നോചേദഹം വിപുല സങ്കടവീചിജാലേ
മോഹാഗ്നിഃവപുരുജവേനനിമജ്ജിതാസ്മദം. (54)

നിശ്ചലപുത്രി വചനസങ്കാപ്യഃ
സന്താപസംശോഷിതവർണ്ണജാലം
സംസ്തൃത്യ ദഃഖസ്തശമം സ്വപ്നമുദ്ര
പ്രേമചക്രാതമിത്യനുകമ്പിതാത്മരം. (55)

പുത്രാഷുകസ്തിൽപ്രണിധായവൃദ്ധതാം
നിജംപ്രഗൃഹ്ണാതുതദാസ്യ യൗവനം
യാവദുതഃസ്യാദപിരതസ്സ ഭൂപതി
സ്താവൽസുതേതന്നിദധാതു പൂർവ്വവൽ. (56)

ഗദ്യം—ഇതി വിരൂപാക്യ പ്രമോദ സമാഗതായാഃ തസ്മാഃ
ശാപനാപാരണമേകാ വചനമുതപരം നിർവൃതാത്മായായാ
തിരാതമജനാഹൂയ സ്വാഭിപ്രായം നിവേദയൻ. തേഷു
നിജാജ്ഞാമസപീകുർച്ചംണം ജ്യേഷ്ഠപുത്രായദം രാജാസനാ
നന്ദോഭവേതി ശപ്തപാപുരഃ ഗ്രഹീതയൗവനശ്ചിരം ലീലാവതീ
നാമംഗനാനം ക്രീഡാകവിരിച കാലാനയൻപുനദ്ഭവയാനീ
മേവമഭാഷത.

സംസർഗ്ഗജാതോവിഷയാശയഃ കഥം
തദ്വൈപരീത്യേനവിനാസശാമ്യതി
യജ്ഞാജ്യധാരാപരിചർച്ചിതോനലഃ
സതപിരാമേണമിശാന്തിമേഷ്യതി. (57)

അതസ്സതൈഃ പ്രീതിനിധാന പാത്രൈർ
വൃദ്ധതപ സംരക്ഷണ ജാഗരൂകൈഃ

അത്രൈവവാസം കരു പുണ്യകർമ്മ
ശ്രദ്ധാലുരവ്യോമത ശാന്തചിത്താ. (58)

ഗദ്യം—പുനരേവമസൗരാജാ ദേവയാനീപ്രമുഖാൻ ധർമ്മാ
രാൻ പുത്രേഷുവിന്യസ്തപുര തദ്വ്യവനം രാജ്യധിപത്വം
ചതപസേജഗാമ.

അഥ വിരഹ വിഷാദമുത്സർജ്ജന്തി
ഹൃദിനിജജന്തുരധീശശാസ്ത്ര ഭൃഷ്ടം
ഹരിപദകമലം സദാസ്മരന്തി
സുതനരഹണിനിനായ ദേവയാനീ. (59)

ഇഞ്ചുർഗ്രഹേ കേശവശർണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
ചംബുപ്രബന്ധേ തൃതീയസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

ചതുർത്ഥ സർഗ്ഗം:

അന്യൈവ വശൈവ വർണ്ണനാ-
മസംസ്കൃതമത്ര നുപവചിനാം
ഔസീദിവപ്രാകതന ജനകീർത്യാ
വാഞ്യഃ ക്ഷിതീശരദ്യ യഥാർത്ഥനാമാ.

(1)

ജാതേധരണ്യം കരുതജിപരണ്യം
ജാതോത്സവാനാഗരവരനായ്ഃ
ദൃഷ്ടാന്തമനീയുരിവാമൃതംശ്രം
ശുഭായശുക്ലപ്രദിപപ്രജാതം.

(2)

സ്വതേജസാക്ഷി വികാരപാണ്ഡി-
സ്മാലുനാസൗജീതചന്ദ്രശുഭിമാ
ചകാസഭൂമിവാ ചന്ദ്രമണ്ഡല-
സ്വലക്ഷണാനുമ്മിത ബാല വിഗ്രഹഃ

(3)

വചനമർത്ഥാംസുമൃതേഹതാഗ്നിർ-
ജ്ജപാലധൂമം ച നഭോമരാജ
താമ്രൈരദാമൈസ്സരിതശ്ശുഭാദൈർ-
ദ്രേജർവ്വപേന്ധീൻ സതി ജായമാനേ.

(4)

ഗദ്യം—തത്ത്വകരുക്ഷന്ദ്രവാലരേസരഃ വാഞ്യഃസകല ക
ലാകശല കശീല വശീയമനാപദാനേന സുരസിന്ധുജേനദേവ
പ്രഭേന പരിപോഷിതഃ ക്രമേണ പൗഗണ്ഡകാദീനതീത്യ പുന
രപനീതഃ പുരോഹിതാനേകലം കലോചിതാം വിദ്യാധീത്യ
സഞ്ജാതയൗവനഃ അഗ്രജമന്യമാസ്തനാനർത്ഥനാഭ്യേ സ്വയം
വിദുച്ഛനിർദ്ദിശിതം ഭദ്രാസനമാരുരോഹ.

ആരുമു സിംഹാസനമർഹണീയം
 മരജപാഡു : കളമംസപാഡു :
 ഗോഭിർനിരന്ധഞ്ജഗദന്ധകരം
 ശശീവ പൂർവ്വചലതുംഗശൃംഗം (5)

അമൃഷ്ടഭോദ്യ പരാക്രമോന്മീഷ
 പ്രതാപസവ്യാപ്തിഭിനായിതാക്ഷപാഠം
 വിന്ദന്തിസദ്യേ ഗിരിതുംഗ ഗോപുര
 പ്രലംബിഘ്നഭോമതിതാര നിസ്തമൈന : (6)

ഗോപ്തമുഷ്ടിൻ കരു സാവ്ഭൗമേ
 പാഡുഃ ധരഃവീര്യവിഭൂതിതാരഃ
 ബഭ്രുചസൗധപശ്തൈർവോധാ
 നാരിവഹ്വഷ്ടത്തന്മരിഷ്ടസംഗാൽ. (7)

ഗദ്യം—ഏവമമുഷ്ടിൻ ഭജഭണ്ഡ ലഗ്ന കോഭണ്ഡ ഖണ്ഡി
 താരിവിദ്യേ ചണ്ഡകിരണകരചണ്ഡിമാമൃണ്ണികരണ ചണ്ഡ
 തരപേ പാഡുഃ ജഗതീം സത്യവതി അഥ കഭാചിൽ,

മിതാനവൃത്യം പരിതോഷിതേന
 ദ്വാസസാ ശിക്ഷിത പഞ്ചമന്ത്രം
 കന്തീം ച മാദ്രീം സുരസിന്ധുസ്മനഃ
 പാഡുഃ വിചാഹായശശാസധീരഃ (8)

തഥേതി പാഡുഃസ്തപിതവ്യ വാണീം
 സമ്മാനയൻ ഭൂരിതവീര രാശിഃ
 പശുഗ്രഹീൽ കാഞ്ചന നീലരത്നം
 മരയേയവത്സ്രാവിച പാഡുരാദ്രിഃ (9)

താഭ്യം സഹാസം നിജ വല്ലഭാഭ്യം
 മുപസ്ഥിതാഭ്യം വിചിന്തേ വിമന്തുഃ

യയൗകദേചിക് കരസാധൃതാസ്രഃ
പുരേവരാജാനഹൃഷഃ സഭാത്മഃ (10)

ഗദ്യം — തദന്നപദ്യം തത്ര തത്ര ശാധപല ദ്വവനരതേനി
ഭൈസരിഭവരാഹാദീൻ നിശിതൈശ്ശീലീമുഖൈനവരത മനഃ
പുഷ്കിമാശ്ശരദർശയൻ കപചിൻമൃഗയശ്രോണി വിശ്രാ
ന്തൈശ്ചമാന്യാദി സേവ്യാനില സേവിതമനാത്വ കണ്ഠമന്തര
ശതശ്രംഗോപവനമാസസദഃ.

അലോകയത്തത്രാഭസ്ഥലോന്നമ-
ച'ശ്രാഗാഗ്ര മന്തം ശതശ്രംഗമഗ്രതഃ
പാണ്ഡുശ്ചിദം ശ്യാഭമിവാനമദ'ഹണം
ഹണീശപരം തക്ഷകമക്ഷതൗജസം. (11)

തംതുംഗശ്രംഗസ്ഥിതകൃഷ്ണസര-
പ്രചുഞ്ചിതേനപക - കരംഗപോതം
ശൈലാധിപംവിന്ധ്യമിവാക്മാശ്ശ
പ്രരോധനോജ്ജ്വലിതമുജ്ജ്വലം. (12)

തമഗ്രഭാഗച്യുതതാ പംക്തി
പ്രഭൃതകാന്താരഹതാശമേതിം
സന്ധ്യാമുഖേദീപവിരാജമാനം
വേശ്വേവകിഞ്ചിദപനദേവതായഃ (13)

അമം മൃഗേന്ദ്രക്ഷത കംഭികംഭ
പ്രകീർണ്ണമുക്താസ'ത്രത തുംഗഭാഗം
ശരദിമുക്താംബുദേ നിർമ്മലാഭം
വ്യോമേവ നക്ഷത്ര ഗണാഭിരാമം (കളകം) (14)

തത്രൈവകസ്യാമവി കൃഷ്ണസര
ദപന്ദം ഗുഹാത്മവലോക്യ പാണ്ഡുഃ

ശബ്ദോന്നവിചാധതയോരിവൈകം
 ക്രൗഞ്ചപഥാൽ കരമരതം നിഷാദഃ : (15)

കലിതമൃഗശരീര സ്താപസഃ കാമവിധുഃ
 പുനരപിനൃപവിധസ്തത്രഭൂമിപാത
 തമവദിതി പാണ്ഡുഃ ശാന്തശീലോഥ യോഗീ
 കരുഭയമിഹമാമരജ്യാപാദാനനിഃശ്വ. (16)

വിപദഹംകൃതിഭൂമിനഭേഷുസാ
 സമയമിഷ്ടകിലാകൃമണോചിതം
 അടതിതദപദനാഗസി ഭൂപതെ-
 പദമധാഭൂമധാമനി ചത്തപയി. (17)

വപുരിദം നീജ കർമ്മ സമാജ്ജിതം
 തധിര മാംസവസാ പരിപൂരിതം
 ബുധജനൈരനപേക്ഷ്യമതസ്സഖെ
 തദപിനശ്രുതിനശ്രുതി കർമ്മണി. (18)

ഗദ്യം—തദന്നപസൗ മുനിർനീരന്തര മരിചരണാമവിന്ദ
 സേവാ സംജാത ഭക്തി സലിലാവർജ്ജിത മോചിത സംസാര
 ശ്രമഃ, ചരചര ജീവരശിഃപ്രാത ചൈതന്യൈകൃ ജ്ഞാന
 ജാതവിവേകഃ, ഹന്താർമ്മവിനിയന്താർമ്മവാനന്തരായംസന്തര
 മയന്നന്തരഗതരംഗായിത കരുണയാ, കരംഗേധരാനപയജാതര
 കരുവര മേവമാശ്വാസയൻ ചാരമഗതി മരസസാദ.

മുനിരപരതധീരുദോ ബുദ്ധി
 ഭഗവതി ശാശ്വത ശാന്തിപരസഗേഹേ
 സ്വമതിമവിഹാര നിയോജയിഷ്യ-
 നാവിമമദേശപഥാത്സമീസംഗേ. (19)

തസ്യപ്രിയഭർത്താ വിനാശ ഭുവ
 ധാപസ്തക്ഷമരസവദിതി ക്ഷിതിശം

ശശാപ “യവൽ കസുമേഷു ലീലാ-
ലബ്ധിയാബലസുഖദമേഘീയസപ” (20)

ശപ്തപാത്രവം സാചിതീമുജ്ജ്വലാർച്ചിഷം
കൃതപാനിധായാത്രപതിം പതിവ്രതാ
പപാതതസ്യാം ക്രതു ദീപിതാനല-
ജപാലാകലാതാമിച സംസക്താഹുതിഃ (21)

തദനേ സുഖധൃകരമവിന
പ്രകലിതകല്പലതാ പ്രസൂനവർഷൈഃ
സതിമനുഭവതഃ നിരീക്ഷമാണേ
ദിവനയനു നി ഭവതി സുരേന്ദ്രഃ (22)

തദപ്രഭൃത്യേവ മുനിവ്രതസ്ഥഃ
ക്ഷോണീപതി ഭസ്മ ജടാകലാപഃ
നിഷേദിപാൻഭൂധരസാന ഭൂമ്യം
പതിഃ പശുനാമിചമുക്തസംഗഃ (23)

ഗദ്യം—തതഃ പണ്ഡിതഃ ഹൃദ്യണ്ഡരീക സംസ്ഥം പുണ്ഡ
രീകാക്ഷം ധ്യാനമാനോപി മുഹൂർത്തമുനൈവത്യതാദഃപ്രനിവർത്ത
സമാധിഃ കരോചിദവസ്ഥിതാം കന്തീ മേവമഭാഷത.

ഏർണാണവം വൈതുകമുത്തീതിർഷോ
ന്നാന്ത്യം പ്ലവം പുത്ര മൃതേനജാനേ
തസ്യാദയഃ കിൻമധമപത്യാ
ശപ്തസ്യഭേസ്യേൽ കഥമംബുജാക്ഷി. (24)

ഗദ്യം—തദനുസാപതിവ്രതാഗ്രേസമാസ്ഥമണവഞ്ചനം പാ
തിവ്രത്യഹാനീരിതി നിശ്ചിത്യ മുനി നിർദ്ദിഷ്ട മന്ത്ര പരീക്ഷ
ണാദികമച്ഛേവമവോചത്.

അലം വിഷദൈരമുതാംശു വംശ-
 ക്ഷോണീശ സൽകീർത്തി വിതാനമേതോ
 ആർത്തിം ഇദന്തിം തവ മാനസീം താം
 വക്ഷ്യാമിവാചം ശൃണു ജീവനാഥ.

(25)

ദിപ്താസസാപ്രകാശം പരിതാഷിതം
 കന്യായദശിഷ്ണുത പഞ്ചമന്ത്രം
 ഏകേന തേഷാംഗരവേരപത്നം
 കണ്ണനതദ്രൂപമിവരഹതം മേ.

(26)

തഥാപിഭദ്രേസുരനായകഭ്യഃ
 കേഭ്യസ്സതാൻ മന്ത്രചരൈർവൃണീഷ്യ
 മാദ്രീ വൃണീതാം മന നാചാതനാ
 കന്യാദസംവിശ്വവദൽ സ്വഭാഷ്തം

(27)

വാക്യം—“തഥേതി കന്തിമാദ്യൈഃ”

ക്രമേണ ധർമ്മാനില ഗോത്രഭിഷ്ട്യഃ
 കന്തിസുതാംത്രീനവൃണീതശ്ചരൻ
 മാദ്രീചനാസത്യ നിജാഭിധാഭ്യോ
 മുദേസുതാവഗ്രജതുല്യശീലം.

(28)

നിശമൃഗാസ്യാസുതാവ് റൂപായാഃ
 പുത്രോദയം പാമ്പജനാന്തദോസാ
 ഊർഷ്വാവിമൃശ്ശാനിജഹസ്തപാതൈ
 രസ്രാവയഗ്ഗർഭമമോഘവീർഷം.

(29)

തദന്തേന പ്രാസമുനിയുദമയാ
 സമാവിശത്തത്ര നൃപാല മന്ദിരം
 വിജ്ഞായപരമാദ വിവേകജാം കഥാ
 മേവംസ ഉപേധ യുതമാഷ്ടമാത്മജം.

(30)

ശതാധികൈകേഷു ചടേഷു ചരയ
 ഞാസാംശകാൻ പാലയ ഗർവിച്ഛതൻ
 അമീഷഭൂയാസുരസന്നിഭാസ്സതാ :
 വത്നീകമദ്ധ്യേഽപ്തലഭം ഇവം ചിരേൽ. (81)

സംഭവേഷു ചം കൈരവേന്ദ്രം വ്യാസസ്തദപംശബീജകൃത്
 അനുഗ്രഹീണസ്ത്വയഃപോകാൻ പത്നീവ ഭാസ്വത : (82)

ഗദ്യം തസ്തിൻകാലേ തത്ര ശതശതംഗസാനുവാസിഭി :
 മുനി ഭിർഘൃ പരമേഹിത : പാണ്ഡു : ക്രമേണേഷാം ബാ
 ലാനാം ജാതകർമ്മാദികംചകാര തത്ര കദാചിത്,

സംക്രീഡമാനേഷു പീഠമാസുതേഷു
 സത്രസുസിംഹദിപസൈരിഭേഷു
 ഉന്നാദയന്മഞ്ജുവിഹംഗഭാഗാ -
 നന്നാദയന്നാവിരഭൂദസന്ത : (83)

ധവള കഡഃമളപാരുരസ്മിത
 പ്രതലിതഃ ദരീചിരപാവിശൽ
 സ്വരമണം തരുണീവ ഗുണാലയം
 വനരമാനമനാ വിനാശിനീ. (84)

ഭൂമപാളി മുദസ്വര കല്പിത
 ശ്രുതിരഗയേതകോകിലസുസ്വരഃ
 തരുണലോകവശീകരണക്ഷമഃ
 വിരുദ്ധചേതഃചേഷ്ഠിതചേഷ്ടയാ (85)

ഏവം വസന്ത വനമാരുത സൗരഭ ശ്രീ
 സംജായമാന മദനാർത്തിരചിന്ത്യ ശഘം
 വിപ്രംഗനാകൃത മഹോചകമേസപാണ്ഡു -
 മ്മാദ്രിഭിപാകൃതിയുതാം വിപദം പ്രവന്ന : (86)

ഗദ്യം—തദന, ചിരാ ചരിതസാത പ്രജ്ഞാഭിത മദോസ്യ
 ക്ഷേപ വിഷ്ണുവ്യധാദയ സാക്ഷീയമാണ വദവകരം, മദാ
 ഞ്ഞുഷൻമുക്തിതാക്ഷിയഗുരു നിഷ്ഠിപ്ത കടാക്ഷ പരമ്പരം,
 മദമോസ വികസൽസുന്ദരധര സംക്രമിത ഭിന്തജചി നിർജ്ജി
 ത ചന്ദ്രികാഭോപരം, മരണീയരചിത നരസാമണി പ്രസ്തുതി
 വർത്തുജ്ജ്വതി പരിവേഷിത പദവിസ്താസ പരിശങ്കിത കണ്ഡ
 ലാഭരവരം മദമദമുപവൃജന്തീമുപന്താഗതരം കന്തോത്ഥ
 ശാന്തധീ : പാണ്ഡ്യരേഖമഭരഷത.

മദ്യേ ! ചിരാനാചരിതാ തപയദ്യേ :
 കിം വിസ 'മൃതപങ്കജബാണ ലീലാ
 ശൃംഗാരയോനിർജ്ജിതനരീതിമതപാ
 ശൃംഗാരമൃതേ ! അതിരസ്സതസ്കപരം. (37)

ശ്രുതപാഗിരം കരമവശസ്വത്തു-
 മ്മാദ്രീചസാതസ്മരണാനന്തപ്തം
 അഖേഷ്ടയത്തസ്വ ഗുളം സ്വദേഭ്യോം
 ഭൂതീവതം മരയിതും യമസ്വ. (38)

ഗദ്യം—അഥസാ പരസ്തര പരിരാജണ പാദമ വിഭംശിത
 ദിക്ലപഹാരവലയാ ക ച യ ഗ ഉ പാ ദീരപങ്കാലംകൃതമണവ
 ഷോഭദേശചികരവികരൽപ്രസ്തുനസന്ദോഹാപ്രണയ കപണി
 തമണിതശങ്കിത പാരാവതഹ്ലംകാരപരമ്പരാ മകരഭൂപജമ
 ഹോസവ മരേഭേ.

രതിരണമുഖവീരപാണകല്പാ
 ന്യലമധരശ്ചമധു നിപായയന്തി
 അഥമണിത വിദേശേ തുർയ്യാനാഭഭേ-
 രതനതസാരതി സാഗരം സധർമേഷ്വരം. (39)

അഥ നൃപതിരസ്മിനമോചയത്സപാ
നഖിലമൃതം ഓദി സംസ്മരൻമുരാരീം
അവിരതമരിസങ്കടാധിവാസ
ഘോരധനധാന്യ വിചാരവിത ബുദ്ധിഃ (40)

താവത്ത്വപസപി വനിതാഭിജ്ഞൈ-
ർമംദ്രീചഭൂരപ്യുജ്ജ്വലതേവ
സാപത്ത്യ സാധു കരണേ ഗിരീണാം
പ്രതിസ്ഥനൈശ്ശാപരവക്ത്രമുക്തൈഃ (41)

ഗദ്യം—തതഃ ഭൂമിപതി സമാശ്വസിത ചിത്താ മാദ്രീ ത
ത്ര ദാരുണീ ചിതി ചിതപാഭൂത്തഃ കളേബരം തസ്മിന്നിധാ
യാഗ്നിമുജപത്നീ പതിച്ചതാധർമ്മം ദർശനീ നിജശരീരമപ്യ
ദാഹയത്.

നൃപതിരഥകന്ധംബിനീ നിരന്ത-
പ്രണയ വിലാസ വിഭാലഹൃത്സ്വഭാവഃ
സാഭസമഗമൽസുരേന്ദ്ര ഗേഹം
പരിവസിതാമര സുന്ദരീനികായഃ (42)

നാശിജ്വലദണ്ഡധരോപി പാണ്ഡുഃ
ഗണൈവലാരിസ്തമപ്യുജ്ജ്വലതേവ
ജായപ്രദാനദിവനഷ്ടപാപഃ
സ്വപാഭൂതുഷ്ടിൻജനസ്യകസ്യ. (43)

വാത്സരം ജനോക്താംചനിശമൃഭൂത്ത-
രാത്ത്വപദ്യമാ തത്ര സമൈവപുത്രൈഃ
ഭർത്താരമുദ്രിശ്ചക്ഷുരശേഷം
കൃത്യം സപത്നീഞ്ചതയോസ്സപധാഭിഃ (44)

ഏകാകിനീ സാ വിവിനേ കമാര-
നേകാന്തലീലാ രസികാനശക്താ

ഏകാനന്ദോദ്ധൃം യുഗപദ്ധരിണാ-
മേകാന്തയാഗ്നിവതുഗീരരോദ.

(45)

വാക്യം—“അഥസാ കന്തി താവന്നിജകർമ്മപദ്ധതസാരിണ
മേതാം ദശാമിതിസന്ധാര.”

വിതു : കരാഃഭോജപരിസ്തുതാസു
പ്രചാലശയോസു സുഖംശയിഷ്ണുൻ
ഏതൈശയിഷ്യകഥമദ്രിപദൃഷ്ട
സതപാധിചാസേചനദേവതേവ.

(46)

ഭർത്വാപുരാസമമം കരുതാജധാന്യം
മുത്തംഗസൗധമുദൃതപ്തലേശയാനാ
ഏതാം ദശാം നിജ വികർമ്മപ്രദോത്രിം
നൈചാസ്മരം ഹൃദി വിരൂഢമദോക്തചിദപാ.

(47)

പ്രത്യുഷകാലപാനീയമുക്തഗാഥാ
പാഥേയഭാഗഹമിമാസ്മി വനേചരന്തി
സ്വപ്നോപമാന നിജ സംസ്കൃതിചാസനാസ
സ്സപാന്തപ്രശുദ്ധി നിപുണാം വിപദംഹിമന്ത്രേ.

(48)

ഗദ്യം—ഇതി സായാഭവീ വവിധവിധ സങ്കടാനുഭവസംജാ
യമാനാത്മജ്ഞാനോപജ്യാലാശലഭായിത സംസാരബന്ധം
നിജകർമ്മവിപാകഹൃദന്തര നിരന്തര ഭരന്ത ഭരിത ഭൂരികരണ
പടുചാണാമവിനമിനിശ്ചിതമണമിന്ദീവരശ്യാമളം ഹൃദ പു
ണ്ഡരീകസംസ്ഥം പുണ്ഡരീകാക്ഷസ്മരന്തികാന്ത്യപിദിനാന്ത്യ
നൈഷീൽ.

സ്തോമാനുബന്ധകലയേവ മുനിം കദാചി-
ദ്യോസാമഹാശ്രുതി വിഭാഗകൃതാവതാരം
ആയാന്തമീക്ഷ്യ നികടം വികടപ്രഭാവം
കന്തിതദാസ്മൃതനിജാപഭ്യോ ബലാഷേ.

(49)

ഭോ സാഗതം കരുതാല കലാഭിപ്രയം
പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടു, പരിപാലയതൽകലിനാൻ
എന്താൻ വാചാഭ്യസരണായകജനഭാജഃ
ഷേമയശാധി ഭഗവസ് തുതി ശുദ്ധബുദ്ധേ ! (50)

നിരമൃതപരകൃമനുസ്മരംസ-
സ്സമാധിജ്ഞാനഭരം കമാരൻ
വദന്തായ വിശ്വപശ്വരഭോകരക്ഷം
സാഹായകത്വം നിരീതിതാനവോചൽ. (51)

ഹരിഹരപ്രയോ നിജപ്രഭാവൈ
സ്സമുവിതവാഗ്രജപുത്രതാം പ്രവനഃ
പ്രഭുരപിഭഗവൻ സുതൈർധരായഃ
പ്രശമയിതുംധരമർദ്ദിതാവിധത്രം. (52)

ശോപാല നന്ദനമമം കഥയന്തികേചി-
ഭേദാന്തമുഗ്രമിതരേനിയമോപലക്ഷ്യം
അന്യേഷയോഗിചരമാനസരാജഹംസം
മന്യേ പ്രവനജനകികരമന്തികസ്ഥം. (53)

ഏനംഭജസപ്രഭവിസാസ്യതി നാമധേയ
ഗ്രീഷ്വാകുതാപശമനോചിതകാളമേഘം
ശോവിന്ദമിന്ദുവദനം സരസീരഹാക്ഷം
ഷേമാപദാനമഖിലാത്മനിഗുഡവാസം. (54)

ഗദ്യം—അഥസാവ്യവസനപട്ടനം വ്യാസേന വ്യാഖ്യാനം
താവസ്ഥം സംസ്ഥിതമാനാത്മവ്യസനം തത്രത്യേനശതശൃംഗ
മുനിനാ നിർദ്ദിഷ്ടമാഗ്നം ഹസ്തിനാഖ്യാനംപുരീമഭിസംസാരം.

അലോകയത്സം കരുതാജധാനീ
മംഗാനപതാമവ്യവാരോചഭാനാം

പാണ്ഡു വിനാശാനന്ദിവാമകണ്ഠ -
പ്രരികതമംഗമൂനിബലസുത്രം.

(55)

തതഃ പീഠമാഭേവസന്നിധാനേ
സമപ്തയാമാസസുതാൻ കിംശരൻ
ജഗ്രാഹതാൻ സ്നേഹപരിസ്പർശത്തു
പ്രവർഷ്ണിതാൻ കരുതയ്കൃപാലുഃ

(56)

പാണ്ഡോർനിരീക്ഷ്യ തനയാനതിമനഃജീയ
പ്രാഗത്ഭ്യരൂപവിനയാദിഹ്നൈകധാതൂഃ
പൗരാഃ പരംബ്രമുദിരേകതരാജലക്ഷ്മീ
ഭാവൈകഭത്തുസുഖഭാനിതി ദേവജാതൻ.

(57)

ഇഞ്ചുർഗ്രഹേ കേശവശർമ്മണാ വിമചിതേ വിധുവംശ
ചണ്ഡപ്രബന്ധേ ചതുർത്ഥസ്തംഭഃ സമാപ്തഃ

പഞ്ചമ സ്തവ്:

അഥംബികേയഃ കൃതചക്ഷുരനാം
 പാണ്ഡരസ്സുതാനാഞ്ച നിജാത്മജാനാം
 അകാരയൽ ക്ഷത്രിയജനയോഗ്യം
 വിദ്വൈദ്യവ്യധിമൈന്ദൈവനീത കർമ്മ. (1)

അതേര്യനുര്യുദരഹസ്ത രതാ-
 രത്താകരം ഭൂപതിരന്നപമംസു
 കൃപംഗുരം തൽകലബാലകാനാം
 തദാശ്രിതാനാഞ്ചപരാർക്കാനാം. (2)

കൃപേച തസ്തിൻ കുരുരാജയാഹ്താ
 തുഷ്ടാശയേശിക്കയതി സ്വശിഷ്യാൻ
 പാത്ഥേഷു ചക്രൂർധൃതരാഷ്ട്രപുത്രാഃ
 സ്വഭാംസകൃപ്താനപണ്ഡിതേഷു. (3)

ഏതാൻ സമാനാഭ്യസനപ്രജാത-
 ജ്ഞാനാധികാരിത്യസഹിഷ്ണവസ്മു
 ഗുരോശ്വശിക്കാവിധി കൈതവാപോ
 മേധാവിശേഷാദിതിമേനിമേകിം. (4)

ഏതൈരകസ്മാദീധൃതരാഷ്ട്രപുത്രൈ
 രനാതേഃ പണ്ഡിതമനോഹാരിഃ
 യയഃകൃപഃ സ്വാലയമാനതാസ്യഃ
 സ്വാത്മാഭിമാനക്ഷയ സങ്കടേന. (5)

ഗദ്യം—അഥ കദാചിത് പാണ്ഡവേഷപസ്യയാധനഃ സു-
 യോധനഃ പവനസുനമജയമവികൈതവേനജയേയമിതി നി-
 ശ്ചിത്യ ഈശപര നിർദ്വിഷ്ടകാലം സമീക്ഷമാണഃ ബാഹ്യതോ
 ലക്ഷണലക്ഷ്യം നിജക്രോധമശമയത്.

ഗദ്യം—തത്രാദവദിദരഃ കിം വദന്തിവിജ്ഞാത പുകോദര
ദശാവിചശാം കന്തിമാശപസയാമാസതഥീതമത്രയമനാംഭസി
സമീരണ നന്ദനൈസതിനിമഗ്ന.

തജ്ജാത്രദാരവിദളക്ഷിതിമണ്ഡലായ :
പ്രാപ്താ നിരീക്ഷ്യമനുജം ഫണിരാജകന്യാ :
ഭാവം ഭയസുരഘ്നതാത്മ വിഭവകചിഹ്ന
മംഗാനപിതം മകരകേതുചിവാക്ഷിരദ്യം. (11)

താസ്കംസമേത്യകതുകാദിമമുക്തബന്ധം
കൃതപാതദൈവയുഗപദപിഷ മോചനാത്മം
കാരണ്യലോലാഹൃദയോലിലിഹുസ്കദംഗാ
ന്യാകഷിതാ ജവഹിജാംഗലികേന മന്ത്രൈ : (12)

തംജാതബോധമഭിമന്ത്ര ഗൃതദീപ ദഃഖ
പ്രാരംഭമേതുമനുജാദ്യരികമ്ജാതം
വിജ്ഞായശീശ്രമഥപന്നഗസാവഭാമം
പ്രോച്യസ്തദീയചരിതാനിപതാഃ കൃപാദാ : (13)

വാക്യം—തതസ്സ പന്നഗാധീശസ്താഭ്യഃതദ് വൃത്തംവിജ്ഞായതം
ഭൃത്യൈരപാന്തമാനയിഷ്ടുൻ സിദ്ധഃഷഡമപായയൽ.

വാസുകിസ്തദനുമാരുതാത്മജം
ശാതകുംഭശതകുംഭസംഭൃതം
കുഞ്ജരാതിബലദംനിപായയ
ബാക്ഷികേവമരസം രസയനം. (14)

സപ്താത്രമധിവാസയൽസുഖം
തത്ര ഭീമമഹിരാജശേഖര :
ആത്മജൈസ്സഹവിഹാരലോലുപൈർ -
നന്തേനന്ദമിചഘൃദ്യവിഗ്രഹം. (15)

അഥാഷ്ടമേഹ്നിപ്രഹിതാസ്വരൂപം
 പ്രവാഹതോയേനകളിനജായാ :
 ഉത്താരയതഭീമമഹീന്ദ്രപത്നീ
 ഗംഗാവഭീഷ്ഠം നരലോകവീരം (16)

അസാനിശിഷ്യാത്മജമാരുദന്ത്യാം
 കന്ത്യാം ജലാദാവിരഭൃത്സഭീമ :
 നിപീതദിച്ഛൗഷധജാതകാന്ത്യാ
 സമ്മോഹയൻ ചന്ദ്രികയേചചന്ദ്ര : (17)

രരാജസം പന്നഗരാജപത്നീ
 ഹസ്തപ്രമുക്തം സമുപത്യാപുത്രം
 മരുകേവരാഹപാനനമുക്തമിന്ദുഃ
 ജ്യേഷ്ഠസ്താസ്രവഹീകര രാജമാനം (18)

ദ്രോണം തത : സ്വാത്മജശസ്രുവിദ്യോ
 ശിഷ്യാവിധൗ ശിഷ്യിതശിഷ്യവർഗ്ഗം
 അകല്പയൽകൗരവ ചക്രവർത്തി
 മുക്തായുധപ്രത്യാവഹാരദക്ഷിണം. (19)

സചാസനരൂപമശിഷ്ണയത്താൻ
 ബാലാൻ ധനുർവ്വേദവിദാംവരേണ്യ :
 കണ്ഠഞ്ചജിണ്ണധനുഷ : പ്രയോഗം
 ഭീമംഗദായാശ്ചളജംഗകേതും. (20)

ഗദ്യം—ഏകദശകാണ്ഡയോനിഃ സ്വാംഗ്വരദക്ഷിണാം പ്രതി
 വിരൂഢന്തംകിരാതബാഹമുദിമൃതസ്യാപസപ്തമംഗുഷ്ടമവുണോ
 ത് സേവപിതഥേതിദത്വം തേനാനുഗ്രഹീതഃ കിചയയൗ.

കാലേചതസ്തിന്നസകൃത്തഭീയ
 പ്രീത്യാത്മലാളൈരഭിചാരിതാംബുഃ

സകുന്ദയോനിർനിജ ശിഷ്യവർഗ്ഗ
സ്തേഹോത്തരം ഫൽഗുനമിത്യവോചത്. (21)

വൃത്രാർദ്ധപുത്രവേതാഗൃത ഭക്ഷിണാ ഭേ
വാഞ്ചരാന്തലക്ഷ്മിഹദാതുനസ്മി മുതലേൽ
ഭൂപാധകം ദ്രവദമേവവിമുക്തസത്യം
പാശപ്രബദ്ധലിഖകീശശിശുപ്രയമര. (22)

തഥേതിയസ്തംഗണവെലഗാത്രം
സമർപ്പിതംവിഷ്ണുജവേദപാദേ
പ്രഹർത്തുമാനാനപദം കിരീടി
തരോധവർഗേനഗൃതംജയന്ധഃ (23)

കുന്ദയോനിമവിവേകമാത്മനഃ
സാധുചിന്ത്യജ്ജ്ഞാനതാനനഃ
മർദ്ദ്യമൃത്തിമിവദാത-നിർമ്മിതം
നിശ്ചലതപമജൽക്ഷണാവധി. (24)

തദോയതക്രോധമനഃ ക്രമേണ
ദ്രോണസ്തരേന്ദ്രാത്മജമിത്യവോചത്
ജിഹ്വായശസപീവേധമുക്തമഹാ
ദുത്താരയസ്തപന്തപിഹമം കൃതജ്ഞഃ (25)

സഞ്ചലിരിവവിമുക്തോബന്ധനാഭ്യജ്ഞസേനഃ
ക്ഷിതിഭ്രമമനസപിപുത്രകാലേഷ്ടിമൈമരൽ
വിജയവിതരണായം തത്ര കണ്യാംസമീപം
സ്തനയമലിഖലിഷ്ടംദ്രോണഹന്താരമേകം. (26)

വാക്യം—“തതഃ കപമിദീധൃതമാഷ്ടഃ സഞ്ചാഹ്യാഭ്യന്തര
തോപ്യന്ധഃ പുത്രസ്തേഹവശാൽ സഹജസുതാൻമാത്രാസഹവാ
രണാവതാപ്യേ കന്യീൻദേഹേനീവസിതമാജ്ഞാവയാമാസ.”

തത്രാക്ഷിതീശസ്തനയനവഞ്തി -
 ലക്ഷ്മണഗൃഹേപാണ്ഡുസുതാൻ ദിരാത്മാ
 അപരസയഹിപ്തി നിഗൂഢഖാത
 പ്രവാസഗന്തേ പഥിതാത്പരഃ ॥ (27)

മരത്രാസമം തത്രമനസ്വിനസ്തേ -
 ലക്ഷ്മണവയേതദ്യുതതുലഭിഞ്ഞ
 തപത് മനേസസന്നദ്ധകളേബരേസുൻ
 പ്രാണാജ്ഞാപരൻ സഹപഞ്ചബുദ്ധഃ ॥ (28)

അഭിഷ്ഠതസ്തിൻനിവസൽസുഗേഹേ
 പുരോഹനം തൽഗൃഹദേഹകേമം
 ഹത്വാ ഽനിലേയഃ സമഭോഹരോചാ -
 ത്തദേവശുലങ്കാഭിവപുർവ്വജോന്യഃ ॥ (29)

തതാഗ്രഹാമദ്ധ്യ നിഗൂഢരഃ
 പ്രോത്തിണ്ണഗംഗാസലിലോർമ്മിമാലാഃ
 വനം സമേതാവിവിതൃർമിസുഞ്ച -
 പ്രകൃത്തസത്പാസ്ഥിനിഭജാപർത്വഃ ॥ (30)

സമന്ത്യാശബ്ദശ്രവണപ്രബുദ്ധഃ
 സ്വപ്നോത്ഥിതഃ കൃച്ഛ്രസ്ഥാഭിനോഹർശ്രഃ
 ന്യായജ്ഞാതാനനേന്തിതും കനിഷ്ഠഃ
 കൃത്യഭിവബ്രഹ്മകല പ്രജാതാൻ ॥ (31)

ഗദ്യം—അഥസാ ഹിസുഞ്ചി നിജസ്വപാദമജ്ഞാമാദിരേണ
 ഗ്രാഹ്ണാനനസഹസാപകുത്രനിഷ്ഠിപ്ത മൃഗപൃഗത ധിരധാരാ
 പരിഷിച്ഛമനകളേബരഃ പരവിന്യാസോത്ഥധൃഷ്ടിധു സരിത
 വാരിവഹോ നിഷ്ഠരാദ്രമാസ കാചിതത്രിവിഷ്ണുപവഷ്ഠാച്ഛതവി
 ഷ്ടപാധിശാതേഷു സമീരണസുന്ദരലോക്യേതിസസ്മരഃ.

അംഗാനപിതായംകിമഭൂതനംഗഃ
 ക്ഷോണ്യം കളങ്കചൂതശീതഭംഗഃ
 സ്വീര്യം : സുതേ : കരോവസാരരൂപഃ
 കിം വാകരംഗേഷണഭൃഷ്ടഭംഗഃ :

(32)

വാക്യം — “അഥസം രാക്ഷസീതംവൃഷസ്യന്തി”

മന്യാപിനീസാനിജഭോമരൂപം
 സന്യജ്യസംഭോഗ്യനിവസേമൃത്തിഃ
 ഭൂതപാഥമദക്ഷനതസ്ത്യേനിഷ്യ
 നന്ദസ്മിതാ മരേതിഭവമുചഃ—

(33)

വാക്യം — കോഭവാനത്ര നിശായാമഗ്രരാക്ഷസനിവസേ കിമ
 ത്ഥമംഗതഃ ഇതിപ്രദമാന്തീം നിജാവസ്ഥാം മന്യതിവപ്യചോ
 ചത്” തതഃ, സൈവമേവമുചഃ.

ഭോ മന്യതേചനിതാജനചിത്തമാരി
 പ്രേമസപരോവലളിതസ്മിതഭൃഷ്ടഭംഗഃ
 പുഷ്പായുധസ്പർശിച്ഛിന്നശരോദ്ധാരണഃ
 സന്തപയത്യാവഹമമമൃണസ്തപഭൈര.

(34)

ഇതിസ്തദമന്ത്യാം നിജവസ്ഥാദി-
 ക്ഷേമാധിവാസായത്തനം കഥാരം
 ഉല്പാദയമാസവടേപ്തചാപ്യം
 ഭീമഃ കരോണാമിവാവരണേനഃ

അഥ നിദീക്ഷൻസമസംഭോഗിത്വഃ
 പ്രത്യാഗമം നൃർഘണചാൻനിശഃ
 അകാരണാത്മ്യന്തവിളംബനക്ര
 ത്യാജാതശബ്ദോ മൃഗയംചകാര.

(35)

ഗദ്യം—തത്സ്മസ്തിന്നാഞ്ചേ ഗിരിതടകടിലതാ കഞ്ചകന്ദ
 ന്തരേഷപന്നപിച്ചൻ തന്ത്രൈകത്രതരം മരൈഭയേത്യരംഗപാസയ
 ന്തം മരതി മാലോകയാമാസ. തന്ത്രം,

അഷാഹിഡുംബസ്താനിതാമരസം—
 പ്രഷ്ഠബ്ധസിന്ധു ദകഗ്നകൂലഃ
 അഭ്യുല്പാതാതിജവേനമീമം
 ബാല്യാദിവാത്തുരവിമരംജനേയഃ (37)

സാംവന്തനീലാംബുദഭീമഗംത്രം
 വാദ്യജടാപുധമമാഭിയാന്തം
 അമാരയത്തംഗദയോസഭീമഃ
 പുനഃരോവുത്രമിവേഗ്രവീജ്ഞം. (38)

വാക്യം—“തതഃ പ്രാതരേവ”

പഞ്ചാസവഃ പഞ്ചശരീരഭാജഃ
 പഞ്ചായുധസ്ത്രവകിരതിഭിഃസ്ത
 അധ്യാഹ്നതാ വിസ്തയവിസ്തതാക്ഷി-
 പ്രപിതശേഷായയമേകപക്രം. (39)

തത്രാഥകസ്യാതിമയോബഭൂവു
 സ്തേവേത്രകീയസ്യബകാണദാതുഃ
 ദപിജസ്യസന്ത്യാക്തനൃപാർവേഷാ
 സ്തഥാവിചക്രത്രാശിരാജലക്ഷ്യഃ (40)

വാക്യം— “തത്രാദവദയുതായുതപ്രസ്ഥപരിമാണതണ്ഡുലപ
 ചിതാനമുപദേശയുക്തംവിശിതാശനായ ബകായ ശകടശതമ
 ധിരോപ്യനയന്തമാത്മജം വീക്ഷ്യദന്തിംവിപ്രഭാജ്ഞാമാശപാസ
 യന്തി കന്തിത്യുവാചത്.

പുത്രൈരഹംപഞ്ചഭിരംബനിജ്ജര-
 പ്രസാദജാതൈരനവദ്യ വിക്രമൈഃ

ദേശാൽ ചാഞ്ഞിതനയേച്ചരക്ഷസം-
ദേഹനരഃ ക്ഷേപവ നന്ദനം സതി.

(41)

ഭിമഃസനകവധർമ്മചർമ്മാക്ഷേമമൃഹരഭീനരഃ ക്ഷണാദതഃ
വിപ്രസുനമവരാക്ഷസാധമാദബ്രവീദിതിമരുതസുതംപദുമാ.

മാരുതിസ്തുദന മാതുശാസനം
മാനയൻശകടമണപൂരിതം
കാനനാഗ്നമുപനീയ ഭൂതവര-
നാജ്ജഹാവ മനുജാശനം രക്ഷാ.

(42)

നീതമേഘി തവ ഭോജനം മയം
ഭൂതശേഷമിച്ഛവിൽഭജ ജജ !
ഭീമവാചമിതിചിന്ത്യസാരവഃ
ഘോരവോഘരിമിവാഭ്യയഞ്ചേകഃ

(43)

ഗണ്ഡശൈലമിച്ഛശീശ്രവാതിനം
മൃഗ്ഗയൻസ്വഗഭയഥേ രക്ഷസം
മാരുതിസ്തുമാതൃഭാലയം
വൃഗ്ഗിമാധിവഞ്ചകൗരവാഘരിഃ

(44)

ഏകചക്രാന്തമാലീഭോധുവചക്രാംസയജപനാം
ചക്രദാശാഥീരഃ മായമാസിദ്ധാശ്രമാടവി.

(45)

വാക്യം—“പ്രാകുവാത്സ്മരുതഭക്ഷിണാനന്തരം കപമിദ്രവ
ദേവോധപരം കൃതവതി”.

ധൃഷ്ടദ്യുതഃ പ്രഥമമവദ്യുതൗസേനസ്ത്രയജ്ഞേ
വശ്വാൽകന്യാമദനരചിതാകാപിമായേവ ഹദ്യോ
വാത്സമാഭാവേസതിജ്ഞപുരാദ്യുതൗസേനസ്സതായഃ
കാന്തംഭൂതസ്വപഥനിരചിനോല്ലക്ഷ്യദേവേരിദക്ഷഃ.

(46)

വാക്യം - പാതേമഷുവേത്രകീയസ്യവേശ്ശനിനിവസൽസുകപചിൽ

കൃഷ്ണവിചാരമേഷണജാതമോദ -
 പ്രയാതനാനജനവക്ത്രമുക്ത :
 കോലാഹല : കോവിചിവേശതേഷാ
 മത്സാഹജ : ശ്രോത്രമഹാന്തരേഷു. (49)

നീശീമഃപളാകളരാവജഡ -
 സ്വപ്നേഷുയേഷുപ്രമിതാത്മകീർത്തി :
 യുധിഷ്ഠിരസ്താൻപമികാനപിറുഹൽ.
 കേവരഭവന്ത : കപുത : പ്രയഥേ. (49)

വിപ്രാദിചണ്ണേഷുശരീരഭാജ :
 സർവ്വവയഃ ഭൂസൂരതത്രാമഃ
 യത്രാജ്ഞാ നാപയേശരവ്യഭേദ
 പ്രോപാഹമദീക്ഷാദ്രവദസ്യരാജ്യേ. (50)

ഏഹീതിതൽപാത്മപുരസ്തതോസൗ
 ധനാജയോപ്ലാർച്ചിച്ചിചക്ഷിതാഡപാ
 ഗംഗാതടം ചിത്രാരഥാഭിനന്ത്യൽ
 സ്മിതജ്ജഷ്ടം സഹജൈ : പ്രപേദേ. (51)

അമീഷുകേമന്തുചിഹാസുഭീയ -
 സൈപരപ്രചാരാവസരം നിരസ്യ
 രേഭ്രാഗതാജ്ഞാദിതാത്മരോഷ :
 കിരീടിനം ചിത്രാമോദരോധ. (52)

തതോമിഥശ്ചിത്രാമോജ്ജനൗതൗ
 തഷാരണം ചക്രതാർജ്ജവം
 ഹിതപാജയാശാം സുരയാഗയകസ്തം
 വദ്രേസഖിത്വപുരുഷതസ്തനം. (53)

വാക്യം—“തത്ത്വസ്തഗന്ധർവ്വഃ പുരുഷാരുതനന്ദനായ സ്വായത്തേ
വിദ്യാമുപദിശന്നഥതത്രാന്തർദ്വയേ.”

വൈവർത്തികജ്ഞസമാഗതരാജരാജ
പ്രോത്തുംഗസൗധനിധൗരം ഭൂതിതരണോന്മുഖം
പാഞ്ചാലരാജനഗരീം വിവിശ്രസ്തതസ്തേ
സാഭംഭിജൈർജിതവാരവധുവിലാസം. (54)

കൃഷ്ണാമൃദുസ്തിതകടാക്ഷവിഃകാക്ഷലീലാ
സമ്മോഹിതജിതിപദ്യദവിവിശ്രചോത്തം
ഉപേഹപദ്യ നൃപവിക്രമവീക്ഷണേഹ
സംസ്ഥാപിതജപജവിലംബിതസുകുലക്ഷ്യം. (55)

അഥ വിപ്രേഷുതൃപ്ലേഷപരേഷു മിളിതേഷു ച
കൃതേഷു വദ്യേഷേഷേഷു കാലോമഹുർത്തികാഭവൽ (56)

യജ്ഞസേനസ്തദപുത്രിം സർവ്വഭരണഭൂഷിതം
സമീജനയുതം കൃഷ്ണാംരംഗഭൂമിമവേശയൽ. (57)

ലക്ഷ്യപ്രഭേദധൃതകാമുകഭാരഗേ
സ്വാനേഷു ഭൂപനിചയേഷു മുരാരിനന്ദാഃ
ധൃതൈപവചപമമരേന്ദ്രസുതഃ കിരീടീ
ചിഹ്നഭേക്ഷ്യമഥതന്റുപവൗതയംച. (58)

കൃഷ്ണസുവദ്യുതിലഭൂപവരേഷു മജ്ജാ
നമ്രാനനേഷു കൃതമംഗളവാചകേഷു
വിപ്രേഷു രത്നഖചിതം വരണാത്മമാലം
കണ്ഠേസങ്കപ്പയതനിർയമജ്ജനസ്യ. (59)

വിപ്രഗ്രാഹീന്റുപസുതാമിതിഭൂപതിഷു
രോഷാകലേഷു രണമുക്തശരവളീഷു
നൃമ്മഗ്നതാൻ നൃപകലാനനയൽ കിരീടീ
കണ്ഠാംസുധാമിഖസുതാൻവിനതതന്ദുഃ (60)

പാർത്ഥാസ്തതസ്തേപ്രണിപത്യമാതരം
 പ്രോഢുഃ കലാലാഖയഭാഗസംസ്ഥിതാം
 അംബേതിഭക്താഢ്വപദേന്ദ്രഭരണിയാൽ
 കിരീടിഃനലക്ഷ്യവിഭഭഭഭിണാ.

(61)

അജ്ഞാതവരഗർഭതയസവിത്രാഢ്വം
 സമാനഭാജോഢ്വനഭൂണ്ഢ്വ പമേതാം
 ഇതി ബ്രൂവന്ത പ്രാമിതികൃത്യമുഢ്വം -
 നശോസതപ്രോസമഹമേനിസ്താൻ.

(62)

ഇത്യാർഹമേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
 ചംബുപ്രബന്ധ പഞ്ചമസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

വി വി^o സ ഗ്ഗ്:

അഥാഞ്ചിദേവ : കപചിദനേനീഷ്ടൻ
 പാത്ഥാൻസലക്ഷണീലയാഗ്നിമുക്താൻ
 അപാസയൽസ്വസ്വ വിഭക്തരാജ്യേ-
 ഷപല്ലായതേഷേപവതസ്ഥലീഷു. (1)

യുധിഷ്ഠിരസ്ത്ര നൃപോ / മമേനേ
 കർത്താ പൂർവ്വികപിദേശാമൃതം
 സാഹിത്യവിദ്യ കശലഃസ്വ കീർത്തിം
 സർഗ്രന്ഥനൃത്താതുതയേവശസ്തം. (2)

ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥേ നൃപതിരകരോജമ്ജമാ സുധമ്മാ-
 സാമൃപായൈൻനിരവധി ഗുണൈരനപിതാംരാജധാനീം
 പശ്യന്ത്യസ്തം ക്തുക വിപുല വ്യാപൃതിസ്തംഭിതാക്ഷ്യ :
 സംഗീയന്തേ ത്രിശേവനിതാജനനേത്തുമിഷന്ത്യ : (3)

കൃഷ്ണസാലം നിവസൽസുതേഷു
 തസ്യം യഥേഷ്ടം കപ ചിദാശ്രയാശ :
 ഭിക്ഷാം യയേഷേ ദിജരൂപധാരി
 ധനഞ്ജയം ദാതുമസ്കൃതാംബ്രിം. (4)

തഥേതിതം മോദയതിദിജാഗ്രഗ്ം
 ധനഞ്ജയേ സോ / പി ധനഞ്ജയേസ്മി
 ഉക്തൈവമേവോഷ്ട ഭീഷ്മരൂപം
 സന്ദർശ്വന്നഗ്രത ആവരാസീൽ. (5)

വിദ്യുല്പിശംഗാബരമകുനീഷ്യ-
 നയുഖ സന്ദാരം ജടാ കലാപം
 വ്യാത്താനനം വരഗകരാജിഹപം
 ദേഷ്ടാഭചിദ്ധസ്തതമോ വികാരം (യുഗ്മകം) (6)

ഈലോക്യതദ്വം പമദഷ്ടപൂർവ്വം ചചാലലേശംനമരേന്ദ്രസുതഃ
ധിരത്വമേതദധിവികാരഞ്ചിജേ ജാതേവിഹൃദചിക്രിയതേനയസ്യ.

ഭക്ത്യാനതാംഗസ്സ ധനഞ്ജയസ്മാ
“വൃണീഷപകാമാനവിചാൻ ഹുതാശഃ” !
ഇതി ബ്രുവാണം ക്ഷതഗാത്രജോഷ്ടാ
ഹുതാശനസ്മാ പുനരേവ മൃചേ:— (8)

“ദിധക്ഷുരസ്യ ധൃജ്ജന വാഡധവംബ്രം
വനം ഹി നാനാവിധഭക്ഷ്യ യുക്തം
ഭുജ്ജിമേഖൈരമൃതാശനേന്ദ്ര :
സം സേചയന്നഗ്രതരൈർനിതാത്ത്” . (9)

ഗദ്യം—ഇതി ഹുതാശന വചനേന വിജയഃ സ്വവിജയ
നാമധേയമന്നപത്മീകർത്തുമിവസാരാധ്യയാചിതേന ഹരിണാ
വാനരധപജം രഥമധിജഹ്വവാഡധവോപകണ്ഠമുപവിശ്യാംബു
ഭിജ്ജമം ശരപഞ്ജരം കൃതവാ തമേവമവോചത്.

“അനാകുലം ഭുജ്ജിഷ്ഠ വനം ഹുതാശ
രംഭാദി മാധുര്യപദാത്മജ്ജ്യാ
പ്രസൂനനിഷ്പന്നമരന്ദധാരാ
സംയോഗസാദോദകമിത്യുവാചത്. (10)

തതോദഹത്യാശു കൃപീഡയോനാ
വനം നിരോധശ്രമ മൂർച്ഛിതേന്ദ്ര :
അമോചജ്ഞാതക്ഷകകാശ്രിതാംശ്രീം
ഭയഞ്ചജിണ്ണഃ ശരണം പ്രവന്നം. (11)

തതഃ പ്രമോദാഞ്ഛവ വീചിമഗ്ന-
സ്വപാതഃ കൃശാൻ ക്രശിതാത്മതാവഃ
ഗാഞ്ഛീവമശ്വം കവ ചം രഥം ച
ഭഭാവഭേദ്യം വിമതൈരമൃതൈഃ. (12)

ജിഷണസ്തതഃ കൃഷ്ണപദപ്രവസ്തഃ
 പ്രോത്തിണ്ണ സത്യോദധിരർത്രിതാരിഃ
 കൃഷ്ണനാസാകം നിജ രാജധാനീ-
 മവരപചീരൈർഗഭിതാത്മകീർത്തിഃ (18)

ഗദ്യം—തതഃ കദാചിപിചയശ്ചാശ്രയംശ ഭീതമത്മാനം
 മോചിതവന്തം ആശ്രിത വത്സലമജ്ജ്ഞാനം സർവ്വകൃത്തും സുധ
 മ്മാസദേശം കാരവസദോ രത്ര ചാകാര.

തസ്യോന്നിഷണ്ണമനുജൈർമരിണാപിസാകം
 ധർമ്മമജം ദ്വിജഗണൈർദ്രവദേവപുത്രാ
 ദൃഷ്ടമജ്ജ്ഞഃ സചരിചാരമഗാത്സഭാംതാം
 ദുഷ്ടോധനഃ സ്ഥലജലഭ്രമദാംമദാസഃ (14)

മന്ദഃ കപ ചിജ്ജലധിയാചസനംപ്രഗൃഹ്ണാൻ
 രതാസ്ഥലീഷുമണിനുമിതകൂപതോയേ
 ഉത്താനിതസ്ഥലധിയൈവപവാതസാഭം
 കൃഷ്ണം മുദീസ്മിതജപാപ്രയയൗ സലജ്ജഃ (15)

യാഭേചതസ്മിന്നവമാനജാതഃക്രാധാകലേധമ്സുതാദിയസ്തേ
 സജ്ജാതചിന്താനമിതാബദ്രവുഭീമംവിനാതൽകൃതകർമ്മജ്ഞം.

ഗാന്ധാരകണ്ണാഭി ദുരാശയൈസ്തതഃ
 സങ്കൈതവദ്യുത നിയോഗിതോബലി
 അക്ഷായപാണ്ഡോസ്തനയം സമാഹപയൽ
 സുയോധനഃ ശുക്ലഗ്രഹിത കാഞ്ചനഃ (17)

തഃപതിധർമ്മമജധാത്തരഃഷ്ടയോ-
 രജൈർജ്ജയേമോപാസ്സഹഭിച്യതോർദ്ദതം
 ഗാന്ധാര കപദ്യഹതാത്മദ്രധനഃ
 പരാജിതോഭ്രൽ പിതൃ രാജ നന്ദനഃ (16)

ഗദ്യം—താവദേവ പഞ്ചാനന പരാക്രമേഷു പഞ്ചസുപാ
 ണഡവേഷു മിഷൽസു ദുര്യോധനാജ്ഞയാ ദുശ്ശാസനേനരജസ്വ
 ലാപി കചഗ്രഹണ വസ്രാപകച്ഛന്നാഭി വിചിധ വിഃധാപദ്ര
 വോപദൃതാസാകൃഷ്ണകാരുണ്യാഭസനാനവസാനതാ ശ്വയ്യ ഭരി
 തേനതേനാമോചിതഭൈവസാചതൽകൃതാവമാന സങ്കടാൽ
 ധർത്തരാഷ്ട്രഭാഭിഃനവമശപൽ.

യുധം വൃകോദരഗദാഹതി ഭിന്നമർമ്മ
 തൃക്താസവോയുധിരാപതിതാഭവേയുഃ
 കണ്ണോപിശക്രതനയേഷു നികൃത്തമൃത്തിഃ
 പഞ്ചതപമേതുശകനിസ്സഹദേവ ബാണൈഃ (19)

ശപ്തപതിസാതാനചിനോൽ പ്രതിജ്ഞാം
 “ഗ്രന്ഥീകരിഷ്യാമികചാൻമദീയാൻ
 വാതാത്മജോദഗ്രഗദാവിഭിദ്യ-
 ദുശ്ശാസനോരക്ഷതജൈർപ്രസിക്താൻ.” (20)

അഥരവസേദാദിശവത്സരം വനേ
 ഗ്രാമേ നിഗൂഢം പുനരബ്ജമനപിതഃ
 ദാദൈരദാദൈരരനുജൈശ്ച ധർമ്മജഃ
 സുയോധനേനൈവമശാസിദുർഘദാ. (21)

ഉപേത്യ തദ്ഭൈപതവനം മഹീഭൂ-
 ദപിപ്രാനീശീത്യഷ്ട സഹസ്ര സംഖ്യാൻ
 അനപാഗതാൻ ഭാസ്കരതുഷ്ടിലബ്ധ
 സ്വാക്ഷയ പാത്രാനു ഭുജശ്ചകാര. (22)

തതഃ കപ ചിത്തത്രസമാഗതേന
 പ്യാസേനനനഃ പുരുഹൂതസ്മനഃ
 ആഗത്യ കൈലാസമഥാശുതോഷം
 ത പശ്ചകാരേശപരമിഷ്ടസിദ്ധ്യേ. (23)

ത വത്സ്യം പ്രാണസമീരരോധ-
സ്തംഭോധിതാഃശംഖ ശരീരഭാജി
ജിഹ്വവേദയുനത്രിദശാഃ കൃപാർദ്ദ
സ്വപന്താഃ പ്രണഃശ്വാചരിതിത്രിനേത്രം. (24)

ജയ ജയ ജഗദീശപാഹി ശംഭോ !
ഗിംശഹിമാംശുശിഖാമണൈനതാസു
ജഗദിദമഖിപം തപനീശഭരതി
പ്രകൃതിചകാരമിഃവശപരേന്ദ്ര ജാലം. (25)

സകല ഭവനസംക്ഷിണം വദാമഃ
പുരഹരസംസ്കൃതി സംഗഹീന കിം തപം
നഹി ഭവതി പൃഥാതചാംബ്രിസേവ
സകൃദപി നിന്ദിത ജന്തുജനഭാജം. (26)

രേയമിഹതപസാ / സ്തേസവ്യസാചീ കൃശംഗഃ
പ്രദിശ്വരമമുഷ്ടേ വാഞ്ചരിതം ചന്ദ്രമൗലേ !
യദിനദിശതിലോകസ്തത്തപോരഥേവതഃ
പ്രജയമുതഗമിഷ്യന്തിസു ദീനാനുകമ്പിൻ. (27)

ഗദ്യം— ഇത്യാമരഗണനീവേദിതമരസുനസങ്കടഃ പരമേ
ശ്വരസ്താനന്ദമോദയേൻഗ്രഹീതശബ്ദവേഷഃ പ്രമഥാർജ്ജിത
വേദോപകരണഃ പൂളിന്ദമഹിളാവേഷയാ ഗിരീന്ദ്ര കന്യാ
സാമപുരന്ദരസുനമനുജഘൃഷ്ടഃ തത്തപോവനമുപജഗാമ.

ക്രോധാകൃതിഃ കൗരവചോദിതോബലീ
മുകാസുരസ്താവദഃപത്യാ ഫൽഗുനം
തവശ്വരന്തംസഹസാപ്രബോധയൻ
ഹന്തുപ്രയത്നം സ ചാകരദാരണഃ (28)

നിഷ്ഠാവിഹാരോദിതരോഷഭീഷണേ
ധനംജയേമുക്തശിലീമുഖേകിടൗ

കിരാതരൂപീ പരമേശ്വരോപിതഃ
വരാഹമുദ്രിശ്ചമുരോച സായകം. (29)

കൈലാസനാഥാജ്ഞാത ചാപമുക്തഃ
ബാണാവമുഷ്ടാനനഗുഹ്യലീനഃ
ക്ഷണാദഥാ ധ്വജമതഃപലിഷ്ഠഃ
മൃകാസുരം കൈതവകോചരൂപഃ. (30)

തതോമിഥോയം മമ ബാണഹന്തേ-
ത്വമുരഷാസഃ ഗിരിശേന്ദ്രപുത്രഃ
അയുധ്യുതാം തത്ര പ്ദഥാസുതേന
പ്രഹാദിതഃ ശസ്ത്രഗണൈർഗീശഃ. (31)

സംഗ്രാമംഗിരിശകിരീടീനാസ്സഘോരം
പശ്യന്തഃ കമലപാദീഭവസംഘാഃ
കല്പാന്തശ്ചൈവസനസമേധിതാബ്ധിഘോഷം
ധ്വജനന്തശ്ചകിതധിയഃ സ്ഥിതാബഭ്രുവഃ. (32)

ന്യവാരയത്സാഗിരിഭേരിപാതം
നായംകിരാതസ്തേനേനാദൃശ്യഃ
ഏനംജേസപാഖിലവാഞ്ചരിതത്വം-
പ്രാപ്തൈപ്രകരൂപഃ ഭവനൈകരൂപം. (33)

ഇത്യാംബികാവരക്രന്ദിഭവധിതത്വംഃ
പാതംഃ കൃതാത്മോസ്യ കിരാതമുത്തേഃ
പാദാബ്ജയുഗ്മം പ്രതിഗുഹ്യഭക്ത്യാ
ഇഷ്ടാവതംശങ്കരഭിഷ്ടമന്ത്രൈഃ. (34)

ക്ഷമസപമനുധതയാകൃതം പ്രഭോ
മഹാഹമിത്യന്ധധിജാസുതാദിഷു
കുപ്തൻമമതപം ഭൂമിതസ്തപദീയയാ
ഭ്രാന്തവീര്യഭേരിശയൈവമായയാ. (35)

മായേശാനുബ്രഹ്മവിഷ്ണുപുരാതേ
 മായാഗ്രസുപക്ഷികോലാംഗഭജ
 മനപിഷ്യന്തവ്യോമധാത്രോസ്തവാനന്തം
 രൂപക്ഷാസ്തവാനന്തപാനഹിപ്രാപതുസ്തവ. (39)

ഹാലാഹലം കിം ഭവതാനിവിതം
 ഹേലാകൃതാംത്രാതുമിദാംത്രിലോകീം
 ബാലസപഭാവദ്യദനഷ്ടിതം കേ
 കാലാന്തകഷ്ടത്തമതോസ്തിതപം. (37)

ഏവം ഗുണന്തം ഭഗവാൻ പുരാരിർ-
 ധനഞ്ജയം പ്രാഞ്ജലിമഗ്രസംസ്ഥം
 ഉവാചസന്തോമമൃദുധമാസ-
 മാധുർദ്വരോധിത ഭക്തതാപഃ (38)

കോദണ്ഡകാണ്ഡകൃതതാഡനഭിന്നമഘി
 രൂപ്യക്ഷതജ്ഞതജ്ഞിനുകൃതാഭീഷേകൈഃ
 പ്രീതോന്ധി ഫൽഗുനവൃണീഷപവരാനഭീഷ്ഠൻ
 ദാസ്യോമൃഗം വരദോധിതമൈരഭേദ്യൻ. (39)

വാക്യം—ഇത്യുക്തപാസഭഗവാൻ പാർത്ഥായ പാശുപതാഭിൻ
 ദൈവാപാർവ്വത്യാസമതത്രാന്തർദ്വയം.

ലബ്ധ്യാഭിലാഷഃ സഃ ശശാങ്കമൃഡാ-
 നിവർത്തുതുഷ്ടഃ ശതമണ്യസുതഃ
 വിവേശതദൈവതവനം മനോജ്ഞം
 ജ്യേഷ്ഠാജ്ഞൈശ്രിതശൈലമൃഗം. (40)

നിശ്ചയപുത്രം വിജയം ഗിരീശ-
 പ്രസാദലബ്ധ്യാസ്മമർത്ത്യനാഥഃ
 സകാലകേയാഭിഹൃതസ്വപകഃ
 സുതം നിജംമാതാമിമേവമുവേ. (41)

ആനീയതാംജിഷ്ണുരിഹാദ്യമാതലേ
 ശൗർയ്യപ്രതുഷ്ടേശപരഖബീധസാധകഃ
 നിഹന്യതേയേനദുരന്തദുർമ്മദ-
 ത്രിലോകനാശോദ്യത ദൈത്യസഞ്ചയഃ (42)
 വാക്യം—“തത്സ്സമാതലിരജ്ജ്വനംസുരലോകമനയൽ”.

തദാഗതം പാർത്ഥമമന്ത്യവൈരി-
 പ്രതാപജഗ്രിഷ്ണവീനമോഘം
 ആശ്ലിഷ്ടഭോദ്യോഽഖലിഭിന്ദുദശു-
 പ്രസിക്തമുദ്ധാനമചോഽലഭേവം. (43)

കാലകേയാദിദൈതേയൈർനിത്യംസമ്പീഡിതസ്യാമ
 സാക്രന്ദനഃപ്രാസമഭൂദന്തപർത്ഥാദ്യമാഹുജ ! (44)

. തേഷാമുന്മത്തചിത്താനാംശൈലതുല്യശരീരിണാം
 ഖണ്ഡനായോദ്യമം ജിഃഷ്ണുകരഃപശുഭമേസ്മതേ. (45)

വാക്യം—“ഇതി വിദ്യന്തം മരപന്തമജ്ജ്വനം സമാശ്വാസ
 യനഥകാലകേയാദീൻ സംഗരായാജ്ജഹാഽവ.”

തതഃ കിരീടീദനജാൻ സമാഗതാൻ
 നികൃത്തകണ്ഠോരുഭൂജാംബ്രിമസ്തകാൻ
 കൃതപാണേദണ്ഡധരാലയം നയൻ
 പിത്രോദഭയസപ്തമമോഽഖലിക്രമഃ (46)

ഇന്ദ്രാനന്ദകരോജിഷ്ണഃ സാന്ദ്രമോദയുതസ്തതഃ
 സുരലോകശ്രിയഃദ്രഷ്ടമേകാകീപ്രയയൗബലീ (47)

വൃഷസ്യന്തീവൃഷം പാ സാ മുവ്ശീസമലംകൃതാ
 യയൗതമജ്ജ്വനം ശുദ്ധംഭൃഷ്ണിബാധേവവർത്ഥനി. (48)

സന്ദർശയന്തീ വിജയന്തമുവ്ശീ
 മനാനിലേഭ്യേതസരോജസൗരഭം

കുന്ദപ് വൈതാളികഭംഗകോകിലാം
മന്ദാരവാടിമനയൽസ്മരാർത്ഥിതാ.

(49)

വാക്യം—“അഥസാ നിജ്ജനാഗതമജ്ജനം നിർല്ലജ്ജം ചാഭി
രേവമവോചത്”.

സന്ദർശനനിജ്ജിത മനോഭവ ചാ.മുത്തേ
വൃന്ദാരകാരി വിജയ പ്രഥിതാത്മകിത്തേ !
തപദർശന ക്ഷഭിത പുഷ്പശരായുധാന്താം
പാർത്ഥാവമാമശരണാം ശരണാഗതാം തപാം.

(50)

ഉദ്യഗ്ഗാം യാചമാനായാമേവം മാത്രധിയാജ്ജന :
അനന്ദതസ്കയാശപ്ത : “ഷണ്ഡോഭവജവാഭി”തി.

(51)

വാക്യം—“അഥഗേത്രാഭിൻപാഭയോ : പതിതമുച്ഛി ശാപം
നിഃപദയന്തമജ്ജനമേവമബ്രവീത്.

ഉത്തിഷ്ഠവത്സ വിജയ ക്ഷതവൈരിഭ്രമൻ
ശാപോപിമാതര സുഹൃത് ഭവിതാനന്ദനം
അജ്ഞാതവാസ സമയേ തുബ്രഹ്മനഭേതി
നാസ്താ ഭവൻ തരതുദസ്കരസത്യസിന്ധു.

(52)

സസാന്നപിതശ്ശക്രസുതസ്സപവിത്രാ
സ്വപ്നായക ശ്ലാഘിത ബാഹുവീര്യ :
യയഃ പുനർഭാരാ നിവാസജ്ജ്യാം
ദൈവതാടവിം ധൈര്യ നിവാസഃയാഗ്യാം

(53)

തതസ്സമുത്തീർണ്ണവനാധിവാസ-
പ്രതിശ്രുത ദ്വാദശ വത്സരാസ്തേ
അജ്ഞാതവാസായവിരാടഭ്രവം
ഗന്തു മനശ്ചക്രതക്ഷിതാശാ :

(54)

വ്യത്യസ്ത വേഷാഭരണാഭിധാനം -
 വ്യോപാരഭൂതാ അഥ വാസുപുത്രാ :
 ജഗദ്യുഗ്ഗണൈരതേദൃപദേന്ദ്രപുത്രപു
 മാത്സ്യേശ്വരം ശാശ്വതശരണീകാമം. (55)

താനാഗതൻ വീക്ഷ്യ മഹാനഭാവൻ
 സന്ധ്യജ്വലിപ്രാനിചമാത്സ്യഭൂപ :
 യഥാക്രമം സൈവ നിചാസനശ്ച -
 നാഗ്ഗുഹാൻ ധർമ്മരതിശ്ചകാര. (56)

തത : സ ധർമ്മജ ധ്യവാസയ -
 ദ്രാജായതീശായിതമച്ച ഗുതാലയ
 മഹാനസാത്മേവലലം വൃകോദരം
 ജിഷ്ണും ച ഗാനാഭ്യസന ബ്രഹ്മണഃ. (57)

നകലം സഹദേവഞ്ചവശപശ്വപരിചാലക
 രേവരോധേ തത : കൃഷ്ണം രാജഭാര്യം ജീവനീം
 കദാചിദഥമാത്സ്യശാ, സഹോദര ഹിതൈഷിണീ
 പ്രേഷയാമാസ സൈരന്ധ്രീം കീചകസ്യാനവാഹികാം.

വാക്യം—“സാതഥേത്യകരേൽ”

ഉവാഗതാം തമേവലാക്യകൃഷ്ണം
 കാമപ്രയുക്താസു വിഭീഷ്ണചിത്ത :
 സ കീചക : സസ്തിതമാബഭാഷേ
 ശ്വരാം സ്വകീയാമിവ കാളരാത്രിം. (60)

വാക്യം—“തദേവ സാ ചതമേവമബ്രവീൽ.”

സന്ത്യാഗപഞ്ചപതയ : വലുതേ ദിഗന്ത -
 പ്രവൃത്തേ പൗരഷ പരാജിത ദുവിനീതാ :

തൽ കീചകാഭ്യമഭനം കദനസ്യ മേതും
ഭൂഃ കരുഷപധിനമതമഹിതേനയസപ. (61)

ഏവമാഭാഷമാണായാം
സൈരസ്യീദ്വാം കാലഃ ചാദിതഃ
ബലാദഭേദോഷണം കത്തു -
മാരേഭേ കീചകോ മതാം (62)

നയജ്ഞായാജ്ഞസേനീദ്രാ
ഗേഷ്വാജിത്യനുവാദിതാ
കേസരീ വദന ഭൃഷാ
ഹരിണീവ ഭയാഭ്യയൗ. (63)

ജവാൽ സമാസാഭ്യ വൃകോദരം സാ
ന്യവേദയൽ കീചക ദിസ്മഹോക്തിം
സസാന്തപയിതപാ ദൃവദേദ്ര പുത്രീം
യയൗനികേതം പ്രതി കീചകസ്യ. (64)

സങ്കേതശയ്യാശയിതം സ കീചക
സ്തം സ സ്വജേഭീമമുദഗ്ര വിക്രമം
അസൗച താവൽ പരിരംഭണമരഖാ -
ദമാരയത്തം കലഭൃഷണാശയം. (65)

വാത്മാതദാ കീചക മുത്സജന്ത്വാ
വിവേശ ദുര്യോധന കണ്ഠരസ്യീരം
മൃതഃ സ ചേ ദേവമരുത്സുതേനേ -
ത്വമന്യ താ സൗതദദാരവീർവ്വിൽ. (66)

തതോ നിശായം ധൃതരാഷ്ട്രപുത്രാഃ
ത്രിഗുൽഗംഗാജയദ്രഥാഭ്യേഃ
അമൃചുരൻഗാഃ സഹമാത്സ്യവസ്യ
പ്ലിഹാ സുതാജ്ഞാതവിദിസയൈവ. (67)

അയ്യഭ്യദേതാൻസഹമാത്മ്യസൈന്യൈഃ
 ബ്രഹ്മനഃ മോചിതഃ ധർമ്മഭാവഃ
 അമൃതം കിമിദീതിനിബുദ്ധ്യതാവ
 ന്നീറജ്ജഗദ്മുരജ്ജാതവസാധിതാർത്ഥം : (68)

വിരാടമൈത്രേയ ച കലാ ഭിച്വഭയേ
 യുധിഷ്ഠിരോക്ത്വാ സ ധനഞ്ജയാത്മജഃ
 പശുഗ്രാഹീനാത്മ്യസുതാമഥോത്തരാം
 ഗുണൈശ്ചയോഷിത്വപിചരാജസമ്പദം. (69)

ഇത്യാദിഗൃഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരാചിതേ വിധുവംശേ
 ചണ്ഡപ്രബന്ധേ ഷഷ്ഠസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

സ ഹ്വ മ സ ഗ്ഗ്:

ശത്രുഭിർദ്വ്യുതനിർദ്വിഷുശപഥഗ്രന്ഥിമോചിതഃ
ധർമ്മജോ/ഥമനശ്ചക്രഭാവികാഞ്ച് വിമർശനൈ. (1)

ന കഷ്ടാൽ സഹസാകമ്ബുധസ്തൽസാധപസാദ്ധവാ
നോഃചത്ത്രിശങ്കസ്സപാത്ഥീവതുദേദോപോചനാഖസഃ

ഉക്തപ്രത്യുക്തിലഭ്യേയസപീകാരാമാണിമദ്ധ്യഗഃ
കാഷ്ടാണി നിണ്ണയേദ്യത്രസമന്ത്രോപുദ്ധസമ്മതഃ (3)

തസ്മാന്നനിശ്ചിനോദ്ധേകഃ കൃത്യം മദ്ധ്യസ്ഥനിശ്ചിതം
വിനാതുരഗഹഞ്ചേദിച്ഛിപസ്യ പുരന്ദരഃ (4)

ഗദ്യം—ഇതിച്യവസിതമതിയ്യധിഷ്ഠിഃ ജഗദചനകൃതാവതാ
രം നിഗമസാരം യദുകലഹീരം കരുണാസാഗരം കൃഷ്ണം മന്ത്രാ
യ സത്പരമാനയൽ.

മന്ത്രായകൃഷ്ണഭീമാഭ്യാം മന്ത്രശാലാം സ ആവിശൽ
ഉപേന്ദ്രഗീഷ്ഠതിഭ്രാഞ്ചസുധർമ്മം സുരരാധിവ. (5)

നാനാമണിപ്രഭാദ്ധപസ്തതമോദോഷാന്തരസ്ഥലീം
തഃചാതുദഗ്ദ്ധതമസാം മേധാമിചസതാം ഹരിഃ (യഗ്മകം)

രത്നഭിത്തിസമുദ്യോത പ്രതിബിംബാഇമേത്രയഃ
പൗരൈരിചാപുതാരേജുന്മന്ത്രോ ഗുഡകൃത്സതാം. (7)

തത്രസ്വപരന്തരേ കൃഷ്ണം ഭാജൽപീഠമവേശയൽ
മനസീവമഹായോഗീസൃഷ്ടാദ്യൈരവ കല്പിതം. (8)

അഥാ ഽസനേസന്നിവിശ്ര യധിഷ്ഠിഃ വുകോദരൗ
രേജതുസ്താചക്ര പാർശ്വം പ്രാപ്തജീവകജാവിവ. (9)

ആശ്വിഷ്യമാത്രസുദർശ്വം കൃഷ്ണമത്ഥവിദാംവരം
ഉവാചയഭുജസ്തന്ദ്രം സ്ഥാവസ്ഥാനമാത്മനഃ : (10)

ദർശ്യതസംഗരഭുപസ്തപൗരുഷൈരരിനിശ്ചിതഃ
അതാരിസമയോസ്താഭിഃ സ്തരഭിരിചതേയശഃ : (11)

കിന്നുകന്തവ്യമസ്താഭിഷ്ണമായജഗതാംചനഃ
വിചിന്ത്യതദപദസേവശ സച്ഛസുഖോവഹം വചഃ : (12)

ഏവമല്ലാക്ഷരാം വാണീമത്ഥഗുർവ്വീം മഹാമതിഃ
നിഗദൻവിരരാമാസൗ മുനീവനിയമാത്യയേ. (12)

രഷാശരൂകതദ്രോഹചിന്താദൗസ്സഹ്യജന്യയാ
മാരുതിവ്യാകുമാരേഭേസപാഭിപ്രായമഥോഹപസൻ. (14)

നൃജ്ജ്വലസംക്രമഗജരാധിപ ശ്രംഖലാം
ഭേദയന്നവനീഭുതുരാജ്ഞാം ഭക്തിദൃഡാമവി. (15)

ഹാസംരോധയൻചിത്തം നൃച്ചമക്കിലി കിഞ്ചിതം
പ്രാപ്യഡ്ഢയോഭിന്നകുലം സരസ്സപഥിവ കഷ്ടഃ : (16)

അന്തസ്സഞ്ചിന്തയന്നേവം പ്രഭരല്പസ്യ ഭാഷണം
കല്പയേദിവ തൽപ്രൗഢപ്രാപ്രതിസൃജ്വം ശിവാജതം. (17)

മൃകോപിചാഗ് മിനോവാചമത്ഥഹീനാമിതീരയേൽ
ഹർഷേഽലുകോനിവൃക്തവണ്ണംഹൃതീവാഗിവ. (18)

അണപ്രായാനവീക്ഷന്തേ പരദോഷാനിവാചലാൻ
നൈവസ്വകീയാൻ തത്തുല്യാൻപ്രായഃ ഷരംദർശനാണവി.

അത്രാപ്യനുക്തിഭോഷസ്സ ഗ്നാനമേയുക്തം തതഃ പ്രഭോഃ
പ്രഭാദഃ കഷ്ടകണ്യേവപീഡയേൽ പുനരപ്യമുദേ. (കുളകം)

അസനാൽസമസോത്ഥായ കോപവിഭംശിതസ്മൃതി :
ഭോമയനസപഗദാംഗ്വീം സമധൃത്യാദിഷാമിവ. (21)

ഘാസ്യോല്ലഭിതരദസ്മൃതൽകിന്നസഞ്ചയൈ :
നാശയൻദിഷതാംഗ്വസ്ഥമന്യകാരമിവോഡുരാമം. (22)

വചസാ യുക്തിയുക്തേന ന്യായം മദ്ധ്യസ്ഥതുഷ്ടിഭം
ബോധയിച്ഛൻസഭാസംസ്ഥാനമേവാചാരാധിതി. (23)

പ്രലപന്തിജനാ : കേചിതുകവിതാരാതിഭീരവ :
ക്ഷമയാദോഷഭീത്യേതിവൃത്താസൂചയം രണാൽ. (24)

അനന്യശരണേകസ്മിൻദിഷ്ടുപേക്ഷാഹിസാപ്രഭോ :
ക്ഷമാവിശ്വപ്രജാംസഃത്രദക്ഷേമാരരിപോരിവ. (25)

അസൽസുസാസ്ത്രാനിർദ്വിഷ്ടാതൈർഘാസ്ത്രായേത്യാപരയഃ :
സിരിണേ ചപുരാതക് മിന്ത്യാഹതജസസംഗരെ. (26)

സൈവദിധേതിഭേദേനഖണ്ഡപ്രച്ഛതപത്രിണാ
സഞ്ചാതവൃണജം രോഷം നാശയേദ്യോക്ഷമാത്മനൈ : (27)

ഭൂതേനാപ്യ വിനീതേനരണ :സാദ്യദിബസുനാ
തത്രാശീഡാപരാശിക്ഷാഹനമദ്രക് മിണോരിവ. (28)

നാ f ധർമ്മപ്രഭവോദോഷ : പരസ്യാത്മാനമസ്മിപ്ദശേൽ
ശുന : ശമലദൗർഗ്ഗന്ധ : കൗസ്മീതൂരമിവസമന്മുദഗം. (29)

തസ്മാദുന്മുഖയേൽ ധീമാൻ തുദന്തമസകൃദിപ്താ
ഉപേക്ഷയായഥേന്ദ്രപക്വരാഹുസ്സക്ലേശയത്യാമം. (30)

വൃഥാദിഷന്തമാത്മാനമസകൃദൈപരിണംപ്രതി
തുഷ്ടികോദാരസംക്തഃ ക്ലമന്ത്വമൃത്തിരിവാധമ : (31)

കേവലമിശ്നൈവിധാപ്യമയേനമ്യസ്യതം
നതമാബന്ധുരൂപാരിദയാക്രേഷ്ജമാമൃതേഃ (32)

നന്ദുരദല്ലമപ്യുച്ഛാബ്ധിമാൻവൈരിനം കപചിൽ
തൂണാവേന്താഹമിംശരൂം ബാലബുദ്ധ്യേവമാരിതഃ (33)

യശഃസനാചരൽ കർമ്മവൃത്തികൃഷ്ണരായിതം നരഃ
ബലിവദൃഷ്ട്യേന്നിഃസപാസാ പൂർവ്വദൃഷ്ടശസാസഹ. (34)

ഉത്സാരയനസ്വപവാഗ്ഭൂതാഃസ്യതാവന്തി വൃകോദരഃ
തുഷ്ണിമാസമുവാദ്യോദഃ ശൗകതികാനീവ വിജ്ജപഃ (35)

ഏവം വൃകോദര ഭരണപയവാക്യലീന -
സ്വാത്മാവതാരഫലരൂപതയോ മുരരിഃ
ആനന്ദമാസലവദർശിത ഭിന്നകാന്തി
സ്വർശപ്രമാർജ്ജിത സുഹൃജ്ജനന്ദഗ്ബഭാഷേ. (36)

അത്രരാജ്യവംശ്യാനാം പൗരഷംപുരുഷായിതം
മാരിഃചാമരിചാനായഃകടുത മിവഭൂരിമൽ. (37)

തഥാപ്രാത്മജനസ്വാന്ത സമധാന സമാർജ്ജനം
കർത്തവ്യമപി ശിഷ്ടാണാം ഗുണേവഹിതം കപചിൽ. (38)

“ന്ത്യായം യുധിഷ്ഠിരോണോക്തംഭീജ്ഞാഞ്ചഗതഹ്വിയാം
വീരണാം തുണതുല്യ പ്രാത്മജിവിതാനാമനേനയൽ”. (39)

ഇതി ബ്രൂവതി ഗോവിന്ദ പാണ്ഡാലി ശോകകർശിതാ
ആസസാദശണൈഃ കൃഷ്ണാതനു തേരിവനീലിമാ. (40)

അസദ്രാജ്യസഃസാഹചാരനമൃതിഃകശവം
ബോധയന്തി നമസ്കാര പ്രാജ്ഞേവരസാഭൂശം. (41)

ഭുവമനാക്ഷഭാവാദ്യോംവിശന്തിതം ഹരിഃ കപചിൽ.
പരാങ്മുവാദജായുക്തമനീഷേവഗൃഹൈഹിണാം. (42)

ദിഗ്ഗാസനകരസ്സർഗ്ഗമബന്ധാൻശിരോരമാൻ
ദർശനീയഃദേവേന്ദ്രാനതപാപ്രാജ്ഞലിമബ്രവീൽ (43)

തപയീശസമുദിദാനന്ദലക്ഷണേപ്രാഗിദം ജഗൽ
ഹരഃചീനമുപാദാനേനവനിതമിചമുതേ. (44)

കാലശക്ത്യാസ്തജൻവിശ്വപരമായയാനിരപേക്ഷകഃ
ഉഷ്ണനാഭിമിവൈതസ്തീൻ ക്രീഡൻസംഗ്രഹസേവനഃ (45)

ചൈതന്യരൂപസർവ്വഃശാന്തപയുഖണ്ഡപരഃ പൂമാൻ
വക്താരഥാവിപച' മീശപ്രതിബിംബമിവാഭ്കഃ (46)

അപികല്പായുതായുഷ്മാൻമൃത്യോർബാഹ്യതിമാനവഃ
അതഃ കീർത്തിമയീംമുർത്തിസ്ഥിരാംവാജരതിപണ്ഡിതഃ (47)

മിഷ്ടസ്ഥമീഷുതൈർദ്വൈഷ്വരാഹുതംഹിമമാംശുകം
സദായായമനിർദ്വൈഷ്വർഭൂതൈരിവനൃജീവിതം (48)

അതഃ ശുഭൈർഹിസംഗ്രാമേനിയനംയദിതൽധനം
മന്യുതേ' റിരുണലുപീതേജ്ജീവിതാൻക്ഷത്രജന്മനഃ (49)

ഇത്ഥംശുചാസാദൃപദേന്ദ്രപുത്രീ
സന്തജ്ജയന്തിവചനാസൃജാലൈഃ
കൃഷ്ണമുഹുഃ പാണ്ഡവജീവിതൈക-
ജീവാതുഭൂതംവിലലാപദീനാ (50)

സ്വാഭിപ്രായംസു ചയന്തീംപാഞ്ചാലീംമധുസൂദനഃ
മുദിമാസതചാഭദ്രഃദ്വോതയൻതാമഭാഷത. (51)

ജന്തുനാമപിസർവ്വേഷാംമധ്യസ്ഥഃ പരമേശ്വരഃ
പ്രാണിസ്ഥയംകർമ്മശക്ത്യാസംസരത്യന്ധവർത്തസു (52)

തഥാപിസർവ്വകുര്യേഷുനിദാനംജഗദീശ്വരം
സദാസഞ്ചിന്ത്യവർത്തസ്ഥിതംഭദ്രേഭവിഷ്യതി (53)

ഏവമാശ്വാസയൻവാണുപാഞ്ചാലീമത്ഥഗർഭയാ
യുധിഷ്ഠിരമതൽപുത്രാവിദമഹമുരാന്തകഃ (54)

ഷണപ്രഭാവൈപരീത്യകാരിണീജീവിതസ്ഥിതിഃ
അതഃ ശത്രുസുഹൃദം ഭാവചിന്തനംനാഷ്ടപ്രയോജനം (55)

ധർമ്മവൃന്ദിക്രമത്തസ്താനമാഭവേദമരാത്മജഃ
ഇച്ഛാനിച്ഛാഗമേതുല്യഗ്രന്ഥതിരക്തമോജസാ (56)

വിധമുത്രപാത്രേഗാത്രേസ്മിൻകാകജ്വലമതാബുധഃ
തഥാപിപോകരക്ഷാത്ഥം കർച്ചനിവനിമിർതുവഃ (57)

അത്ര കർത്തവ്യമസ്താഭിമാദേ സന്ധിപ്രയാചനം
ധാർത്തരാഷ്ട്രേഭംസഭേ വൃണൈശ്ചരാത്മാത്മേനന്ദത്രയാലവഃ (58)

അഗ്നിമഷ്ടപ്രാഷിതക്രാധഃ കൃഷ്ണവാഗർത്ഥദർശിതഃ
വൃകോദമോഗ്രജംവീക്ഷ്യശൗരിമേവമഭോഷത. (59)

യഥാ കരുമതഃ കൃഷ്ണ! തവതമോരായസേ / സ്തുത
പുത്രസ്ത്വാപ്യ വിനീതസ്ത്വപിതേവകരുഷേ ഹിതം. (60)

ഇതഥം പാഞ്ചൈതന്മനുജന്താതഃ കരുപാണധവയോഹർരിഃ
ഹസ്ഥിനംപ്രയയൗസസ്യസിംഹകഞ്ജയോരിവ. (61)

ഇഞ്ചുർഗ്രഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ

ചാമ്പുപ്രബന്ധേ സപ്തമസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

അവി 52 സ്തോത്രം:

അഥാനയിച്ചുൻ ചതുരശ്വസം യുതം
ഭ്രമം മുരരിശ്വയധപജശ്രിതം
സമാജഹൽസ്യുഷ്ട ഇവോദയോചലം
വിഭാജയംശ്വകൃഗഭസ്തിഭിർദ്വിശഃ (1)

ഉന്നാദയൻ ഹസ്തു സരോജഭ്രഷണം
സപരഞ്ചജന്ത്വം രിപുഭൈരവസ്വരം
ശൈലോപരിഷ്ഠാദിവ നീലനീരദ
ശ്വകാസ രാദ്രദ്ധപനികുറ്റ ദർശനഃ (2)

വപ്രാജഭൈത്യോംശനുവ പ്രതാപ-
ഗ്രീഷ്ഠാന്തന്നന്തതന വാരിചാഹഃ
രഥ്യാൻ മുരരിസ്തപരയൻ യുഗാന്ത-
വാതേന നിഷ്ഠൂതമിവാഞ്ജസാഭം. (3)

ശ്രുണപന്യശഃ പഥിജഗൽക്ഷികനഷ്ട-
സ്വാത്മാവതാരകൃത മംഗള കർമ്മജാതം
ഉദ്ഗീയമാനമുഷിഭിഃ ശ്രുതിനിത്യനവ്യ-
സ്വാദൃസ്വഭാവമഭയാർത്ഥമിരാരത്നപാതാൽ. (4)

ഗോപൈർമ്മിഥഃ കതിപയൈസ്സഹഭൂരിപുണ്യൈഃ
പുണ്യൈഃ കഥാശ്വകഥയൻകഥയതഭിരേഷഃ
സസ്തോഹഭാവ മധുരസ്തിതധാഷ്ട്യരൂഡി-
പ്രേംഖോജിതേക്ഷണ കടാക്ഷ സുധാമസഞ്ജൈഃ (5)

സന്ദർശയന്നഭാപനിരൂപമാത്മനഃ
സ്വപുണ്യവൈശിഷ്ട്യനിവേദനക്ഷമം
പാഹ്വമാൻ മുരരിഃ കിലഹസ്തിനാം പുരീം
ജഗാമതത്രത്യഭൂസവാകൃതിഃ (6)

സുഖണ്ണ നന്നാവിധ ത്ത നിർമ്മിത
 പ്രാസാദവപ്രഭുപജഹന്ത്യ ഗോപുരാം
 ബ്രഹ്മൽകവാടായസശൃംഖലോല്പസൽ
 ഘണ്ടാര്യണൽകാര വിസാരിതാന്തരാം. (7)

കന്ധ്യാന്തരസ്ഥാപിതസാലഭജികാ-
 കരസ്ഥഖീശോണമണിപ്രഭായുതാം
 പൗരാംഗനാഹസ്തശരവസുജപല-
 നാംഗപ്രഭു ദീപാവലി സംസ്കൃതാമിവ. (8)

ഏകരൂഗീതൈസ്സുഭശാം മനോരമൈ
 രന്ധ്രത്രമുച്ഛിന്നിനദൈർവ്വേഷുതാം
 രഥേ f ഭവാജി ചതുരംഗ വാഹിനി
 കോലാഹലൈർനിത്യ മഹോത്സവശ്രിതാം. (കുളികം)

ഗദ്യം—അഥ ഭഗവൻമുരാരിർക്താനന്ദ്രാഹജാഗരൂകഃ
 കിരീടമുക്തമകരകണ്ഡലകൗസ്തുഭാദികൃത ഭൂഷണഃ ധൂതരാഷ്ട്രം
 ഭൂപാപുനർവിദൂര നിലയമാസസാദ.

വിദൂരമനുജിമുഷ്ണസ്തത്ര സന്ധ്യാപ്രസംഗേ
 ശശഭദ്രദിവപുരസ്താദാവിരാസീദമുഷ്യ
 ഹൃദയകുഹാരസംസ്തം കർമ്മജാതമിസ്രം
 മധുഭിദമവിധുനപൻ കേവലേനസ്വധാതാ. (10)

വിലോക്യ തം സംസൃതിജാതസങ്കട
 പ്രശാന്തിമേതും വിദൂരഃ കൃതാഞ്ജലിഃ
 നനന്തദൂരാദിവ നീലനീരദം-
 ശിഖാവളസ്തീവ്രനിദാംല പീഡിതഃ (11)

തദ്ദർശനാനന്ദ സുധാപ്തീകൃതിഷ്ണത
 സ്വകീയ സംസാര പരിഭ്രമശ്രമഃ

പ്രജാജ്യപാദൗ വിദുരോ മുദാഹരേർ
 നൂർദ്ധ്വനാ ിധത്തിതമിവാത്മവാൻബലീ : (12)

അഭ്യർച്ചപ്രകൃഷ്ണം പരിവാരസംയുതം
 നാനോപഹാരൈരഭിതാത്മ മംഗള :
 സൂതപാസസൂക്തൈർനിഗമാത്മ പൂരിതൈ
 രവാസയത്തത്ര സുഖം കൃതാശനം. (13)

പ്രാതസ്തുതാവിഭഗവാൻ വിതുദേവവിപ്രാ-
 നാരാജ്യകൈതവനൃലിംഗധരോ മുരാരി :
 ഗാംഗേയകണ്ണകൃപകംഭജശല്യപ്രമുഖ്യാൻ
 പ്രത്യേകമൈക്ഷ്ണതരഹസ്സപജനാർത്ഥമേതോ : (14)
 വാക്യം—“പുനസ്താവദേവാസൗ കരുസഭാംപ്രവേഷിടും ഭൂയ്യാ
 ധനമവേദയൽ”.

“ഭോഭോശ്രുണാലപമധുനാ വചനം മദീയം
 ഗോപാഗമേ നൃപശിഖാമണയസ്സപിറാൽ
 ഉത്ഥായിനശ്ചലധിയായദിദണ്ഡഭാജ :
 സഃവ്വഭാവയുരിതി” കൗരവരാജകീഴ്കൃപാം. (15)

ഗാന്ധാരകണ്ണകൃപശല്യപ്രവികണ്ണഭീഷ്മ-
 ദ്രോണാദിവിരസമലംകൃതരത്നപീഠം
 കൃഷ്ണാവലോക കതുക്കാഗത പൗരജ്യേഷാം
 മന്ദം വിവേശകരുരാജസഭാം സ ശൗരി : (യുഗ്മകം)

തസ്യാവലോക ഭയമുർമ്മിത ഭൂപവുനൈ-
 ഭൂയ്യാധനസ്സഹപപാതസരത്നപീഠ :
 ഭൂഭഗ്വമാർത്ഥമിതിനാമനിജം പ്രകർവ്വ-
 നവ്വാഖ് മരിര : സ കരുരാധിവ വീരഗോഷ്ടപ്രാം. (17)

തൽഭൂതവദ്യ ചിരകല്പിത സാധുരൂപൈ :
 ശീതോപചാരവിധിദിർപുനരാത്ത സംജ്ഞ

മന്ദാക്ഷനമ്രവദന : കരുതാധപശ്യത്
കൃഷ്ണം നൃസിംഹമിവദൈത്യപതിഃ പുരസ്ഥം. (18)

കൃഷ്ണാൻമനസ്സെന്തുമ്പേത്യരാജാ
ദുര്യോധനശ്ശരീരഭാഷതേവം
“ശ്രാന്തോസിചേദത്രനിഷീദ സാലം
രഥ : സ്ഥിതേനാദ്യമയാപിഃഗാപ : (19)

നൈവാസനം രാജസഭാസുന്ദനം
യയാതിശാപാദ്യദുഃശജാനാം
തഥാ പിതേമാശ്വജ താപശാന്തി
മനപിഹ് ശൂനാ കാരുണികേനദത്തം. (20)

ആഗമസ്തുചവാഷ്ണേയ കി മതംകഥ്യതാമിഹ
പ്രായഃ പ്രഭുനാത്മിജനൈർത്യാചതെലജയായ്സുടം” (21)

“ദുര്യോധന മഹാരാജ! വഷ്ട്വാമൃഗമ കരണം
ദുതോസ്തു പ്രഥം പാണ്ഡവാനാമിദാനീംഭാഗകാംക്ഷിണാം.

ദുർദ്വൃതസംഗരപരാജിത പാണ്ഡുപുത്രൈർ
നിസ്കാരിതഃ ശപഥവരീധിരദ്യരാജൻ!
തദ്വീയതാം സപദി വൈതുകരാജ്യഭാഗ-
സ്തേഷാം നചേദ്രണമഭൂത് കരുപാണ്ഡവാനാം. (22)

ഗോപാലകിം വേത്സിനയം നൃപാണാം
ഭൂതാഃഫമാദ്യതിമൃച്യവസ്തു
സംഗ്രാമമുച്യാനൃതയാചനാദ്യൈഃ
ഗ്രാഹ്യം നൃപാലൈരിതിപൃച്യുക്തം. (23)

“തഥാപിരാജൻ ദിശപഞ്ചദേശാൻ
നോചേത് ശൃമാൻവാസദനന്തപമീഷാം

നൈവേതിവാദഃ കരുവംശജനോ-
മത്ഥിചിപാകശ്ശശ ലംഭരനസ്വ്". (25)

ദാസ്യാമിഭൂമേന്റഹിരേണമേകാം
യേഷാം വനജജാത സമുത്തദവാനാം
അഭാഗഭാജാഭിവ വക്ത്രലഗ്നം
ക്രവ്യം ഹരിഃ ഫേരവജനഭാജം. (26)

ഖജ്ജാൻ തേ കിം നന്ത പാണ്ഡുപുത്രൻ
റിന്ദസ്വഹോ ഗോളക നന്ദനസ്തപം
ഹസത്യ മം കിം പുരുഷം ച കിന്നര
സ്തഥൈവതം കിം പുരുഷശ്ച കിന്നരം. (27)

രാജ്യവകാശാനഹിതസ്തരാണാം
ബലേൽ കൃതാം നാനുതവാദിനാംവാ
ന്ത്യായാൻ സദരണ തദീയ താത
സരക്ഷിതം യദിശരാജ്യമദ്യ. (28)

നോചേദൃഷാ കനകപിംഗളനേത്രവഹി-
ജപാലാകരാള വദനസ്സതുഭീഭസേനഃ
യുദ്ധാങ്കണേ നിജഗദാഹതി ഭിന്നമർമ്മഃ
ക്ഷോണീശരകതജലധൗ വിഹരേദഭിതഃ (29)

ദ്രൗപദ്യാശ്ചചതുർത്ഥവാസര ശുചിസ്നാനം മലിന്ത്യാശ്ചൈ-
യ്ഷ്ടേഷുഃ പ്രതിജഡമന്ത്രവിബുധൈരേകീകൃതൈർനിശ്ചിതം
പ്രായശ്ചിത്തമിദം വൃകോദരഗദാഭിനോരദുഷ്ടോധന-
ക്ഷോഭദക്തമഹാനദീദശവിധസ്നാനം" തദാലോച്യതാം. (30)

ദേവവ്രതം കരുപിതാമഹമുഗ്രവീര്യം
സൈന്യാധിനാഥമരേന്ദ്രസുതഃ കിരീടീ
ഭൂതേശമഖല കൃത താഡനലബ്ധശസ്ത്ര-
പ്രക്ഷേപഭിന്നഹൃദയം സമശീശയേൽ സഃ (31)

മോതുലഃസ്ത ശക്തിദ്വരാത്ഥാ -
 തന്നാമമദ്ധ്യോക്ഷര ഹീനനാമാ
 അതപയേദഃ സ ഇവതമകൃത്യേ
 ജമ്മാച്യുതപാദശരാശിസംസ്ഥഃ (32)

“ഗോപോയംബദ്ധ്യതാമശ്ശുഗോപീവസാ തസ്കരഃ”
 ഉച്ചൈരിതിന്ദുവൻപീഠഭൃത്തസ്ഥ സ സുഃയധനഃ (33)

ഗദ്യം — തദ്ദൈവാമര വാരിയുദ്ധം പൃച്ഛാമി തബഃപഷ്ട കതബ
 ലേഷ യാദവാധഃമായം ബദ്ധ്യതാം ബദ്ധ്യതാമിത്യുച്ചൈന്നിന
 ദിതസുസൽസു.

തദനം കലിതനിന്ദാക്രോധവേഗാൻമുരാരിഃ
 കരകലനൃപഹന്ത്രാ തത്ര ഭ്യോധനേന
 ഉഷിത സകല ലോകം ദശയന്നാത്മദേഹം
 വവൃധ ഇവപുരസ്താഭ്യ മകേതുഃ കുത്രണാം. (34)

തദന്തരേ വിശ്വവിഭാവനോദ്യുത
 ഗോവിന്ദരൂപം ജഗദൈകരൂപം
 ഭീഷ്മാദയഃ പ്രേക്ഷ്യപരിഭ്രമന്തഃ
 പ്രഭുനമുരാനദസമുദ്രഗ്നാഃ (35)

മിഷൽസുസേച്ഛഷ ജഗത്സ്വരൂപം
 സംഹൃത്യമാനഷ്ടമുപേത്യകൃഷ്ണഃ
 ഗതപഥ പാർത്ഥാൻ നിജ ഭൗത്യവാർത്താ -
 മബോധയതദോവിരണാനുകൂലാം. (36)

വാചം നിശ്ചയകരരാജഭുജകതിചിന്താ -
 സഞ്ജാത കോവ കലുഷരൂപിതാധരസ്യ
 കൃഷ്ണസ്യകണ്ഠയഗതജ്ജിതശല്യപുതുല്യം
 പാർത്ഥാശ്വതസ്ഥിരിതികൃത്യ വിമുദ്ധചിന്താഃ (37)

ക്ഷണേന ജാതസ് മൃതയഃ പ്രണമ്യ-
 ഗോവിന്ദമേതേസകലക്ലമാന്തം
 വപ്രച്ഛൂരസ്മാദിസോധിതാഞ്ചൈ-
 മിതഃ കിമിത്യാഗവദസപകൃത്വം. (38)

മാമാശുദ്ധാ മാരുതി ഹസ്തരംഗ-
 നടീയഥേഷ്ടംവിഞ്ചതാൽഗദേയം
 സംഗ്രാമസന്ദർശിതഹൃത്തഭേദ്യഃ
 പ്രസ്വന്ദമാനം യധിമം കരുദ്യഃ (39)

ഗദ്യം— തദനു നിജചരണശരണാഗതലോകഭരണ ജാ ഗ
 രൂക്ഷേണഹരിണാസമരമേവവരമിതിനിദേശിത മമ മ സൃ ന വ
 സ്തേസഹസാ ശിമസാജഗ്രഹഃ തത്ത്വ,

കന്തി ച കണ്ഠോജ്ജ്വല ഘോരസംഗര-
 പ്രതാപിതോദക് വിഷണ്ഡമാനസാ
 ജഗാമകണ്ഠാന്തികമജ്ജ്വനാവന-
 പ്രചിന്തിതോപായ സമയ്യാഗാശയം. (40)

സമാഗതാം തത്ര പൃഥാം യദേവയാ
 പ്രണമ്യകണ്ഠഃ കൃതമസ്തകാഞ്ജലിഃ
 “ഭോ സ്വാഗതം ദേവി! വദസ്വചിന്തിതം
 സുതോപമംമാ”മിതി സുസ്മിതോബ്രവിൽ. (41)

“ദുർയ്യാസ സാ ശിക്ഷിതമന്ത്രസേവാ
 പരീക്ഷണാദാഗതസുയുജാതഃ
 പുത്രോസി മേ കർണ്ണ സമുതഭവശ്ച-
 തസ്മാതഭവേൻ കർണ്ണ ഇതി പ്രസിദ്ധഃ (42)

കരുപാഞ്ചവസംഗ്രാമേ ഭാവിന്യസ്യം തപ യായദി
 പ്രയുക്തം ലക്ഷ്യവിഭേഷം തസ്മിൻ ന പ്രേഷ്യതാം പുനഃ (43)

ഇതി മാതൃഗീരം ശുതപാ ഫലീഗുനാ വനതല്പരാം
സഗദ്യേഷദയായുക്തഃ കർണ്ണസ്തുർണ്ണമഭാഷത. (44)

ധർമ്മജാദിഷ്ടമതമേവ സ്പോദരേഷപമലാത്മസു
വിരോധോന്മാഹി ഭദ്രേ ഫം കരവാണി ഹിതം തവ. (45)

ഏവം കർണ്ണസ്യ പുത്രസ്യവാക്യ ചീയുഷജന്യതാ
മദാ സഹപൃഥുവേദി ധർമ്മം പ്രാപസതപരം. (46)

വാക്യം,—ഏകദാ അമരപരിച്ഛിന്തഃ പുരന്ദരശ്ച പുത്രപ്രാണരി
രിഷയംസഹസ്രകവചേ / ത രജന്തഃ കർണ്ണസ്യജീവാതുരൂപം
കവചംതാദേഹീകണ്ഡലേവ യാച്ഛാമഃഽലനഗ്രഹീതുംഭിഷ്ണു
വധഃകവാലമാലഭജിതദണ്ഡധാരിവദാന്യരേ ഗ്രസരം രാധേ
യമഭി സൃത്യൈവമഭാഷത.

“ഏതാർഹധേയ ! കളങ്കമിന്ദോ :
പശ്ചാദിക്തജ്ഞംഗിരിശസ്യകണ്ഠേ
അകാശനദ്യോ : സതുഹേനരൂപം
തപൽകീർത്തിമുത്തേൻഹിതസ്യലേഘം (47)

അഥം തവസുവിചിന്താന്നിമം ക്ഷുദ്രം
ദൈഷ്ട്യോപജീവിതവ ശുഭകീർത്ത്യാ
പ്രലോഭിതഃ സർവ്വഹിതപ്രദാത്രപ്തം
മാത്രേവബാലസ്സഹസാ / ഗതേന്ദ്രി”. (48)

“വൃണീഷ്വഭിഷ്ഠം നന്ദ വരഞ്ജരിതാം തേ
ദാസ്യമിതാഭിത്യവദേസകർണ്ണഃ
യദ്വസ്ഥിമഃർച്ചീരവജലവിദ്യ -
പ്രത്യത്ഥിഖഗ്നം മമ ക്ഷുപ്തം. (49)

വദാന്യാനാം യുക്തം ഭവതി ഭവതുകണ്ഠ! ഗദിതം
സദാ ചേദോവാസഗ്രഹധന കളത്രാദിഷ്ണാമേ
ദരശാ സപാത്മാനം മുഹൂർദ്ധവചമാഭ്യുതിബലാ
ദനീമന്തം കഠിനം ജനസമിവഭാജ്യാരതിവിധം. (50)

ദിശേയമിത്യർത്ഥിനമുപമാനഃ
 പ്രലോഭയൻ മാന ന വിചുംബയേസ്സപം
 ഖബ്ധാഭിധാഷോചനനന്തമസ്മാൽ
 പുരഃ ഫരിയതു ഇവാരത്നഃജപ്സുഃ (51)

വാരണാഭിരതിഗ്നമതഃ പ്രഭാവ
 പ്രാപ്തം തന്നത്രാമണികണ്ഡലേച
 നിന്ദ്രാപിയാച'ന്താ സകലൈരഭിരഭൈർ
 ബലേരിമാക്ഷ്യാമി ച വാമനോ f ഫം. (52)

അഹോജ്ഞാപഞ്ച മയമേവഭിഷ്ഠാ!
 യഃ ചിഷ്യതേകേനവിനാ ഭവന്തം
 അഭ്യോപ്യതഃ പ്രീതിയുതപ്രദംസ്യേ
 ഗാത്രാ ഭധിചിസ്തപചിചാമഃഭ്യഃ (53)

മേ കണ്ഡലദന്ദപമനോപമപ്രഭേ
 ജീവായിതം ജനജമപ്സുനാകലം
 ദാസ്യോദ്യമം തൽഗുണലോലുപായ തേ
 സത്രാജിതസ്യുഷ്ട ഇവസ്യമാതകം. (54)

വാക്യം—ഇതി ബ്രൂവൻ സത്യഭാഗവതഃ രാധേയഃ തൽ ക
 വചം കണ്ഡലേച ഭിക്ഷുവെപ്രദദേ.

ഗുഹ്വർണൻമഹേന്ദ്രഃ കവചഞ്ചകണ്ഡലേ
 പ്രായാൽ കൃതാത്മഃ കൃതഭിക്ഷുനൈതവഃ
 സ്തസ്യേവഹൻ ചർമ്മമയം പരേഗജേ -
 മാലാം തപസപീഠചിരാംവ്രസീമിച. (55)

കൃഷ്ണേഗതേപാണുസുതസ്യുഭൃതേ
 ദുഷ്ടോധനഃ സംഗമജാഗത്രുകഃ
 ഗാന്ധാരകണ്ഠാഭിസുഹൃത്സമേതോ -
 വിജ്ഞാപയാമാസ നൃപാൻസപഞ്ചസ്മിൻ. (56)

പുത്താണമാകുണ്ഠപുജയദ്രമാദ്യോ :
 വീരത്വപീശമുഖ്യാസ്സഹതുഷ്ടചിത്താ :
 തഭീയസേനാനിവഹൈശ്വര്യകുതര :
 പ്രതസ്ഥിരേകാമവരാജധാനീം (57)

അഥാഗതൈസ്തുത്രാണൈവചശ്ചമന്ത്രിഭി
 സ്സമംസമാമന്ത്രപ്രസുയോധനസ്കദാ
 ഭീഷ്മരഥീനാം പ്രവരമഹാജസം
 ചക്രേകത്രണാം പ്രതനാധിനായകം (58)

കുരുവിതാമഹനീതച മൃയുത -
 ദ്വിമദവാജീവരോഷ്ഠ്വരസപന്തൈ :
 ഗുണാവൈർധനജ്ഞാധനജ്ഞാതാം
 മുഖരിതാഭവദാശുവസുസ്ഥരം (59)

അസിഗദേഷുകാരവരശ്ചധ
 ചിത്രരിക തേര മരപട്ടിശപാണിഭി :
 ഭടജ്ഞൈർധുപാനമദോദ്ധതൈ
 സ്സമരഭൂരമാക്രിമിതാ ദ ചഞ് (60)

അഥാവിശ്വകുരുക്ഷേത്രം ഗാംഗേയ : പരവീരഹാ
 സ്സന്ധാവാരംകൃതസ്തസ്മിന്നവത സ്ഥേവമുപതി :

ഇഞ്ചുർഗ്രഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വീധുവംശ
 ചംബുപ്രബന്ധേ അഷ്ടമ സ്കന്ദ : സമാപ്ത :

ന വ മഃസ ഗ്ഗ് :

ഓഷ്ണനന്തനോഥ യധിഷ്ഠിമസുദാ
 പാഞ്ചാലമാന്യുദി സഹൃദാക്ഷിതിശപരാൻ
 ആനായുതൈശ്ചാവരജൈർമ്മഹാഭുജൈ -
 രാലോച്യസംഗ്രാമകൃതോദ്യമോ f ഭവൽ. (1)

ധൃഷ്ടദ്യുതം ഭുജബലജിതോദഗ്ര ഭൂപാലവൃന്ദം
 സേനാനാഥം നൃപതികരേൽ ധർമ്മനാഥസോ f യം
 അശ്വാഭീതാം പ്ലവനതരൂരാം വാഹിനീം നിയമനോ
 യുദ്ധസ്ഥാനം കരുതവചമുസംഗതാംശം പ്രഭസ്മേ. (2)

ജ്യാകൃഷ്ടിവൃത്തായതചാലവംകുതി -
 പ്രോപ് പ്രേക്ഷിതാവൻ ചയാം തപരന്തിം
 പാഞ്ചാലകാശീശപരാന്യുദി
 യാദോവിമാനൈഃ കലുഷാന്തരരൂരാം. (യഗ് മകം) (3)

ഗദ്യം— ഏവം പാണ്ഡവ ചമുപതിർദ്യുഷ്ടദ്യുതഃ കരു
 വാഹിനീം പ്രത്യഭിസരന്തിം, ദ്വിരദകലമദജലസൗരലോഭോഗ
 ത ലോലംബമാലാലസന്തിംഹാടകാലക്രതശതാംഗാലക്രിതലോ
 ടകഖൃരോത്ഥപാംസുപാംസുലിതാംബരാം, മർദ്ദാനവകാശേ ത
 മേതേസമ്മർദ്ദിത ഖരേഷ് ഓദിവാശിത നിവേദിത കരുസമര
 യാനതുഷ്ടവിഷ്ടപാധീശാനഗ്രഹീതാം അനഭയാത്മീ ഭയങ്കരാം
 പാണ്ഡവാനീകിനീം തത്ര നിവേശയാമാസ.

യുദ്ധസ്ഥാനമഥാവിശന്മദകളക്ഷേപതൂവിഃശഷത്രസ -
 ദ്രികപാലദപിപസഞ്ചയൈന്നിജഭട്ടൈരസ്മേഭ വാജീരഥൈഃ
 വീരൈർഭ്രാതൃജനൈർമ്മഹാ രഥഗണൈർജ്യാനാദമദീകൃത
 പ്രാവൃത്തോദയഗജ്ജിതൈശ്ചനൃപതിർമ്മാത്മജശ്ശരീണാ. (4)

അനീകനീതാമവലോക്യനീതം
 പാഞ്ചാലപുത്രേണ മഹാരഥേന
 ആശ്വത്ഥസന്ദർശനജാതഹർഷാ
 സുസ്മിസ്മദഭീഷ്ടകൃപാഭയസ്മേ. (5)

ഗദ്യം—തതസ്തയോർധൃഷ്ട്യമിന ലിഷ്ടയോസ്സുപാൻസ്വപൻ
 ഭടാൻ, കഞ്ജര രഥ തുഗസ്ഥിതാൻ, ത്രി ശൂലചർമ്മാസികാം
 മഖരശപധശതാസ്തപ്രാദ്യായുധധമാൻ തത്രതത്ര സംസ്ഥാപയ
 തോസ്സതോശ്ചരണാങ്കണേ പടഹാദിവാദ്യമുഖരിതാന്തരാളൈ,
 രക്തമംസാദിഭോഭാഗതവേതാളൈ, സൈന്യഭാരമളഗഭൂതല സം
 ഗതപാതാളൈ സംഗമസന്ദർശനാഗതനാരദഭിക്തകരതാളൈ ച.

രക്തോല്പലാന്നസ്ഥിതരാജഹംസ -
 സ്പർശസമത്വം കരപാഞ്ചജന്യം
 ഉന്നാദയന്തം ഹരിമജ്ജനസ്യ
 യന്താമമേവം സ ജഗാദഭീഷ്ടഃ (6)

നിമായുധോഭൂവമിതി ബ്രൂവന്തം
 ഭവന്തമസ്മിൻ കരുപാഞ്ചവാനാം
 രണാങ്കണസായുധമേവകയ്യാം
 ഭീഷ്മോഹമിത്യർത്ഥയുതാഭിധാനഃ (7)

വാക്യം—ഇതി ദേവവ്രതേ പ്രതിജ്ഞാം കൃതവതി.

സംഗ്രാമയാത്രാരഥഃകതുദണ്ഡ -
 പ്രലംബമാനാ നവ വൈജയന്തീ
 രേജേസ്പൃശന്തീ ത്രി ദിവംപ്രസന്നാ -
 ജപാലേവവാതേന ധനഞ്ജയസ്യ. (8)

സംസ്തലംയന്തീവ ധനഞ്ജയധപജ -
 സ്മിദ്യുരത്പതാകാതടിദൃജപാലാം മഖം

പതാകജാശ്യാമളിമംസസാരസാ
ഭീഷ്ടസ്യസന്ധ്യാമരുണാം വിഭാവതീ. (9)

ധനഞ്ജയസ്തത്രാണോദ്ധ്വതാസീത്രാൻ
വിതാരോദ്രാണകൃപാദിവന്ദ്യാൻ
ആചോക്രതേഷാംവധഭോഷഭീത്യാ
ബാഹുച്ഛതേവവിരരാമതുണ്ണിം (10)

രഥേനീഷണ്ഡംവിവശംസമീക്ഷ്യ-
പ്രേതസാരായൻ ജിഷ്ണമഥോമുരാരിഃ
അച്ഛാദശാദ്ധ്യായ സമത്ഥിതാത്ഥം-
മശിക്ഷയന്മോക്ഷകരീംസ്വഗീതാം. (11)

തതസ്സഗീതാദ്ധ്യയനാനുജാത-
ജ്ഞാനപ്രദഗ്ദ്ധാത്മസമൃദ്ധമോഹഃ
ഉത്ഥായധനപിക്ഷതവൈരിഭൂമഃ-
ഹരീവതസ്ഥൗമുഗസംഘജലഃ (12)

അഭിമുഖ്യതതോധനഞ്ജയോ
ഗുരുഗാംഗേയകൃപാദിതൽഗുത്രൻ
ശിരസാജഗ്രഥേ തദാശിഷം
കരദണ്ഡാദ്യുതചരവസായകഃ (13)

സമരമഥകിരീടി സിന്ധുജതേനതുസ്തൗ
ഭൂവിസകലജനാനാം ഭീതിമുല്പാദയന്തൗ
വിവിധഗതിവിഃശേഷവൃഹസഗ്ഗ്വ്രണാശ-
ഭ്രമണചതനലക്ഷ്യഹോഭക്തത്യാദിദക്ഷൗ. (14)

ഏകത്രയോവിതരത്രവേഗാ-
ദലാതചക്രഭ്രമണോപമാനൗ
സംഗ്രാമഭൂമുദ്യമനായകാദി
പ്രഗുപ്തസേനാം പരിപാലയന്തൗ. (15)

വാക്യം—തദന്തരൈ,

ധൃഷ്ടദ്വീനഃ കരതലലസച്ചാപമുക്തൈഃ ശരവൈ
 മന്താ സേനാം ത്വദതിവിക്ടാം ഭീഷ്മവീര്യപ്രഗുപ്താം
 രോഷാഭയശസ്ഥൂരിതവദനഃ സിംഹനാദംവിതന്നപൻ
 തസ്ഥാവല്പംഹരിരിവഗജംസിന്ധുസ്മരം ച ധക്ഷ്യൻ. (16)

തസ്മിന്നേവദിനേയമാത്മജരഥത്രാതാരമഗ്രസരം
 ശല്ലേപാമാരയദന്തരം ശരഗണൈഃ പാർത്ഥപ്രതാപൈസ്സരം
 സൂര്യശ്ചാസ്മഗാഭ്രമേനനിലയം സൈന്യൈഃ കരകുമാപതിഃ
 കൃഷ്ണനശോപസിതോപശങ്കിതജയഃ ശുഷ്യന്മുഖോധമ്ജഃ

അന്യേദിനേമാരുതികഗ്രവീര്യഃ
 കലിംഗഭൂപാന്യമഖോകഭോജഃ
 ചകാരഗുർവ്യാഗദയാരുഷാസഃ
 സുഗാലസംഖാന്നിവ-കേസരീന്ദ്രഃ (18)

അനന്തരേഹന്നുപിഭീമബാണ
 പ്രഭീണ്ണമുന്തിഗ്തവീരകീർത്തിഃ
 ദുര്യോധനഃ ക്ഷിപ്രമുപേത്യഭീഷ്മം
 ന്യവേദയാമാസരിപൃഥ്വ ദഃഖം. (19)

നിശമൃതപാക്യമനല്പസങ്കട-
 പ്രതലകണ്ഠോൽഗ്ളിതക്ഷരശ്ഠം
 സസിന്ധുജഃ സിന്ധുജപാവകോജപല-
 പ്രതാപവാനാവിരഭൂദുണാകണേ. (20)

സോയംദദർശപവനാത്മജമുലകോവ-
 പ്രോദ്ദാരിതാരിഭടരക്തസമുദ്രലീലം
 ജിഹ്വഞ്ചകൃഷ്ണകരതോത്രവിതാഡിതാശ്വ-
 പ്യാവഞ്ചമാനരഥനാഡിതവീരനാട്ടം. (21)

മത്തേമേസ്തുകവിപാടനദക്ഷസിംഹം-
 ക്രോധോജപലന്തമതി ലംഘിത വൈരിവീര്യം
 സന്ത്യജമാതതിമയുദ്ധതശക്രവൃത്രം
 ശാല്യപ : പരാഹരിമിവപ്രഥിതപ്രതാപ : (22)

ഗാംഗേയശ്ശതമഖസുനശസ്രഭിദ്യുൽ-
 കോദണ്ഡ : സമരപരാജയപ്രതപ്ത :
 ആസിന : ക്ഷണമഖശ : സ്മരൻ മുരാരിം
 ബാണാസംപുനരിതരംധൃത: പ്രതസ്ഥ. (23)

ശസ്രംയദിഷ്ണകിരണായുതഭാസുരാഗ്രം
 ബ്രാഹ്മണിഹന്തു മതിഹായദയാം സഭിഷ്ഠ :
 ചി:ക്ഷപ ഫൽഗുനഗളം പ്രതിതൻമുരി-
 ജ്ജഗ്രാഹചക്രമഹസാസഹസ്രാ കൃപാലു : (24)

ഇത്ഥംമിഥ : സ്വജയമോഹനിരസ്ഥദേഹ-
 സ്തേഹാനപിതഃ വിജയദേവനഭീകമാരഃ
 സന്തജ്ജിതഃ പരഃഷ വാഗ്ഭിരയുദ്ധ്യതാന്താ-
 വഹ്നാനവാ f തുലബലാവിവശക്രവൃത്രം. (25)

ഉപായവില്ലാത്മസഖ : പരേദ്യു-
 ജ്ജതുരണേഭീഷ്മനന്യസാമ്യം
 ശിഖണ്ഡിനംപാത്മരഥാഗ്രസംസ്ഥം
 കൃതപാനയത്തദ്രഥ പൂർവ്വഭാഗം. (26)

നപുംസകം യുദ്ധസമാഗതംപുര-
 സ്സമീക്ഷ്യഭീഷ്മരൂപയാനതാനന :
 ശസ്രാണിതത്ത്യാജയദാതദാജ്ജന :
 സബാണശയ്യാന്തമശീശയൻമൃധേ. (27)

ദദക്തത്രാഥഹരിംസരിൽസുത :
 ശ്യാമംവിശംഗാംബരമംബുജേക്ഷണം

ചതുർഭുജോപാത്തനിജായധം സ്മരത് -
കിരീടജ്യോത്സ്മിതസുന്ദരാനനം. (25)

കാരുണ്യശുഭജലസിന്ധുവിഹാരലോല -
മീനദപയായിതദഗന്തനിരീക്ഷമാണാ
തുഷ്ഠാവകൃഷ്ണമഖിലാന്തിഹരമഹാത്മാ
ഭീഷ്മഃ കൃതാഞ്ജലിരനാഭതദേഹബന്ധഃ (29)

പസ്തർശതംശസ്രുചുണ്ണോത്ഥതാപാൻ
നിവാരയൻ പങ്കജകോമളാഭ്രാം
ദോഭ്രാംഹരിഭക്തജനാന്തരാന്തി -
ഗ്രീഷ്മവ്യപായോദിതനീലമോലഃ (30)

ആത്മസ്വരസ്താവദഭ്രജനാനാ -
മാകാശഗംഗേവദഗന്തമുക്താ
മനശ്ചന്യുഷ്ഠശ്ചരമാബ്ധിതോയേ
നൃപാവഭ്രതാംശിബിരംപ്രവിഷ്ടഃ. (31)

ഏകാദശേഹന്യഥസൈന്യനാഥം
ചക്രേന്ദ്രജിഹ്വഗവിഹനകേതുഃ
ദിനശവിദ്രാവ്യമിവാന്ധകാരം
ഖദ്യോതനശൃന്തമരം പ്രകുന്തം. (32)

ഹിരണ്യപതിതീരതപ്രസൂന -
സൗരഭ്യസന്ധൂരിതമല്യഭാഗം
സഃപ്തകുന്ദേന്ദ്രമഥോപജഗഗ്മഃ
പാത്മാശ്ചസൈന്യൈസ്സഹധാത്തരാഷ്ട്രഭാഃ (33)

കുന്ദജപാഞ്ചാലസുതവധികമദോന്മത്തഹസ്തികല്പശതം
രഥതുരഗേഭസമുദ്ധൈർഭയഭരണം ചക്രതുരമിനം. (34)

അഥശല്യ ൧൧൪൪സുന്ദര്യയധാതമഹാരഥഃ
തന്നിദീക്ഷണഭീത്യേവരവിമബ്ധിംഗതോ ൧ ഭവൽ. (35)

അനന്തരേ ൧ ഫന്ത്യപിശസുപാണിഭി :
ക്ഷോണീശപമൈസ്സാലമമോവചിക്രമഃ
ദ്രോണേയപാഞ്ചാലസുതവിരോധിനഃ
യുദ്ധാങ്കണജഗ് മതരാത്തധനപിനഃ. (36)

നീലാചഃലാത്തുംഗമതംഗജാനനം
ദന്തസ്മു രല്പാഡുരതാതദോ ൧ ഭൂൽ
മദ്ധ്യേഭടാനാരണസംഗതാനാം
സദാമിനീവാഞ്ചഭവിഷ് ഫു രന്തീ. (37)

താവൽകരുപ്രവരമംഗള കരംക്ഷിതന -
ജിഹ്വുത്രിഗത്ത്വതിനാസമരായയാതെ
ഭീമശ്വകരഭഗദത്തവിചോദിതേന
ദന്താവളേനസഹസംയഗമുഗ്രചീയ്ഃ. (38)

പഞ്ചാസ്യവിക്രമവുകോദമുഷ്ടിപാതൈ -
വിദ്രാവിതേഗജപതഃഭഗദത്തനാമാ
ഏനംവചർഷസഹസേവശരൈർമ്മഹീഭ്രൂം
പ്രാവുബ്ധഭവസ്സപദിമേ ചകാരിചരഃ. (39)

ഭഗദത്തവമുക്തശസ്രവർഷൈ -
ഋജുദന്തപ്രഹരൈശ്വവായുപുത്ര
പരിചിദ്യതിതത്രസപ്യസാചീ
സഹസാകാമുകപാണിമാവാദാസീൽ. (40)

ആഗേയവാജണവമോഹനഗാരുഡാദ്വൈഃ
പാത്ഥേഷുഭിജ്ഞൈലേഭഗദത്തനാജ

നാരായണാസ്മഭിമന്ത്രപ്രമോചജിഹ്വം
കൃഷ്ണാഗ്രസീത്തദപിതന്മയമാത്മനീശഃ (41)

തദിവൈഭീമരണദീർഘദാസഃ
വ്യോമീനമുൽക്കിപൻക്രോധവശഃ കരീന്ദ്രഃ
ദന്താഗ്രതസ്തൽഗ്രഹണോന്നതാസ്യഃ
തസ്ഥഃവമദ്ധോതരിവസിതാഭിഃ (42)

പാത്ഥേനമുക്തസ്സഹസാസപത്രി
നിപാത്യഭൂമഗജരജമസ്തകം
പുനശ്ചതാവൽഭഗദന്തകണ്ഠഃ
ചിഃമദനാഗഭുപജഹ്വൻമദാസഹഃ (43)

ശകനിവിന്ദസുതോരസിന്ധായകാൻ
സഹവവർഷദൃക്തഭിരജപലാൻ
ഹരിസഖോപിരജാശകനിശ്ശൈർ
ശിബിരഗഃ ഭയവിഹാപലമന്തനോൽ. (44)

നൃപേഷ്യാതേഷുചഭാസ്തരോഗതേ
മജ്ജാവസാരകതസ്മദിനേഹ് ശുഭിഃ
വിശാചവേതാജസ്രഗാലസഞ്ചയൈഃ
സമനടിവാവിരഭ്രൂനിശീഥിനി. (45)

അഥോദീതേപൃഷ്ണിഹാത്മിഃവന്ദാഃ
സംഗ്രാമസംജാതകതുഹലാസ്തേ
യഥോപദേശംവിവിശുശ്രുതസ്തിൻ
യഥാജ്ഞേസൈനികതുയുജേഷ്ടേ. (46)

കൃഷ്ണാസാലംദിശിദക്ഷിണായാം
ജിഷ്ണുത്രിഗത്താഭിമുഖംപ്രയാതേ
ആചായ്വിദ്രാവിതമാത്മസൈന്യം
യധിഷ്ഠിതഃ പ്രേക്ഷ്യബഭ്രുവഭിതഃ (47)

അരതിഹന്താരമമോഘവീര്യം
 സൗഭദ്രമാഹുയുക്താന്തസ്മനഃ
 ആജ്ഞാപയമാസാണായഗന്തു
 സൈന്യൈശ്ചപാതേയഘടോല്പുചാദ്യൈഃ (48)

വാക്യം—“തഥാതി ധർമ്മാനന്ദ സന്ദേശമാദർശേണ ഗുഹീകപാ
 നാനായുധധരഃ ചതുരംഗവാഹിനീയുതഃ വൃകോദര ഘടോല്പുച
 ചരിചരിതഃ സ്വന്ദനമധിജഹ്വജ്ജ്ഞാനദവിദ്രാവിതാരി ധൈര്യഃ
 സസൗഭദ്രഃ ഭാരഭാജനുമിതപത്മവൃക്ഷോപകണ്ഠമഗമൽ”.

കോദണ്ഡകാണ്ഡപരിമണ്ഡിതബാഹുദണ്ഡഃ
 സഞ്ജാതമന്യൂരഭിമന്യൂരരാതിഹന്താ
 കണ്ഠാഭിശുരപരിചാലിതസൈന്യബന്ധം
 നൃബ'ഭിദ്യതേനഗ്നണാസമരംചകാര. (49)

തതശ്ച സൗഭദ്രമാഹുസൃജാദ്യൈഃ
 രണേകഭൂപേഷു ഹതേഷുവീരഃ
 കണ്ഠാഭയസ്തസ്യശരാസസൃതഃ
 വജ്ജിരഥേഭാൻമിളിതാബഭഞ്ജുഃ (50)

തദായുതഃ യുദ്ധപട്ടകമാരഃ
 ഭീഷ്മാസനന്ദ്രാതമജയോർബലിഷ്ടഃ
 സഞ്ജാതമന്യൂഭരതാഭിമന്യൂ
 മിഥോവിമർദ്ദ്വാശുഭൃതാവഭൂതാം. (51)

അസ്സാദിമസ്തകമിദതരണഃ ധനുഷ്ഠാൻ
 യുദ്ധാനിപത്തുവിജയഃ ശിബിരം പ്രവിഷ്ടഃ
 തത്രത്യധർമ്മവൃകോദരമാദിചക്രാ
 നന്യോംശ്ചകാംശ്ചദേശേവിഗതപ്രസാദാൻ. (52)

യുധിഷ്ഠിരാൽപുത്രമുതിർവിദിതപാ
 പാതഭൂമിമിവദേവകേതുഃ
 ക്രമപ്രബുഃലാപിവിനഷ്ടയുഗ്മഃ
 സശക്രസുരവിഖലാപദീനഃ (58)

ധാരാളഃഷ്ടിപ്രഭുഭന്തമജ്ജനം
 ധാരാളിതാരാതിനൃപാലലോചനം
 ധാരാളമേഷാരിജയേശരസ്യതേ
 ധാരാളമോലദ്യുതിരിത്വപാപസഃ (59)

പാത്രം — തതഃ കീരിദീഭഗവതോപദിഷ്ടാം ഗീതാംശ്വസസ്മാര.

ഗീതാത്ഥചിന്താപുതസംസ്കൃതിഭേഃ
 ക്ഷണേനജിഷ്ണഃ പൃഥ്വിവിനൃസന്നിധൗ
 ചക്രപ്രതിജ്ഞാമരിപക്രഭീഷണാം
 ഭൂഷായമാണാമിതിശസ്യപാണിനാം. (55)

തീവ്രാഗ്രശസ്ത്രേണജയഭ്രമംശോഭാ
 മൃഡംഹനിഷ്ഠോരണസീമിനോചേൽ
 ധനഞ്ജയോഹംഹിധനഞ്ജയോഗ്ര-
 ജപാലാപരീതശ്ശലഭഭോപമസ്സപ്തം. (56)

പ്രതിശൂതേസത്യവി ഫൽഗുനേന
 ദഭ്യം മഹാമരിസ്തപ്തരപാഞ്ചജന്യം
 അമോദികൗന്തേയഭൈടശ്ചതാവ-
 ദാനത്തിസിദ്ധൈസ്ത്രിദൈശരഗായി. (57)

ഗദ്യം — തതശ്ചഭാരദവാജഃ സുരേന്ദ്രസുനോരനിതരസാധാര
 ണാംപ്രതിജ്ഞാംവിജ്ഞായഭയവിസ്മയജനിത വിവിധചേഷ്ടാം
 നടൻ കണ്ണശല്യാംഗവംഗജാദിനൃപാൻ സമോജികാനിപക്ര
 തപാതാംനിശാമശാന്തധീവ്യരംസീൽ.

അഃ നൃദിനേകംഭവശ്ചകാര
 വൃഹഃചവഭേതമവക്രസംജ്ഞ
 സൗഖീരരാജംപരിപാലനായ
 മദ്ധ്യേ ചതുനാംസ്വയമന്നപതിഷ്ഠത് (58)

പ്രഭക്ഷിണീകൃത്യമഹാരഥേഷു
 വൃഹഃചധനപിഷ്ഠനപാലയത്സു
 വിഷ്ണുവിദ്രാവിതശത്രുസൈന്യഃ
 കൃഷ്ണനതത്രപ്രവിവേശജിഹ്വഃ (59)

ഗദ്യം;—തദനം, ധനുഞ്ജയ തദ്വൃഹഗോപി തുൻഃ കണ്ഠഭാര
 പാജദ്യുഗാസനാംഗവംഗാൻ വിദ്രാവയന്നന്തരസ്ഥംനാംഗകേത
 നമപ്യുദ്യതിതപാജയദ്രഥമനേപഞ്ചയാമസേ.

തത്രാവിജിഹ്വാവനിരീക്ഷമണേ
 ജയദ്രഥംനിശ്ചയഭംഗവിഃന്ന
 ചഹാദചഃക്രണരവിമുരാരി-
 ദ്വ്യാസസഃ ശാപനികദ്ധയാതാ- (60)

അസ്തംപ്രയാന്തന്തമസാ ദിഃനശം
 മതപാഞ്ചഹർദ്ദമതിസിന്ധുരാജേ
 ശശിപ്രണനോവിജയോന്യകണ്ഠം
 ചിഃമദവശ്വാദ്രവരാവിരസീൽ (61)

പരാജിതാസ്തേമഭയാപ്രദൃവുഃ
 പരാങ് മൂഖാഃ കണ്ഠകുപാദിധനപിനഃ
 പാത്മാശ്വജഗമുഃ കടകമുരാരിണാ
 തിരശ്ചകാരാംബുനിധൗദിനേശപതഃ (62)

തതോനിശായാംകരുഭിഃ പ്രണന്നാഃ
 കണ്ഠാദയഃ സംഗരാജാഗത്രകാഃ

പ്രവിശ്യ യുദ്ധാങ്കണമുനന്തേ :

സിംഹാരവംതസീധരസോഽമഞ്ചൈഃ (63)

ദോഷേണ തത്ര നിഗാത്സംഘടോല്കൃതസ്താം

സന്ദാരയൻകരുചമുശമനപ്രതാപഃ

ദാവാനലസീതൃണതതിമിവതാവദംസാം

വാസാവകാശമഹിതസ്മിദിചോബഭൂവ (64)

സർവ്വഭയോത്പാതശരസനസ്തദം

നിവീല്യ ചർച്ചിപതയശ്ചകത്രവാ

കണ്ണോജഘാനശ്ച ഘടോല്കൃതംഘോ

ശക്ത്യാവിധൗജാ ഇവവിദ്യതാഗിരിഃ. (65)

തൽകർമ്മഭൂതകരസംധൃതാസ്മു

പാഞ്ചാലമാത്സ്യാവുപവിശ്രുതൃണ്ണം

യുദ്ധാങ്കണം ജഹ്നുതരോജസാത

ശത്രുൻസുഗാലാനിചകേസരിന്ദ്രഃ. (66)

ദ്രോണഃ സ്വശത്രും ദൃപദം നിരീക്ഷ്യ

മാത്സ്യാധിരാജാനുചരം ത ദൈവ

ജഘാനശസ്ത്രമിവസിംഹയുഗ്മം

തിരസീകൃതാത്മാ മുഗയാപുളിന്ദഃ (67)

അന്വേദ്യരാകാശമിതേദിനേശേ

യുദ്ധാങ്കണം വായുസുതഃ പ്രവിശ്യ

അമാരയച്ഛത്രോടാനസംഖ്യാൻ

ദാവഃ പതംഗാനിജതേജസേവ. (68)

ശക്തിസ്തദദ്രോണവാസർജ്ജിതാസാ

സ്വാൽമാരയന്തം പവമാനസുന്ദരം

രോധഃപഗാദിവശത്രുകൃത്ത്വാ

താമഗ്രസീച്ഛക്രമഃപരമിഃ (69)

വാക്യം — തതശ്ച,

ധൃഷ്ടിമൂലം വിദുവധജ്ഞാതപുതാഗ്രാക്ഷിമിഷ്ണൻ
 രാജപാജം രണഭൂവിനിജാനോജസാമാരയന്തം
 ദോഷ്ണഗ്രഹ്ണൻ ഗജമിവ ബലാൽകേസരീരക്തലോലഃ
 ഹിതപാകം ഓധിരജലധൗതസ്യലീലാംചകാര. (70)

ഭൂണിന്നിശ്ചവിതരം ദൃഢാത്മജേന
 യുദ്ധാങ്കണേനിഹതമിത്സുദിതാത്മരോഷഃ
 ഹന്തുന്തമുദ്യുതശരസ്സമരേജ്ജനേന
 വിദ്രവിഃതാമഹരിണേവവൃകോബഭൂവ. (71)

ദിത്യോധനഃ സഹസ്രഹൃതഭിംഗാൻമൃതേഭ്യഃ
 ശിഷ്ടൈശ്ചധർത്തനയശ്ശിബിരം മഹാത്മാ
 ക്ഷണസാധ്വമഹിമാശ്ശരഥാ സ്തമഭിം
 പൃച്ഛാചലം ഹിമകരസ്തജ്ജ്ഞീഷ്വനംഗഃ (72)

ഇഞ്ചുർഗ്രഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
 ചംബുപ്രബന്ധേ നവമസ്കന്ദഃ : സമാപ്തഃ :

ഭഗവദ്ഗീത

അന്യേദ്വൈതം വാചസ്പത്യം
 സേനാം പരിത്രാതുകപ്ലയത്തം
 കണ്ഠം വസ്സുപാരിവസ്യ ച യം സ്തം
 മദ്ധ്യം ശിഷ്യാമരിചാഹി നീഭ്യഃ (1)

പ്രാഗ്വ്യഭക്തന്തഃ 50 കൃതിശ്ച പഞ്ചായേ
 ജനജനാനുജ്ഞാതനാവിചക്ഷണധരോ
 പൂർവ്വാദിമസ്തകമിതേ സമരപ്രദേശം
 സൈന്യവിവേശചതുരംഗയുതൈസ്തകണ്ഠഃ (2)

പഞ്ചന്തദ്യദഗ്രഹാന്തരസൗഖ്യസുഖി
 പ്രാരബ്ധസിംഹനയനോന്മീഷണാനുകൂലൈഃ
 മൗഢീരവൈനവചനം ഗമനാന്തരംകരം
 നന്ത്യച്ഛിഖീചാഹിനാം ജനയൻപ്രഹർഷം. (3)

പാത്ഥോപിതൃണ്ണമനുയാത സമസ്തസൈന്യം
 ക്ഷേപജ്വലസമൃദ്ധയൈകഞ്ചിതദിഗ്ജേന്ദ്രഃ
 ആകാശസിന്ധുമപിപാസുഗണൈരപാപാം
 കുപ്തൻബലീസമർദ്ദമിമലംചകാര. (4)

താവൽസരോജസ്ഥിതരാജഹംസ
 പ്രലോഭനീയം നിജഹസ്തശംഖം
 ഉന്നാദയൻ തൽപ്രഥമാക്ഷരാത്ഥം
 തതാനചിത്തേഷുഹരിസ്സപകാനാം. (5)

തൗതേനതഃ സംഗരമജ്ജനാക്ജാ-
 വശേഷധാനേഷുവിശേഷതോഷദം
 മൗഢീരവാല്യോഹതസിന്ധുസംഗമം
 പ്രഭീതലോകാവിചരാമരവണൗ. (6)

ആത്മസ്വരൂപസ്തുത്രപലായിതാനാ-
 മേകത്രവീരൈഃ കൃതസംഹനാദഃ .
 ആസീന്നദഃ ശോണിതവാഹ്താനാ-
 മദ്യോപിസഃ ശോണ ഇതി പ്രസിദ്ധഃ (7)

ഗദ്യം—തദനം, വിജയകണ്ഠ സമര പരാജിതത്തജാ ലോക
 നാസിഹിഷ്ണതയേവോഷ്ണകിംഭഃ സിന്ധുമജ്ജ, തതഃ ടി
 യോധഃന സ്വമിഹൈത്രഃ കടകവത്തിനി സതി,

ആയോധനേസ്വസ്തുവിചിന്ത്യകണ്ഠഃ
 പരാജയം മദ്ധ്യമപാണ്ഡവേന
 സാരഥ്യദോഷാഭിതി സംശയാത്തം
 സുയോധനംവാചമിമം ബഭോഷേ. (8)

രഥീവിനാസാരഥിനാ വിഭാതി
 കിം ശിക്ഷിതം പുഷ്പകമംഗവക്താ
 അതാദ്യമേയോജയസൗത്യദക്ഷം
 മാദ്രുശപരംപാത്മജയായവീരം. (9)

ഗദ്യം—തദനം, മാനധനാഗ്രേസരസ്സുയോധനഃ യാച്ഛാ
 തന്ദ്രോപി നിജകാത്മഗൗരവംഹനൈർമാദ്രാന്തികമുപസ്യത്യേവ
 മഭോഷത.

“മാദ്രുശഭോമാതുല! പാലയാസ്മാ
 നരാതിപഗ്ഢാദസമായഭാജഃ
 രാധേയസൗത്യോചിതമന്യമീക്ഷേ
 നതപാംവിനാഹം ഗ്രഹിതാശപമന്ത്രം” (10)

“തഥാപി ടി യോധന! മാനഭാജഃ
 സാരഥ്യവിജ്ഞാ അവിനാചരന്തി
 ക്ഷണാത്മമായോധന വൈരിബാണ-
 പ്രതാപസോഘക്ഷമമപ്യരേഞ്ചൽ” (11)

“മനസ്സിനസ്സുപാശ്രിത ലോകരക്ഷണ-
പ്രഭുതദഃഖഞ്ചചദന്തി സൗഖ്യദം
അതാനവസ്വ്യാം കരുതാചനാ”മിതി
പ്രഭാഷമാണം നിഗമേഥമാദുരാധം.

(12)

“മുരരിന്നാകസ്തലിതം സമത്വഃ
സാരഗ്വകമണ്യവിലേശപരേണ
യുദ്ധേ f ധവാസംഗരതുഷ്ടശരഭ-
പ്രലബ്ധശസ്രേണ ധനഞ്ജയേന,

(13)

തഥാവിക്രമം തവ സൗഹൃദേമയം
കർണ്ണസ്യസൗത്വം പരപക്ഷഘാതിനഃ
പുരേവധതോത്രിപുരാഭിസംഗ-
പ്രയാണമാഗ്നാഭിമുഖസ്യധൃജ്ജടേഃ”

(14)

സർവ്വേതതഃ കാഞ്ചനഭാസുരാഭി-
ഗ്നാഭിർവ്യാപാസ്സംഗമനിശ്ചിതകുമാ-
സമാവിശന്നാസ്തകരശ്ചതാവൽ
നഭോ f ഗമൽപുത്രാരിക്ഷയേവ.

(15)

തതശ്ചശല്യഃ സമുപേത്യകണ്ഠം
ചകാരസാരഗ്വമഷ്ടസാമ്യം
പ്രദക്ഷിണപ്രകീരമണാഭിതന്ത്രൈ-
ശ്ചക്രേഭയം ചേതസി പാണ്ഡവാനാം.

(16)

തത്രാകംസ്യനോർഭജമുക്തബാണ-
പ്രകൃത്തകണ്ഠാരികബന്ധജാലം
ആസീദുണാശങ്കിതകല്പകാച-
പ്രഭുതമേഘശപസനപ്രസംഗം

(17)

മരുതകുമാരേകരരാജസേനാം
പ്രണാശയത്പുത്രഗദാപ്രഹാരൈഃ

ഭിക്ഷുസംസ്കാരാദിപാപമോക്ഷം / ഭൂ-
ഭൂതീവസിനാമസ്യഭഗവദ്ഗീതഃ (18)

തന്നീലശൈലവിപുലാകൃതിമാന്തവർണ്ണം
മഞ്ഞഭവീലമനുപാശ്രിത ബന്ധുവർണ്ണം
ആലോക്യമാന്തീകപാപതമാന്തമശ്രുതം
ജഗ്രാഹഭോഗിപരഭോഗ മഹാഭജാഭജാ. (19)

നിപാത്യഭൂമൗമരിമദ്യുതിപാ
ഭോക്ത്വാഞ്ച പത്ത്യാംഗദയാചതുർ
തതഃസിന്ധവക്ഷസ്വഭൂമിപ്രസംഗം
ദ്രാജഭീമോസ്തിപഥേവദന്തീ. (20)

ഐഹികസംപന്നമനുനാമലാഃ പിശാചു
സ്തദക്തമുദ്ധഗളിതം പവനാത്മജേന
ദൈത്യാധിരാജനിധനപ്രഗൃഹീതഃപരം
മയാഹസംഹവപുഷാഹരിഃണവഭീതഃ (21)

കേശംബാഗ്രഹണകൃത്യനിവിധിതായഃ
പത്ത്യാഃ സ്വലക്ഷ്മികരഞ്ചസമവേഷ്ടഭീമഃ
ഭിക്ഷുസംസ്കാരാദിപാപമോക്ഷം
സ്തേമപ്രസിക്തചികരാമഥതാംചകാര. (22)

അനപത്ത്വം നിജരൂപസമ്പദം
ഭിക്ഷുസംസ്കാരാദിപാപമോക്ഷം
രോഷാക്ഷലോബാഹുബലേനഭൂയസാ
ഭിക്ഷുസംസ്കാരം ചചിരേണമാന്തീഃ (23)

വിതുഃ പ്രതാപേക്ഷണ കൗതുകാദാ
കണ്ഠസ്തസ്മനുർവൃഷസേനനാമാ
തത്രാഗതസ്തസ്മസഹസ്രനേത്ര
സാമപ്യരംജിഷ്ണുരഭാത്തഭാമാ. (24)

ഹതം നിരീക്ഷ്യാത്മജമജ്ഞേന
 സൂക്ഷാത്മജസ്തഞ്ചമമോപഹന്തു
 നാഗാസ്രമുത്സാരിതതാർക്ഷ്യമന്ത്ര
 പ്രതാപമഗ്രസ്ഥിത കൃഷ്ണസപ്തം. (25)

തച്ഛ്വാമഭോഗതചിരഞ്ജിതദിഗപിഭാഗ-
 ധ്യാതക്ഷപാഭയവിമുർഹരിതസതപവൃന്ദം
 അഭ്യാപതദിജയലക്ഷ്യമവേക്ഷ്യവേഗാ-
 ത്താർക്ഷ്യഭുപജോപ്യനമയസരഥഞ്ചജിഷ്ണാം. (26)

അമം കിരീടീതിവദന്തിസർവ്വേ
 കിരീടമസ്യാസ്തിയതോഹിനനം
 ഇവർഷ്യാവിശേഷേഷദിവതപ്ലിരീടം
 ജഗ്രാഹനാഗാസ്രമതീവഘോരം. (27)

മുക്തസ്സജിഷ്ണസ്സമരേമുരാരിണാ
 നാഗാസ്രതശ്ശസ്രഗണൈരിനാത്മജം
 പലായയന്നപഗമൽസുദിഗ്ഗം
 ദർശ്വാസസംക്രോധവശമുനീലിവ. (28)

നർത്ത്യപ്ലബ്ധസമഥഭേദിത സൈന്യബന്ധം
 സാത്തസ്വരം തധിരവിപ്ലുതിരക്തരഥ്യം
 യുദ്ധാന്തയോസ്സമവലോക്യതദാഹന്തമാ-
 അച്ചൈന്നാദവിജയദ്രഥകേതുസംസ്ഥഃ (29)

തദന്തരേജിഷ്ണരിനാത്മജസ്യ-
 രാഘയനാൽഃ പ്രഥമസ്ഥവണ്ണം
 പ്രഗൃഹ്യതസ്ത്വോൽഗതാക്ഷരേണ
 സാദ്ധ്യംയകാരഞ്ചമകാരവീരഃ (30)

ബീഭത്സുരിത്യർത്ഥം നിജാപ്തം
ധനപിവിതന്നപന്നിവയുഭൂഷ
ബീഭത്സതാം ശത്രുപസാസ്ഥിരൈതഃ
പാർത്ഥ്വകാരാസ്തമഗാ ചസൂയഃ (81)

അഷ്ടാദശേഹസ്തദിതദിനേശേ
മാദ്രം സമദ്രം ധൃതരാഷ്ട്രസുതഃ
സൈന്യപ്രണേതാരമദാരശഃ
ലപസ്താരിദപ്തംസമയോജയത്. (82)

ആശാവകാശമലസൽപവനാവകാശം
ചഹാദബാണനികരൈസ്സമസ്ഥലസ്യ
മാദ്രഃ പ്രരോദ്യമിവദേഹവിമുക്തവായു -
ന്യുലപ്രകൃത്തശിരസാം നിജവാഹിനീനാം. (83)

സൂയംശുഭ്ദൃശരപഞ്ജരമദ്ധ്യഭാഗ -
ലപാന്തപ്രശങ്കിതനിശാംപിശിതാശനീനാം
യുദ്ധാകണം നടനകേളിനവീനരംഗം
വീരശ്വകാരതരുണേദിവസേശപരേവി. (84)

സചീരമാനീരണദുർമ്മദോബലാ -
ദയുദ്ധ്യദപ്താഹതബാഹുവിക്രമഃ
യുധിഷ്ഠിരണാസ്ത്രവസ്യബന്ധനാ -
ദപ്രഭാവസാനംഭവീഭതവചിന്തയൻ. (85)

തയോശ്വശല്യഗ്നാതകപുത്രയോർമ്മിഥഃ
പ്രയുദ്ധ്യതോസ്തത്രസമീരനന്ദനഃ
ഏകൈകശഃ സിംഹഹവഹനഗ്നജാ -
നശപാൻവരാനുഷ്ട്രഗണാംശ്വസൈനികാൻ. (86)

തതോധമ്ജശസ്രുണശല്ലേ ശ്വൈസന്യാധിപേഹതേ
ശല്ലേ ശ്വാഭൂലാത്തരാഷ് ഓണാന്തദപാത്താശ്രോത്രയോസ്തദാ.

അഥസാഗരമാത്തചരഗധാരാ
വിദളദൈപരിഗളോത്ഥരക്തസിന്ധു
സരഷാവവുണപ്രചക്രതസ്താ -
വതിഘോരംസുബലാത്മജാശപിനേയം. (38)

ഉച്ഛ്യാദ്യോഃ സൗയചതയസ്താ പദുൽഭൂതഃദവാ -
ന്യുലസ്ഥാനാദപിവരയിതുമിക്തപുഷ്പേസുരഭഃ
ഭീമാഹത്യാവിദളിതകരീകംഭരന്ധ്രപ്രമുക്തൈ -
മ്കതാസ്തോമൈച്ഛരണരചിരാഹതമാലാമതന്നപൻ. (39)

സഹദേവവിമുക്തസായകാനാ
മഥജാലൈശ്ശകുനിസ്സവഞ്ചിതോ / ഭൂൽ
ചരമാദ്രിമിതേദിനേശബിഃബേ
ശബരാനാമിചസാരിതൈർഭൂമേഷു. (40)

ഏകത്രജിഷ്ണാവിതരത്രഭീമേ
ഭിന്ദത്യരീൻകത്രച ധമപുത്രേ
നാ സത്യസുനേപാസ്സഹസംബഭൂവുഃ
പചായിതാഃ കൗരവവാഹനിപാഃ (41)

ഭയോധനോവിജയശസ്രുവിദിഷ്ണഗത്ര -
നിഷ്കുന്ദമാനയധിരാക്ഷിതമദ്ധ്യമാഗ്ഃ
പഞ്ചാസ്യഘോരരദവിത്പുതിലബ്ധിജീവഃ
കംഭീവസംഭൂമയുതഃ പ്രയയാവനായ്ഃ (42)

ഉപേത്യകൃഷ്ണം സമരോദിതശ്രമാ -
നന്മാജ്ജയത്യാബുനിമജ്ജനാദിഭിഃ
വിജ്ഞായതം പാണ്ഡുസുതാസ്സപകിങ്കരൈഃ
കൃഷ്ണസാർദ്ധംപ്രയയുസ്തദന്തികം. (43)

ഉന്മജ്ജമാനം ധൃതരാഷ്ട്രസുതം
ധർമ്മാത്മജസ്തുത്രമുരാരിനനഃ
രണായരോഷാൽസഹസാ / ജ്ഞാവാ
നിശായധഃ സേവിസമാഗതോ / ഭൂത്. (44)

“യുദ്ധ്യസ്വദുര്യോധന! ധർമ്മവിച്ഛേൽ
ത്വദർമ്മനശ്ചൃത്സഹജാഭിബഃസാ”
ഉക്തേപത്യാദോപായസുതോഥതസ്മൈ
ലഘുഹിംബലിഷ്ടായഗദാം മഹാത്മാ. (45)

ഗദ്യം—താവത്തത്ര തീർത്ഥയാത്രാപ്രവർത്തഃ പ്രലംബാപ്തഃ സ
നാരദ നിവേദിത കരുണമരശങ്കിത നാഗകേതനപരാജയഃ ശു
ചാനിക്ഷത്രിയപ്രായം കരുക്ഷേത്രമുപവിശ്വയുദ്ധ്യന്തഃപുകോദ
ര ദുര്യോധനാവേവമ ഭാഷത.

തുല്യപുരുഷോ വാ ധർമ്മവധാർത്തരാഷ്ട്ര
യുദ്ധേചവാത്സല്യതയാമമാപി
അതോഹമത്രപ്രവദാമിവിരഃ
വമുച്യതാമിത്യധുനാസമീകം (46)

വാക്യം—“തത്ത്വസ്വപശാസനാനന്ദതഃ ഭീമ ദുര്യോധനാവുവേ
ക്ഷ്യ യുധിഷ്ഠിര സപ്താരംസ്വീകർച്ചാണഃ കശസ്ഥലീംപ്രയതഃ”

ഗദാഭിപ്രായപരിശങ്കിതദപി
ദപയോനമദൃത്തരദന്തഃപ്രതനഃ
അയുദ്ധ്യതാംതാവദനന്യസംസ്മരൽ
പരാജയതഃ പരഷാത്മവിഗ്രഹഃ. (47)

ഏവം മുഹൂർത്തയുഗമമിഷമേതരഃ
പഞ്ചാനനാവിവനിശാഭതജീവിതാശഃ
താരാട്ടഹാസചലിതാദ്രിഗ്രഹാൻതരാള
സംത്രസ്തകേസരിരുതൈർമുഖരീകൃതഃശഃ (യുഗ്മകം)

ശ്രാന്തംസമീക്ഷ്യവവനാത്മജമർദ്ദിതാംഗം
 ദയോധനേനഗദയാ ഭഗവാൻ മുഹൂരിഃ
 മർദ്ദസ്ഥലീമുപദിശൻധൃതരാഷ്ട്രസുനോ-
 തദ്യോശ്വകാരനിജയോഃ കരതാളകേളിം. (49)

ഭീമസ്തദാഹരിനിദ്രിതമർദ്ദഭേദൈഃ
 ക്ഷോണ്യാമപാതയദിമം ഫണിരൂഢകേതും
 മേരോഃ പുരേവമണിജ്ജൃംഭമനന്തഗുഹ്വം
 ശൃംഗംമരണിജ്ജ്വലപ്രയക്തമുസാഭ്യുദേ. (50)

ഭൈരവോമുണ്ണിതസന്ധിബന്ധഃ
 സചീരശയോം ധൃതരാഷ്ട്രസുനഃ
 യുധിഷ്ഠിരശ്വാപതിഃകതമബ്ധിം
 സൂര്യഃ പരം സങ്കടമാംബികയഃ. (51)

ദ്രുണിസ്തദാഗിരിശലബ്ധധവരപ്രഭാവൈഃ
 പാഞ്ചാലസുന്ദരമതൽസഹജാകുമാരാനു
 സുപ്താൻനീശാതകരവാളനിതൃത്തകണ്ഠാൻ
 ചക്രേസമസ്തജനനിദ്രിതചിത്തവൃത്തിഃ. (52)

ഗദ്യം—ദ്രുണിസ്തദൈവവവനനന്ദനഗദാഭഗ്നോരതകാണ്ഡം
 വിശാചീകുല കോചാഹലകൃത നിദ്രഭംഗം സന്താപസാഗ-
 രമഗ്നം സന്ദിഗ്ദ്ധ ഭേദവിഃകാശം സുയോധനമുപേത്യതത്തു-
 ഷ്ടികാമഃ സ്വകൃതകഷ്ടചേഷ്ടാമവേദയൽ, സോഽപിതദിസമി-
 ഷ്ഠൗതയേവസ്വപ്രാണനമോചയൽ.

കൃപസ്തതഃ കൗരവരാജധാനീം
 യയൗഭയാലസ്തിനനാമധേയാം
 ദ്രുണിസ്തപചാത്മാം വിപുലാം പ്രകത്തം
 പ്രജ്ഞാഞ്ചതനപൻവിപുലാമരണ്യം. (53)

പ്രാതസ്തതോദ്രുണിമസാധുകാരിണം
 ശൂതപാനിലീനം ഹരിണാചപാണ്ഡവഃ

ഉപേത്യതന്തേന മഹാജസാസമം
രണവിതന്തഃ കപുഷാന്തരശയഃ

(54)

പരാജയംസ്വപന്യവിവിന്ത്യതുണ്ണം
ബ്രഹ്മസ്മാദഭസസഞ്ജവിപ്രഃ
പ്രത്യസ്മസ്പ്രേരസതസ്സസർജ്ജ
കുഷ്ണനന്തസ്തരണപ്രദീപ്രം.

(55)

അസൃപയോ ചാരിതമന്ത്രശക്ത്യാ
ദൈവ്യമാനംജഗദേതദിക്ഷ്യ
സ്വൈനൈവശസ്ത്രേണഹതാശനോഗ്രം
പ്രത്യഗ്രഹീദപ്രശരഞ്ചജിഷ്ണഃ

(56)

വാക്യം—തത്ത്വം,

ദൃണേശ്ശിരാരതവികർഷണോത്സവ-
പ്രദിനോത്സാഹപാലായനാദിവ
രക്തായിതാംശ്രുതമനുവിധനു മുഖം
പ്രാപ്തജഗൽപ്രാണസുതോജഹാരതൽ.

(57)

താമ്രഞ്ചതാമ്രോ വിന്ദ പഞ്ചപുത്ര
സ്തമുതിപ്രശാന്താനനപത്മലക്ഷ്മീം
ഉപേത്യകുഷ്ണാംഹരിഹുന, ദാസഃ
പ്രാദാത്തദിഷ്ണാംശുവരാജമാനം.

(58)

ലബ്ധപാമണിം തം ദ്രവദേന്ദ്രപുത്രീ
ചകാസസാശാരദപത്മിനീവ
രാത്രൗശശാങ്കഹവിഭഞ്ജിതശ്രീഃ
സൂര്യോദയോപാഗതപൂർവ്വകാന്തി.

(59)

തദാഭദന്തംധൃതരാഷ്ട്രമാത്മജ-
പ്രണാശവിന്നംസഹസ്രബലാമവി

ആശ്വാസയാമസയുധിഷ്ഠിരശ്ശനൈ-

ശ്ശാന്താരിജതപനിദർശനേഷ്ടിഭിഃ (60)

ഗദ്യം—തദിന്നപയം കുടിലാശയഃ ധൃതരാഷ്ട്രഃ സമരംഭേ
താൻകുമാരൻ സ്വർണമാത്രദർശനായഃ സഞ്ജയേനസഹയുദ്ധാ
ജ്ഞമുപവിശ്യ “ഹാ! കുമാര ദുഷ്ടോധന ദുഷ്ടസേന”തിനാശ
ശഃ പ്രജദ്യ “നതീതകാർഷ്വരശയേനകി”മി പ്രാത്ഥനം സ്വമേ
വഹസൻ വൃകോദരം പ്രതികാകേദരമന്യരപി ഞാ ഐതസ്സ
ഹോദരസുതൈരേവതുഷ്ഠാമീതിഃതഷ്ടവൃകോദര ദേവമഭാഷത.

“അങ്കമമാലങ്കരപുത്രശൂന്യം
വാതേയവത്സേ”തിവദത്യമഷ്ടിൻ
ഭൂപേഹരിദ്വ്യാഹികസാലഭഞ്ജി-
മനീനയത്തന്നിക്ടം ഗരിഷ്ഠാം.

(61)

താം ഭീഷ്മദ്വ്യാപരിരംഭണാദി-
വ്യാജേനദോഷ്ഠാം പരിമുണ്ണയന്തം
ആശ്വാസയൻധർമ്മസുതോമൃതാനാം
സ്വാനാം നിചാപാത്മജലംപകാര

(62)

പുനരേതസ്മിൻതിരസ് കൃതാരപുരസ് കൃതമുരാരയുധിഷ്ഠി-
രേവ്യാസധൗത്വാദിഭിർമുനിഭിരായുധപാണിഭിഃ-
ടൈഃ പൗരോച്ഛാരിതജയശബ്ദൈർമംഗളവാദ്യ
ഘോഷൈശ്ചമുഖരിതദിഗന്തരാളേവ്രജതി,

പഥിചാരവരാംഗനാഃ ക്ഷിതീശം
നവഖാജൈസ്സമവാകുരൻവിധിജ്ഞാഃ
കുതുകസ്മിതദന്തകാന്തിധാരാ
വിഗളതഭിശ്ശകലൈരിവരൂഡതഭിഃ

(63)

പയഃ പയോരാശിതരംഗസാസ്തര-
ന്നവീനചേലാകൃതതോരണാം ശുഭാം
ഹരിഃ പുരസ് കൃത്യവിവേശസേദൈഃ
സ്മിഭിശ്ചവിപ്രൈസ്സപുരീം യുധിഷ്ഠിരഃ

(64)

ഈകാശസിന്ധു സചിഭനസുവർണ്ണകുടം -
പ്രോലാരിതനമുനിഭിമ്നരതിതമിതേന
ധർമ്മജനമവനീം പരിപാലനായ
ധർമ്മജം ശുഭദിനേഹരിഭ്യേഷിഞ്ചൽ.

(65)

ഈജ്യപ്രസിംഹാസനമാതമവംശൈശ്വ-
രഭ്യോസിതം പാണ്ഡുസുതോരരാജ
വരാംഗനാനോളിതചാമരാനാം
മരീചിഭിശ്ചന്ദ്രവദ്രിസംസ്ഥഃ

6)

നാനാമണിപ്രാതവിരാജമാനം
ഹൈമകം കിരീടം ശിരസാഭധാനഃ
സഹോദരോദാരബലാർജ്ജിതശ്രീ-
രഭ്രജഗ്രഹിതാധരണീഭൂതാം കരം.

പാണൗത്യാഗജപംഗരപ്രണമനംഭൂതേഷുഗുഹ്യം ദന്ധ
ശ്രദ്ധാം പുണ്യകഥാസുഭക്തിമചലാന്തസ്മിംശ്ചലക്ഷ്മീപതൗ
കുർവ്വൻബന്ധുജനൈസ്സമംഹിമവതസ്സതപന്തരാം മേദിനീം
സപ്തദീപവതീമപാലയദസൗ കല്യാണകീർത്തിശ്ചിരം. (66)

ഇഞ്ചുർഗുഹേ കേശവശർമ്മണാ വിരചിതേ വിധുവംശ
ചംബുപ്രബന്ധേദേശമുദ്രഃ : സമാപ്തഃ :

കാരിപുരധീശശശാങ്കശേഖര
പ്രസാദലേശശ്രീതപാഗപിചാസിനാ
ഇഞ്ചുർഗുഹേ കേശവശർമ്മണായ
ചമ്പുവേദം രചിതാസുസൽപ്രിയം.

ശുഭമസ്തു

